

**T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI**

**KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ'NİN TARİHİ,
SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Cuma YAMAN**

2009-NİĞDE

**T.C
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI**

**KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ'NİN TARİHİ,
SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Cuma YAMAN**

**Danışman
Prof. Dr. Remzi KILIÇ**

2009-NİĞDE

Prof. Dr. Remzi KILIÇ danışmanlığında **Cuma YAMAN** tarafından hazırlanan **Konya İli Karapınar İlçesi'nin Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yapısı** adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ:

Danışman : **Prof. Dr. Remzi KILIÇ**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. Şahin ORUÇ**

Üye : **Yrd. Doç. Dr. Efkân UZUN**

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır. .../.../ 2009

Doç. Dr. Selen DOĞAN
Enstitü Müdürü

ÖZET

Bir toplumun geçmişten bugüne kadar getirmiş olduğu maddi ve manevi değerlerinin tümü, o toplumun kültürünü oluşturur. Bu değerler, örf, adet, gelenek ve göreneklerin bütününden meydana gelir. Toplumların benliklerini koruyabilmesi ve devamı için kültürel değerlere sahip çıkması gerekir. Kültürel değerlerin ortaya konulması için yapılan bu çalışmada, Karapınar İlçesi'nin sosyal ve kültürel yapısı, örf, adet ve inançları ile tarihi ve turistik yerleri üzerinde duruldu. Çalışmada genel olarak Karapınar İlçesi'nin tarihi, coğrafi, ekonomik, eğitim-öğretim ve sağlık konuları hakkında bilgi verildi. Daha sonra esas konu işlenerek, ilçenin örf, adet ve inançları üzerinde duruldu. Üç bölümde sunulan çalışmanın birinci bölümünde, Karapınar İlçesi'nin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı kaynaklara dayanılarak ortaya konuldu. Ayrıca bu bölümde, ilçe ve köylerin eğitim-öğretim ve sağlık durumları hakkında bilgi verildi. İkinci bölümde, Karapınar İlçesi'nde yaşayan halkın, doğum, evlenme, askerlik ve ölümle ilgili örf, adet ve inançları üzerinde duruldu. Yine bu bölümde ilçede söylenen mani, ağıt, atasözü ve bilmeceler ile ilçenin mutfak kültürüne yer verildi. Üçüncü bölümde ise, ilçenin tarihi ve turistik yerleri hakkında bilgi verildi. Son kısımda sonuç ve değerlendirme ile çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapıldı. Gezi ve gözleme dayalı olarak yapılan bu çalışmanın temel amacı, Karapınar İlçesi'nde yaşayan halkın sosyal ve kültürel yapısı ile örf, adet ve inançlarını ortaya koymaktır.

Anahtar kelimeler: Karapınar, Sosyal ve Kültürel yapı.

ABSTRACT

All of the material and spiritual values, which have been brought to today from the past by a society, constitute the culture of that society. These values of the society consist of all custom, traditions and observance. The worthies of culture should have been protected in order to keep the continuation of the personality of the society. In the study, social and cultural structure, custom, tradition, observance, beliefs and historical and touristic places of Karapınar County were mentioned about the exhibition of cultural values. In the generality of the study, information was given about history, geography, economy, education and health of Karapınar County. After the main subject, it is mentioned about tradition, custom and beliefs of the county. The study contains three sections. In the first section, social culture and economical structure of Karapınar County were mentioned. In addition to these, the information about education and health in county and villages was given. In the second section, marriage, soldiery, birth and death related with custom, tradition, observance of the people who live in Karapınar were mentioned. And also, elegy, proverb, riddle and kitchen culture about the county were talked. In the third section, the related information about Karapınar County's historical and touristic places were given. In the last section of the study, results and evaluation of the study were underlined. The main purpose of this study which is based on trip and observation is to reveal the social and cultural structure in addition to custom, tradition and belief of the people in Karapınar County.

Key words: Karapınar, Social and Cultural structure.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Konya İli Karapınar İlçesi'nin günümüzdeki, sosyal ve kültürel yapısı; örf, adet ve inanışları konu edinildi. Çalışmada genel olarak Karapınar İlçesi'nin tarihine ve coğrafi özelliklerine değinildikten sonra bu bölgede yaşayan insanların örf, adet ve inançları üzerinde duruldu. Dört bölümde sunulan çalışmanın, birinci bölümünde, Karapınar İlçesi'nin tarihi ve ekonomik yapısı kaynaklara dayanılarak ortaya konuldu. Yine bu bölümde, Karapınar İlçesi ve köylerinin ekonomik durumları, eğitim-öğretim durumu, sağlık durumu konularına yer verildi. İkinci bölümde, gözleme dayanarak Karapınar İlçesi'nde ve köylerinde yaşayan insanların örf, adet ve inançları ile bilmece, mani söyleme ve mutfak kültürüne yer verildi. Üçüncü bölümde ise, Karapınar İlçesi'ndeki ve köylerindeki tarihi yerler ile ziyaret yerleri tanıtıldı. Son kısımda, sonuç ve değerlendirme ile araştırmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak bazı dikkat çekici noktalar vurgulandı.

Gelenek ve görenekler, toplumların milli ve manevi zenginliklerini ortaya koyan kültürel değerlerdir. Toplumların, benliklerini koruyabilmesi ve devamı için kültürel değerlere sahip çıkması gerekir. Milli kültürümüzün meydana gelmesinde inançlar, örf ve adetler son derece önemlidir. Günümüzde teknolojinin gelişmesine paralel olarak bazı toplumsal değerler de unutulmak üzeredir. Unutulmaya yüz tutmuş olan toplumsal değerlerin tespiti için yapmış olduğumuz bu çalışmanın gelecek kuşaklara faydalı olmasını ümit etmekteyiz.

Bu çalışmanın amaçlarından birisi, Karapınar merkez ve köylerinde yaşayan insanların örf, adet ve inançlarını yazılı hale getirmek ve sonraki nesillere aktarmaktır. Konuyu seçmemde yardımcı olan, çalışma esnasında kıymetli fikirlerinden yararlandığım, sayın hocam Prof. Dr. Remzi KILIÇ'A ve Karapınar'daki tüm kamu kurum ve kuruluşlarındaki emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Haziran 2009

Cuma YAMAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	xii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

GİRİŞ

TEZİN AMACI, ÖNEMİ, SINIRLILIKLARI, YÖNTEMİ, KAYNAKLARI, PLANI VE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER

1. AMACI VE ÖNEMİ	1
2. SINIRLILIKLARI	1
3. YÖNTEMİ VE KAYNAKLARI	1
4. PLANI	2
5. KARŞILAŞILAN PROBLEMLER	3

BİRİNCİ BÖLÜM

KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ’NİN TARİHİ, COĞRAFYASI VE EKONOMİK DURUMU

1. TARİHÇESİ	4
2. COĞRAFİ YAPI	6
2.1. İklim ve Bitki Örtüsü	7
2.2. Yerleşme	8

2. 3. Obruklar	10
3. EKONOMİK DURUM	14
3. 1. Tarım	15
3. 1. 1. Tarla Ziraatı	18
3. 1. 2. Bağ-Bahçe Ziraatı	20
3. 2. Hayvancılık	21
3. 3. Sanayi	25
4. EĞİTİM-ÖĞRETİM	25
4. 1. İlköğretim Kurumları	25
4. 2. Ortaöğretim Kurumları	27
4. 3. Yükseköğrenim	28
4. 4. Karapınar’da Okur-Yazarlık Durumu	29
5. SAĞLIK	29

İKİNCİ BÖLÜM
KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ’NİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI
ÖRF, ADET VE İNANIŞLARI

1. SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPI	31
1. 1. Sosyal Yapı	31
1. 2. Kültürel Yapı	36
2. DOĞUM, EVLENME, ASKERLİK VE ÖLÜM İLE İLGİLİ ADET VE İNANIŞLAR	
2. 1. Doğum İle İlgili Adetler	40
2. 1. 1. Kısırlılığın Giderilmesi (Gebe Kalma)	41
2. 1. 2. Aşerme	42
2. 1. 3. Cinsiyet Tayini	42
2. 1. 4. Doğum Sırası	43

2. 1. 5. Çocuğun Göbeğinin Kesilmesi, Çocuğun Tuzlanması ve Yıkanması	44
2. 1. 6. Lohusa Kadın İçin Yapılanlar	46
2. 1. 7. Çocuğa İsim Verme	46
2. 1. 8. Al Basması	47
2. 1. 9. Kırkı Çıkarma	48
2. 1. 11. Çocuğu Nazardan Koruma	49
2. 1. 12. Çocuğu Sünnet Ettirme	50
2. 2. Evlenme ve Düğün İle İlgili Adetler	51
2. 2. 1. Evlenme Biçimleri	52
2. 2. 2. Kısmet Açma ve Evlilik Öncesi Durum	53
2. 2. 3. Dünürücü Yollama	54
2. 2. 4. Başlık Parası ve Söz Kesimi	55
2. 2. 5. Nişan	55
2. 2. 6. Çeyiz Serme (Çeyiz Yazma)	56
2. 2. 7. Sağdıç Seçimi, Bayrak Dikme, Düğün Davetiyeleri	56
2. 2. 8. Düğün Yemeği Hazırlama	57
2. 2. 9. Kına Gecesi	58
2. 2. 10. Düğün ve Gelin Almaya Gitme	60
2. 3. Asker Uğurlama Ve Karşılama Törenleri	61
2. 4. Ölüm ve Ölümle İlgili İnanış ve Adetler	62
2. 4. 1. Ölecek Bir Hasta İçin Alınacak İlk Tedbirler, Ölüm	63
2. 4. 2. Ölümden Sonra Yapılacak İşlemler, Ölü Yıkama	63
2. 4. 3. Ölünün Keflenmesi ve Defnedilmesi	63
2. 4. 4. Devir ve Iskat	64
2. 4. 5. Taziye	65
2. 4. 6. Kırk Ekmeği	65
2. 4. 7. Mezarlık	65
2. 4. 8. Karapınar İlçesinin İç Güvenlik Şehitleri	66
 3. MANİLER, BİLMECELER, ATASÖZLERİ, GÜNLÜK YAŞAYIŞLA İLGİLİ İNANIŞLAR VE ÇOCUK OYUNLARI	
 3. 1. MANİLER	66

3. 1. 1. Özlem Manileri	67
3. 1. 2. Seveda Manileri	68
3. 1. 3. Evlenme töreni ile ilgili maniler	70
3. 1. 4. Gelin Kaynana Manileri	70
3. 1. 5. Beddua Manileri	73
3. 1. 6. Karapınar ve Yöresi İle İlgili Manileri	74
3. 2. Bilmeceler	75
3. 3. Atasözleri	78
3. 4. Çocuk Oyunları	79
3. 4. 1. Yüzük Oyunu	79
3. 4. 2. Yattı-Kalktı Oyunu	83
3. 4. 3. Vız Vız Oyunu	83
3. 4. 4. Dilsiz Oyunu	84
3. 4. 5. Düdük Oyunu	84
3. 4. 6. Deve Oyunu	85
3. 4. 7. Harmanbiş Oyunu	85
3. 4. 8. Depiş Depiş Oyunu	86
3. 4. 9. Yerim Kurtlandı Oyunu	87
4. BESLENME VE MUTFAK KÜLTÜRÜ	88
4. 1. Doğum İle İlgili Yemekler	88
4. 1. 1. Yoğurt Çorbası	88
4. 1. 2. Ciğer Kavurması	89
4. 2. Evlenme Töreni İle İlgili Yiyecek ve İkramlar	89
4. 2. 1. Yoğurt Çorbası	89
4. 2. 2. Bamya Çorbası	89
4. 2. 3. Etli Kuru Fasulye	90
4. 2. 4. Yaprak Sarması	90
4. 2. 5. Etli Bulgur Pilavı	90
4. 2. 6. Zerde	90
4. 3. Ölüm Töreniyle İlgili Yemekler	90
4. 3. 1. Etli Ekmek	91
4. 3. 2. İrmik Helvası	91
4. 4. Özel Günlere Ait Yemekler	91

4. 4. 1. Arife Kömbesi	91
4. 4. 2. Sulu Köfte	91
4. 4. 3. Kabak Çiçeği Yemeği	91
4. 4. 4. Mıkla	92
4. 5. Adaklarla İlgili Yiyecek ve İçecekler	92
4. 6. Karapınar'da Mahalli Yemekler, Salatalar, Ekmekler, Turşular, Tatlılar	
4. 6. 1. Çorba ve Yemekler	92
4. 6. 1. 1. Arabaşı Çorbası	92
4. 6. 1. 2. Arabaşı Hamuru	93
4. 6. 1. 3. Kayfelti	93
4. 6. 1. 4. Akıtma	93
4. 6. 1. 5. Cılbır	93
4. 6. 1. 6. Kestel (hamur aşısı)	94
4. 6. 2. Turşular	94
4. 6. 3. Tatlılar	94
4. 6. 3. 1. Guymak	94
4. 6. 3. 2. Kaygana Tatlısı	94
4. 6. 3. 3. Bal Kabağı Tatlısı	94
4. 6. 3. 4. Un Helvası	94
4. 6. 4. Ekmekler	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ'NDEKİ TARİHİ YERLER

1.TARİHİ YERLER	96
1.1. Sultan Selim Külliyesi	96
2. CAMİLER	
2. 1. Reşadiye Camii:	100
2. 2. Salur Köyü Mescidi	101
2. 3. Yağma Pınarı Camii	101

3. ÇEŞMELER

3. 1. Çarşı Çeşmesi	101
3. 2. Ağa(Çetmi) Çeşmesi	102
3. 3. Koca(Taş) Çeşme	102
3. 4. Hacı İsa Çeşmesi	102
3. 5. Salur Çeşmesi	102

4. KALELER VE SURLAR

4. 1. Acemoğlu Kalesi	102
4. 2. Ağsar Kalesi	103
4. 3. Asma Kale	103
4. 4. Dağ Öreni (Dağ Öreni Kalesi)	103
4. 5. Gıcan Kalesi (Poltu Kalesi)	103
4. 6. Gölören Kalesi: (Kanlı Kale)	104
4.7. Karapınar Kalesi	104
4. 8. Keçi Kale (Alişah Kalesi):	104
4. 9. Kurşuncu Kale	104
4. 10. Mennek Kalesi	105
4. 11. Osmancık Kalesi	105
4. 12. Se Kalesi	105

5. YERALTI ŞEHİRLERİ

5. 1. Akçaşar Obası Mağara veya Yeraltı Şehri	106
5. 2. Akören Köyü Yeraltı Şehirleri	106
5. 3. Çıralı Gölünde Yeraltı Şehirleri	107
5. 4. Kumsivri'de Arap Hamamı	107
5. 5. Oymalı Yeraltı Şehirleri	107
5. 6. Üçağızlı Dere İnleri	107

SONUÇ VE ÖNERİLER

108

KAYNAKLAR

112

ÖZGEÇMİŞ

119

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1	: 2008 Yılındaki Arazi Kullanımı	15
Tablo 2	: Karapınar İlçesindeki Tarımsal Alet ve Makine Varlığı	16
Tablo 3	: Karapınar İlçesindeki Tahıl ve Diğer Bitkilerin Üretimi	19
Tablo 4	: Karapınar İlçesindeki Meyve Üretimi	20
Tablo 5	: Karapınar İlçesindeki Sebze Üretimi	21
Tablo 6	: Karapınar İlçesindeki Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları	23
Tablo 7	: Karapınar İlçesi'ndeki Kümes Hayvanları ve Yumurta Sayıları (Adet)	24
Tablo 8	: Karapınar İlçesinde Arıcılık ve Bal Üretimi	25
Tablo 9	: Karapınar İlçesinde İlköğretim Kurumları	26
Tablo 10	: Karapınar İlçesinde Ortaöğretim Kurumları	27
Tablo 11	: Karapınar İlçe Merkezinde Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu(2000)	29
Tablo 12	: 1990, 2000 Yılı Karapınar Nüfusu	33
Tablo 13	: 1990, 2000 Yılı Karapınar Nüfus Sayımları	34
Tablo 14	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine Göre İlçe Nüfusu	35
Tablo 15	: Karapınar İlçe Merkezi 90 ve Daha Üzeri Yaştaki İnsanlar	36
Tablo 16	: Karapınar Şehitleri	66

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1	: Geçmişte Karapınar	5
Fotoğraf 2	: Günümüzde Karapınar	6
Fotoğraf 3	: Karapınar'da Yaylalar	8
Fotoğraf 4	: Acıgöl	9
Fotoğraf 5	: Meke Gölü	9
Fotoğraf 6	: Çıralı Göl	11
Fotoğraf 7	: Sekizli Obruk	12
Fotoğraf 8	: İnoba Obrukları	14
Fotoğraf 9	: Karapınar'da Hayvancılık	21
Fotoğraf 10	: Sultan Selim Külliyesi	96
Fotoğraf 11	: Sultan Selim Camii	97
Fotoğraf 12	: Valide Sultan Hamamı	98
Fotoğraf 13	: Sultan Selim Külliyesinden Bir Kesit	98
Fotoğraf 14	: Sultan Selim Külliyesi Onarım Sonrası	99
Fotoğraf 15	: Reşadiye Camii	101
Fotoğraf 16	: Çarşı Çeşmesi	102

KISALTMALAR

a.a.	:	Aynı adres
a.g.e.	:	Adı geçen eser
a.k.	:	Aynı kurum
a.g.m.	:	Adı geçen makale
a.g.t.	:	Adı geçen tez
a.e.	:	Aynı eser/yer
t.y.	:	Basım tarihi yok
y.y.	:	Basım yeri yok
c.	:	Cilt
d.g.d.	:	Doğrudan gelir desteği
DiE	:	Devlet İstatistik Enstitüsü
i.ö.o.	:	İlköğretim okulu
S.Ü.	:	Selçuk Üniversitesi
M.Ö.	:	Milattan Önce
M.S.	:	Milattan Sonra
s.	:	Sayfa
MYO	:	Meslek Yüksek Okulu
Y.A.Ş	:	Yer Altı Şehri
yy	:	Yüzyıl

GİRİŞ

TEZİN AMACI, ÖNEMİ, SINIRLILIKLARI, YÖNTEMİ, KAYNAKLARI, PLANI VE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER

1. AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı; Karapınar yöresinde var olan ve bu zamana kadar yazılı hale gelmemiş sözlü kültürü yazılı hale getirip bu kültürü sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarmaktır. Böylece geçmiş ile gelecek nesiller arasındaki köprüyü daha sağlam hale getirmektir.

Belirttiğimiz amaç doğrultusunda genel anlamda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

Örf, adet ve inanç kavramı nedir?

Hayatın çeşitli safhaları konusunda ne gibi örf, adet ve inançlar vardır.

Hayatın çeşitli safhalarıyla ilgili ne gibi uygulamalar yapılmaktadır.

Karapınar bölgesinde tekke, türbe inancı var mıdır?

2. SINIRLILIKLARI

Bu çalışma, sınırlılık itibariyle Karapınar İlçesi'nin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısını içermektedir. Çalışmada, ilçe merkezi ve ilçeye bağlı 4 kasaba ile 15 köy çalışma alanı içinde yer almıştır.

3. YÖNTEMİ VE KAYNAKLARI

Bu çalışmada, arşiv ve kütüphane kaynakları için fiş oluşturma metodu kullanılmıştır. Konumuz, genellikle gezi ve gözlem metodu uygulanarak sonuca ulaştırılacak bir çalışma olduğu için ilçeye bağlı köyleri gezerek buralardan edindiğimiz bilgiler temel kaynağımız olmuştur. Karapınar İlçesi'nin 4 beldesi ve 15 köyü vardır. Araştırmada sonuca ulaşabilmek için gidilerek 121 kişi ile bizzat görüşme yapılmış, halkın örf ve adetleri yerinde tespit edilmiştir. Zaman zaman düğün, mevlit, nişan ve cenaze törenlerine de katılarak bilgileri yerinde tespit etmeye çalıştık.

Bu araştırmada temel olarak gözlem tekniği kullanılmıştır. Gözlem yaparken samimi bir ortam yakalayıp görüşme tekniği ile bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Dinlenen ve duyulan bilgiler hemen konuşma anında not tutulmuştur. Bunun yanında çay ocakları, kahvehaneler, köy muhtarlarının ve köyün hatırı sayılır kişilerinin evlerine yapılan ziyaretlerle bilgiler toplanmaya çalışılmıştır.

Nüfusla ilgili konularda Karapınar İlçe Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü arşivinden, eğitimle ilgili konularda İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü arşivinden, tarımla ilgili konularda İlçe Tarım Müdürlüğü arşivinden ve sağlıkla ilgili konularda İlçe Sağlık Grup Başkanlığından yararlandık. Bölgede yapılan sempozyumlarda sunulan tebliğler kaynaklarımızın içinde yer almaktadır. Ancak, konunun özelliği itibarıyla en önemli kaynağımızı, hiç şüphesiz ki bölgede yaşayan halk ve onlardan bazılarıyla bizzat yerinde yapmış olduğumuz röportajlar sonucu elde ettiğimiz bilgiler oluşturmaktadır. Yöntemimiz ise gözlem metoduna dayalı araştırma modeli olmuştur. Yapılan gözlemler sonucu elde edilen bilgiler yazılıp fişlenmiş ve önemli yerlerin fotoğrafları toplanmıştır.

4. PLANI

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde, Karapınar İlçesi'nin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı kaynaklara dayanılarak ortaya konulmuş, yine bu bölümde, Karapınar İlçesi ve köylerinin ekonomik durumları, eğitim-öğretim

durumu, sağlık durumu konularına yer verilmiştir. İkinci bölümde, gözleme dayanarak Karapınar İlçesi'nde ve köylerinde yaşayan insanların örf, adet ve inançları ile bilmece, mani söyleme ve mutfak kültürüne yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Karapınar İlçesi'nde ve köylerindeki tarihi yerler tanıtılmış, son kısımda ise sonuç ve değerlendirme ile araştırmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak bazı dikkat çekici noktalar vurgulanmıştır.

5. KARŞILAŞILAN PROBLEMLER

Çalışma esnasında, Karapınar İlçe merkezinde ulaşım ile ilgili her hangi bir sorun yaşanmazken köylere yaptığımız gezi ve gözlemlerde sıkıntılar yaşanmıştır. Köy dolmuşlarının geliş-gidiş saatleri ile bizim gidiş-dönüş saatlerimiz farklı olduğu için özel araba tutmak zorunda kaldık. Tutmuş olduğumuz araçla gezi ve gözlemlerimizi yaptık.

Karapınar Merkez, kasaba ve köylerine bağlı yayla olarak tabir edilen toplam 180 adet yerleşim birimi vardır. Bu yerleşim birimleri olan yaylaların tamamına gitmemiz mümkün olmadı. Zaten hepsine gitmek istesek de buna ne zamanımız yeterdi, ne de bu yaylaların yerlerini bulabilirdik. Çünkü yaylalar hem çok düzensiz ve dağınık hem de her geçen gün sayıları artmaktadır.

Halk, köylerine gelen yabancı satıcılardan zarar görmüş. Bunun için köylerine gelen yabancılara karşı bir önyargıları var. Yöre halkının böyle bir önyargısının olması işimizi zorlaştırdı. Ancak kaymakamlıktan almış olduğumuz izin kâğıdı işimizi az da olsa kolaylaştırdı. Gerek ilçe merkezinde gerekse köylerde bölgenin yabancısı olduğumuz için halkın, örf, adet ve inançlarını anlatmakta kısmen de olsa kaçındıklarını gördük. Halkın, özellikle doğum ve çocukla ilgili konularda konuşmaktan kaçınmaları işimizi zorlaştırdı. Bu sorunu çözmek için doğum ve çocukla ilgili konularda hazırlamış olduğumuz soruları yazılı olarak sorduk ve cevapları da yazılı olarak aldık.

Tüm bu zorluklara rağmen, köylülerin göstermiş olduğu dostane tavırlar ve yapmış olduğu yardımlar sonucunda çalışmamızı bitirebildik.

BİRİNCİ BÖLÜM

KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ’NİN TARİHİ, COĞRAFYASI VE EKONOMİK DURUMU

1. TARİHÇESİ

Karapınar, M.Ö. 2000-3000’li klasik devirlerin “Hyde” adlı tanınmış bir kasabası üzerinde kurulmuş¹ Hitit, Truva Krallığı, Frigler, Asurlular, Lidyalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar hâkimiyetine girmiş bir yerleşim merkezidir.²

Karapınar ve çevresi 1071 Malazgirt savaşından sonra 1076–1077 yıllarında Selçukluların eline geçmiştir. Karapınar 1308 yılında Selçuklu Devletinin yıkılmasıyla Karamanoğulları’na daha sonra ise Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmıştır.³

16.yüzyıldan sonra tehlikeli geçit yerlerine devlet eliyle Derbent köyleri kurulmaya başlanmıştır. O devirde jandarma ve polis teşkilatı bulunmadığından geçitlerin güvenliği Derbent köylerine yerleştirilen ve Derbentçi adı verilenlerle sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak bazı Derbent köyü halkı bulundukları köyü topluca terk ederek yaşam şartları daha iyi olan yerlere kaçmışlardır. Bu olumsuz gelişmelerden dolayı ana yolar üzerindeki tehlikeli yerlerin güvenliğini sağlamada zorlanan devlet oldukça kötü şartlar içinde bulunan bu köylere iskânı özendirmek, orada ekonomik ve sosyal hayatı canlandırmak amacıyla külliyeler inşa ettirmiştir. Bunun için idari ve mali

¹ **Meydan Larousse**, C.12, s. 945

² İbrahim Gündüz, **Bütün Yönleriyle Karapınar**, Kuzucular Ofset, Konya 1980, s. 91

³ Gülhan Aydın, **Karapınar İlçesi’nin Coğrafi Etüdü**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2006, s. 53

yönden bağımsız bir kurum konumunda olan arazi vakıfları kurmuş, külliyeinin bulunduğu kasabayı bölgenin cazibe merkezi haline getirmiştir. İşte Karapınar bu iskân metodu sonucu 16. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmış tipik bir Osmanlı yerleşim birimidir.⁴

Karapınar İstanbul'u Çukurova ve Suriye'ye bağlayan güzergâh üzerinde bulunmaktadır. Bu yol aynı zamanda Hacıların kullandığı en kısa yoldu. Bu amaçla I.Selim Çaldıran seferi dönüşünde burada bir Derbent köyü kurulmasını emretmiş, bunun üzerine çevresi surla çevrili Karapınar köyü kısa zamanda (muhtemelen 1515 'de) inşa edilerek Derbentçiler yerleştirilmiştir.⁵

Yavuz Sultan Selim'den sonra Karapınar'ın tekrar ihyası için çalışmalar Kanuni Sultan Süleyman döneminde Şehzade II. Selim'in Konya valiliği sırasında başlamıştır. Karapınar Sultan Selim külliyesini yaptırmış diğer taraftan da Şehzade Selim bazı önlemler alarak konargöçerleri Karapınar'a yerleşmeleri için teşvik etmiş, burada oturmayı kabul eden halktan bir kısmını vergiden muaf tutarak burayı canlandırma yönüne gitmiştir.⁶ Fakat tüm bu çalışmalara ve eskiden beri önemli bir karayolu üzerinde konaklama yeri⁷ olmasına rağmen Karapınar'da istenilen hareketlilik sağlanamamış, küçük bir yerleşim yeri olmaktan ileriye gidememiştir.

Fotoğraf 1: Geçmişte Karapınar*

⁴ Ahmet Tuğrul Polat, **Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Konya 2006, s. 121

⁵ Yusuf Küçükdağ, **Karapınar Sempozyumu**, Karapınar Belediyesi Yayınları, Konya 2001, s. 9

⁶ Aydın, a.g.e. s. 54.

⁷ **Yeni Türk Ansiklopedisi**, Ötüken Neşriyat, İst. 1995, c. 5 s. 1713.

* Fotoğraf <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

I.Süleyman döneminde 1563'te külliye'nin inşasının tamamlanmasından sonra Karapınar'a Sultaniye⁸ denmeye başlandığı, Konya Şer'iyye Sicilindeki 1563 tarihli bir belgeden anlaşılmaktadır. Sözlüklerde Sultaniye sözcüğü Sultanla ilgili, hükümdara ait olan şeklide açıklanmaktadır. I.Süleyman'dan dolayı buraya Sultaniye denmiş olmaktadır.⁹

1882 yılında Belediye teşkilatı kurulan Karapınar önceleri Sultaniye olan ismi 1934 yılında Karapınar olarak değiştirilmiştir. 1968 yılında ise Konya 'ya bağlı bir ilçe olmuştur. Ali Tepesi höyüğünün bitişiğinde bulunan ve zaman zaman suyu kesildiği için Kara denildiği tahmin edilen pınardan dolayı buraya Karapınar denilmiştir.¹⁰

Fotoğraf 2: Günümüzde Karapınar*

2.COĞRAFİ YAPI

Konya-Adana karayolu üzerinde olan Karapınar, Konya'nın 95 km doğusunda yer alır.¹¹ Batısında Konya(Karatay) ve Çumra; güneyinde Karaman ve Ayrancı; doğusunda Ereğli; kuzeydoğusunda Emirgazi; kuzeyinde Aksaray vardır. Yüzölçümü 2669 km² dir.¹²

⁸ a.g.e. s. 1713.

* Fotoğraf <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

⁹ Küçükdağ, a.g.e. s. 8

¹⁰ a.g.e. s. 7

¹¹ Yeni Türk Ansiklopedisi, s. 1713.

¹² Ana Biritannica, c. 18, s.155.

Konya'yı doğuya bağlayan çok önemli ve işlek bir karayolu üzerinde yer alan Karapınar 37°. 50' - 38° doğu boylamı ve 33°. 10' -- 34°. 10' kuzey enlemi arasındadır. Deniz seviyesinden 1026 m yüksekliğe sahiptir.¹³

Karacadağ volkanı ilçe sınırları içindeki en önemli dağlık kütledir.¹⁴ Bir başka önemli volkanik kütle üzecek dağdır. Bu iki dağlık alanın arasında Karapınar ovası yer almaktadır.¹⁵ Diğer önemli dağları Karapınar'ın güney batısındaki Osmancık dağları ile Karapınar'ın güneyindeki Meke Dağıdır. İlçenin kuzey kesimleri Obruk Platosu tarafından çevrilmiştir. Güneyde ise Türkiye'nin en fazla rüzgâr erozyonuna maruz kalan sahası vardır.

Orta Anadolu coğrafi bölgesinin Konya bölümünde yer alan Karapınar, Konya-Ereğli ovasının güney kenarında Karacadağ volkan dağının batısında kurulmuştur. Karapınar ilçe sınırları içinde daimi bir akarsu yoktur. Ancak yağışlı dönemlerde akan ve sonra kuruyan Kuzgun deresi, Akdere, Kayalı deresi ve Andıklı dereleri gibi dereler bulunmaktadır.¹⁶

Daimi akarsu olmadığından içme ve kullanma sularının büyük bir kısmı derin kuyulardan ve sarnıçlardan karşılanır. Karacadağ civarındaki köylerde az da olsa kaynak suları vardır.¹⁷

Karapınar ve çevresinde birçok göl bulunmaktadır. Bunlardan bazıları volkanizma ile oluşan göller olup bazıları da karstik etkilerle oluşan göllerdir.

2.1. İklim ve Bitki Örtüsü

Karapınar'da tipik bir karasal iklim hüküm sürer. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Türkiye'nin en az yağış alan yerlerinden biridir. Yıllık ortalama yağış miktarı 280 mm³ civarındadır. Ortalama sıcaklık 11 C⁰ dir.¹⁸

¹³ Polat, a.g.e. s. 115.

¹⁴ Perihan Kayalık, **Türkiye'de Rüzgar Erozyonu Olgusu, Karapınar Örneğindeki Çalışmaların İrdelenmesi ve Öneriler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2007, s. 85

¹⁵ Aydın, a.g.e. s. 15.

¹⁶ Polat, a.g.e. s. 115.

¹⁷ Küçükdağ, a.g.e. s. 326.

Yazların sıcak ve kurak, kışların soğuk ve karlı olmasından dolayı bitki örtüsü zayıf ve ormansızdır. Tipik bozkır bitki örtüsü hâkimdir.¹⁹

2.2. Yerleşme

İnsanlar her zaman kendileri için uygun yerleri bularak buralara yerleşmişlerdir. İnsanların yerleşme yerini seçiminde ekonomik faktörler etkili olduğu gibi iklim ve yeryüzü şekilleri de etkili olmaktadır.²⁰

Konya ovasının genelinde olduğu gibi Karapınar'a bağlı köylerin yerleşme dokusu da toplu köyler özelliğindedir. Toplu köyler gelenek ve göreneklerini yaşatan birlikte yaşamaya ve birlikte çalışmaya alışmış, genellikle bir cami ve çeşme etrafında kümelenmiş sık evlerin olduğu köy şehridir.²¹

Geçici kır yerleşmelerinden olan yaylalara Karapınar'da çok sayıda rastlanır. Yaylalarda esas geçim kaynağı hayvancılıktır. Hayvancılık meralarda yapılır, dolayısıyla yaylalar da genellikle ova veya obruk platosu üzerindedir. Birçok yerdeki yaylaların aksine Karapınar'daki yaylalar irtifası yüksek kesimlerde değil, ovadadır. Hatta birçok yerde köy arazisinin hemen bitişiğindedir. Dolayısıyla burada yaylacılık faaliyeti için Akdeniz veya Karadeniz bölgelerindeki gibi dikey yönde bir yer değiştirme söz konusu olmaz. Burada yaylacılık irtifa açısından yatay yönde yapılan bir hareketliliklerdir.²²

¹⁸ Gündüz, a.g.e. s. 59.

¹⁹ a.g.e. s. 55.

²⁰ Sebahattin Bilgin, **Hatay İli Yayladağı İlçesinin Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Hatay 2007, s. 11.

²¹ Küçükdağ, a.g.e. s. 329.

²² Polat, a.g.e. s. 116.

Fotoğraf 3: Karapınar'da Yaylalar

Acıgöl: Karapınar'ın 8 km kadar doğusunda Karapınar- Ereğli karayolunun kuzeyinde olup yoldan görünmektedir. Kabaca elips şeklindedir. Alanı 1.1 km dir. Derinliği hakkında kesin bir sonuç yoktur. Yeraltı sularıyla beslendiği için gölün seviyesi zaman zaman değişmektedir. Sularını dışarıya boşaltamadığı için suları tuzludur.²³

Fotoğraf 4: Acıgöl*

Meke Gölü: oluşumu bakımından dünyanın ender göllerinden biri olan Meke krater gölü, Karapınar ilçesinin güneydoğusunda ve ilçe merkezine 8 km uzaklıktadır. Karapınar- Ereğli yolunun 2. km uzağında bulunan göl, dairevi şekildedir. Yüzölçümü 0.5 km dir. Derinliği 12 metredir. Meke'nin oluşumunda iki safha söz konusudur. Birinci safhada önce volkanik bir patlama sonucu genişçe bir krater oluşmuş, buraya sular dolmuştur. İkinci safhada ise gölün ortasında riyoit ve bazalt

²³Derya Akdemir, **Konya-Karapınar Krater Göllerinin Ostrakot Faunası**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004, s. 7

cüruflarından oluşan bir koni teşekkül etmiştir. Göl suları tuzlu olduğu için 1952 yılına kadar tuzla olarak işletilmiştir. Meke gölü ve çevresi Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 1989 tarihli kararıyla 1.derece doğal sit alanı ilan edilmiştir.²⁴

Fotoğraf 5 : Meke Gölü*

2. 3. Obruklar

Obruk kelimesi, oyuk, çukur, çökmüş yer anlamına gelir. Karstik yer şekillerinden olan obruklar, yeraltındaki kalker gibi eriyebilen kayaların zamanla boşluklar meydana getirmesi ve bu boşlukların tavanlarının çökmesiyle oluşurlar. Obruk Platosuna adını veren obruklardan Karapınar ilçesinde 50'ye yakın obruk vardır. Bunların kimisinin içi su dolu, kimisi kuru, kimisi çok dik, kimisi de yayvandır.²⁵

Obruk platosundaki obrukların belirli bir doğrultu boyunca oldukları görülür. Bu doğrultu genellikle yeraltı suyunun kanalizasyon olduğu doğrultuyla paralellik gösterir. Kuzeybatıda Kızören Obruğu, güneybatıda ise maar görünümündeki Acıgöl arasında diziler şeklinde sıralanmış olan obruklar şunlardır:²⁶

Ak Obruk: Bu obruk ta derin ve susuzdur, içinde eski yerleşim merkezleri ve su kuyuları vardır.²⁷

²⁴ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, **Konya Turizm Envanteri**, 2000 s. 5

* Fotoğraflar <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

²⁵ Polat, **a.g.e.** s. 165.

²⁶ **a.g.e.** s 166-174

²⁷ **a.g.e.**

Akviran Obruğu: 1977 yılında aniden oluşmuştur. Derinlere doğru genişlemektedir. Ağız çapı yaklaşık 30 m, derinliği 90 metredir.²⁸

Aren Obruğu: Kızıl Obruğun 100 m kuzeyinde yer alır, batı ucunda kısmen tuzlu su mevcuttur. Doğudan batıya doğru “T” şeklindedir. Kuzey ve doğu uçlarında eskiden kalma su kuyuları vardır.²⁹

Çıralı Obruğu: Karapınar'ın 26 km. kadar kuzey batısındaki Büyük Çıralı Yaylası'nın 300 m. kadar batısında yer alır. Obruk gölüne, batı yamaçtaki yolla inilir. Obruk yamacındaki yatay yönde yer yer 10 m. yi geçen derinliklere sahip mağaralar, erozyonla beraber insan eliyle oyulmuştur. Roma devrine ait çeşitli kalıntıların bulunması, buradaki mağaraların bir zamanlar, mesken olarak kullanıldığını gösterir.³⁰

Obruğun dairesel biçimdeki ağız çapı 375 metre göl düzeyi çapı ise 185 metredir, göl maksimum derinliği ise 35 m, üst düzey ile göl yüzeyi arasındaki derinlik ise 81 metredir.

Fotoğraf 6: Çıralı Göl*

Çifte Obruk: Ak obruğun kuzeyindedir. Doğu ve batıda olmak üzere iki obruk yan yana oluşmuştur.³¹

²⁸ a.g.e.

²⁹ a.g.e.

³⁰ a.g.e. s 167.

³¹ a.g.e. s 168.

* Fotoğraf <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

Çoban Şamil Obruğu: Nisan 1995'te oluşmuştur. Kolca yaylanın 800m kuzey doğusundadır. Ağız çapı 50m, derinliği 50–60 m dolayındadır.³²

Dikmen obruğu: Karapınar ve Aksaray sınırına yakın bir yerde ve Dikmen Obası'nın batısındadır. Karapınar-Kızören arasında obrukların oluşumu milyonlarca yıldan beri sürmektedir. Birçok obruğun birleşmesi ile uvala ve polyeler oluşmuştur.³³

Gangallı Obruk: Çıralı Gölü'nün kuzeyinde susuz ve derin bir obruktur İçinde yeraltı su kuyuları ve eski yerleşim kalıntıları vardır.³⁴

Güvercinli Obruğu: Yeni oluşmuş bir obruktur. 1977 yılında üzerinde bulunduğu tarlada çalışıldığı sırada çökmeler meydana gelmiş ve obruk insanların gözü önünde oluşmuştur. Ağız kısmı dar tabanı geniştir. Elips şeklindeki obruğun uzun eksen 650 m kısa eksen ise 600 metredir.³⁵

Kızören Obruğu: Konya-Aksaray yolunun 50. km ile 90. km arasında yer alan obruk yaylasında 33 yayla ve 18 köy bulunmaktadır. Bir dönem hem konaklama hem de askeri birer üs gibi kullanılan hanlardan biri de bölgeye adını veren Obruk gölünün hemen batısında yer alır. Halk arasında Kızören obruğu denilen obruk gölü ve hanı Konya'ya 75 km uzaklıktadır. Kızören Beldesi'nden sola dönünce 5 km içeridedir. Hanın duvarlarında Bizans dönemi taşları kullanılmıştır. Bölgeye adını veren obruk gölü 145 m derinliğinde, gün ışığına göre günün her saatinde rengi değişen görkemli bir doğa güzelliği vardır. .³⁶

Meyil Obruğu: Karapınar'ın yaklaşık 35 km. kadar kuzey batısındaki Meyil Yaylası'nda yer alır. Obruk, uzun eksen 650 m. olan büyük bir elips şeklindedir. Obruk yamacının kuzey kesimi daha dik ve daha yüksektir. Güney yamacı ise daha az eğimli ve alçaktır. Obruk içindeki gölün kıyısına inen yol, daha az eğimli olan güney yamaçtır. Maksimum derinliği 40 m. olan gölün su rezervi 2.5 Milyon

³² a.g.e.

³³ a.g.e.

³⁴ a.g.e. s 169.

³⁵ a.g.e.

³⁶ a.g.e.

m3'tür. Buradan yaklaşık 20 m. yukarıya su basmak suretiyle, sulama suyu temin etmek mümkündür.³⁷

Nebili obruk: 1972 de aniden oluşmuştur. Nebili köyünün 1,5 km batısındadır. Ağız çapı 12 m, derinliği 70 m olup derinlere doğru yatay kesit alanı genişlemektedir. Obruk su tablasına ulaşmıştır.³⁸

Putur Obruğu: Gangallı obruğunun 800 m uzağında susuz bir obruktur.

Sekizli obruk: 1983 de aniden oluşmuştur. Ağız çapı 5 m, derinliği 85 m dir. Susuz bir obruktur.³⁹

Fotoğraf 7: Sekizli Obruk*

Yarım Obruk: Kuzeye bakan yönü açık olan bu obruk yarım daireye benzediğinden bu ismi almıştır.⁴⁰

Yavşan obruğu: Mayıs 2000 tarihinde yeni bir obruk oluşmuştur. Yeni obruk Karapınar (Konya) ilçesinin 5 km kuzeybatısında, Üzecek dağının güneyinde, Yavşan çukuru yaylanın 1 km doğusunda yer almaktadır.

³⁷ a.g.e. s. 170

³⁸ a.g.e. s. 171

³⁹ a.g.e.

⁴⁰ a.g.e. s. 172

Zincanlı Obruğu: İlçeye 31 km uzaklıkta, kuzeyde Çıralı gölünün bitişiğindedir. Susuz bir koniyi andırmaktadır. Obruğun çevresi mağaralar ve eski yerleşim kalıntılarıyla doludur.⁴¹

Obrukların oluşumu günümüzde de devam etmektedir. Kasım 2008’de Karapınar’ın güney batı kısmında yer alan İnoba yaylasında bir obruk daha meydana gelmiştir. Obruk 25 metre çapında ve 33 metre derinliğindedir.

Fotoğraf 8: İnoba Obrukları

09 Şubat 2009 tarihinde Karapınar ilçe merkezine 17 kilometre uzaklıktaki Akkuyu yaylasındaki mısır ekili tarlada hasat yapılırken, yaklaşık 70 metre çapında, 80 metre derinliğinde bir obruk daha meydana gelmiştir.

3. EKONOMİK DURUM

Karapınar'ın ekonomisi, genel olarak tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Toplam ilçe arazisinin yaklaşık 1.486.610 dekarı tarım alanlarına, 1.304.440 dekarı ise meralara ayrılmıştır. Geriye kalan kısmı ise tarım dışı alanlardır. Sulanamayan çok geniş alanlarda tahıl ekimi yapılırken, sulanabilen daha dar alanlarda ise, şekerpancarı, mısır, yonca ekimi yapılmaktadır. Sulanamayan alanlarda iki yılda ancak bir kez ürün almak mümkündür.

⁴¹ a.g.e. s. 174

* Fotoğraf <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

Hayvancılık, daha çok küçük bas hayvancılıkla temsil olunur ve mera hayvancılığı şeklinde yapılır. Fakat meraların verimsizliği ve yetersizliği, yaylalara çıkmak suretiyle yapılan mera hayvancılığının gittikçe zayıflamasına yol açmaktadır. Son yıllarda büyük bas besi hayvancılığı gelişme yolundadır.⁴²

Sanayisi pek gelişmemiştir. Mevcut sanayi tesisleri ise daha çok tarıma dayalıdır.

3. 1. Tarım

Karapınar ekonomisinde tarım önemli bir paya sahiptir. İlçenin yüzölçümü 2.939.169 dekadır. Bunun 304.695 dekarı sulanan arazilerdir. 777.515 dekarı ise sulanmayan alanlardır. Çok geniş alanlarda susuz tarım yapıldığından, tahıl tarımı ön plana çıkmaktadır.

İklimin kurak, toprakların verimsiz oluşu sebebiyle, tahıl tarımının yapıldığı susuz kesimlerde, iki yılda ancak bir defa ürün alınabilir.

Nadasa ayrılan saha, yaklaşık 405 bin dekarı bulur ki bu durum, ekilebilir tarım arazisinin yaklaşık 1/3'üdür.

Aşağıdaki tabloda 2008 yılındaki arazi kullanımı gösterilmektedir.

Tablo 1: 2008 Yılındaki Arazi Kullanımı ⁴³

ÜRETİM YILINDAKİ ARAZİ KULLANIMI

Ekilen Tarla Alanı (dekar)**			Nadas Alanı (dekar)	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi (dekar)	Daimi Çayır-Mera Alanı (dekar)
Toplam** (Sulanan + Sulanmayan)	Sulanan*	Sulanmayan*			
1.082.210	304.695	777.515	404.400	114.599	1.304.440

⁴² Perihan Kayalık, **Türkiye’de Rüzgar Erozyonu Olgusu, Karapınar Örneğindeki Çalışmaların İrdelenmesi ve Öneriler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2007, s. 113

⁴³ İlçe Tarım Müdürlüğü Arşivi, 2009.

Toplam Yüz Ölçümü:	2.939.169
Orman Alan	: 20.130
Tarla Alanı	: 1.486.610
Meyve bağ	: 2.180
Sebze Alanı	: 11.210
Sulu Alan	: 304.695
Mera Alan	: 1.304.440
T.E.O.K Alan	: 114.599
	2.939.169

Karapınar ilçesi arazilerinin hepsi sulu tarım arazisi değildir. Bazı arazilerde sulu tarım yapılırken bazı arazilerde de kuru tarım yapılmaktadır.

Bu arazilerdeki sulama çalışmaları devlet tarafından ve vatandaşın açtığı kuyulardan sağlanmaktadır. Bu kuyular genellikle akaryakıt ve elektrikli pompalarla çalışmaktadır.

Tarım arazilerinin ekimi, dikimi ve ürünlerin hasadı çiftçiler tarafından yapılmaktadır. Tarım arazileri çoğu yerde düzgün olduğu için tarımsal aletler çok fazla kullanılmaktadır. Aşağıdaki tabloda tarımsal alet ve makine varlığı gösterilmektedir.

Tablo 2: Karapınar İlçesindeki Tarımsal Alet ve Makine Varlığı ⁴⁴

ESKİ SIRA NO	TARIMSAL ALET VE MAKİNALAR	ADET
	MADDELER	
3	KARASABAN	0
4	HAYVAN PULLUĞU	37
5	KULAKLI TRAKTÖR PULLUĞU	2126
6	ARK AÇMA PULLUGU	475
7	DİSKLİ TRAKTÖR PULLUĞU	960
8	DİSKLİ ANIZ PULLUĞU (Vanvey)	209
11	TOPRAK FREZESİ (ROTOVATÖR)	128
13	KÜLTÜVATÖR	640

⁴⁴ a.e.

14	MERDANE	385
15	DİSKLİ TIRMIK (DİSKAROLAR)	112
16	DİŞLİ TIRMIK	191
17	KOMBIKÜRÜM (KARMA TIRMIK)	216
34	OT TIRMIĞI	430
24	TRAKTÖRLE ÇEKİLEN HUBUBAT EKİM MAK.	765
25	KOMBİNE HUBUBAT EKİM MAKİNASI	1655
32	KİMYEVİ GÜBRE DAĞITMA MAKİNASI	812
33	ORAK MAKİNASI	140
36	BALYA MAKİNASI	10
44	PANCAR SÖKME MAKİNASI	185
45	KOMBİNE PANCAR HASAT MAKİNASI	8
47	TRAKTÖRLE ÇEKİLEN ÇAYIR BİÇME MAK.	130
49	OT SİLAJ MAKİNASI	9
50	MISIR SİLAJ MAKİNASI	24
60	SELEKTÖR (SABİT veya SEYYAR)	19
61	YEM HAZIRLAMA MAKİNASI	15
63	SAP PARÇALAMA MAKİNASI	5
64	SIRT PULVERİZATÖRÜ	430
65	SEDYELİ, MOTORLU PULVERİZATÖR TOZLAYICI	10
66	KUYRUK MİL HAREKETLİ PULVERİZATÖR	475
67	MOTORLU PULVERİZATÖR	4
68	TOZLAYICI	5
69	ATOMİZÖR	41
70	SANTRİFÜJ POMPA	370
71	ELEKTROPOMP	215
72	MOTOPOMP(TERMİK)	140
73	DERİN KUYU POMPA	3685
74	YAĞMURLAMA TESİSİ	2930
76	KREMA MAKİNASI	635
80	SÜT SAĞIM TESİSİ	8
81	SEYYAR SÜT SAĞIM MAKİNASI	475
82	TARIM ARABASI	3215
83	SU TANKERİ(TARIMDA KULLANILAN)	205
10	DİP KAZAN (SUBSOILER)	162
18	TAŞ TOPLAMA MAKİNASI	1
19	TOPRAK TESVİYE MAKİNASI	21
20	SET YAPMA MAKİNASI	21
21	TOPRAK BURGUSU	3
22	HAYVANLA ve TRAKTÖRLE ÇEKİLEN ARA ÇAPA MAK	260
26	PNÖMATİK EKİM MAKİNASI	18
27	ÜNİVERSAL EKİM MAK.(MEKANİK) (Pancar mibzeri dahil)	10
37	SAP DÖVER ve HARMAN MAKİNASI (BATÖZ)	1165
38	SAP TOPLAMALI SAMAN YAPMA MAKİNASI	95

39	SAMAN AKTARMA-BOŞALTMA MAKİNASI	185
55	ÜRÜN KURUTMA MAKİNASI	5
62	YEM DAĞITICI RÖMORK	5
75	DAMLA SULAMA TESİSİ	16
84	KEPÇE (TARIMDA KULLANILAN)	180
1	TRAKTÖRLER	TOPLAMI
	İKİ AKSLİ TRAKTÖRLER (11-24 BG)	203
	İKİ AKSLİ TRAKTÖRLER (25-34 BG)	69
	İKİ AKSLİ TRAKTÖRLER (35-50 BG)	618
	İKİ AKSLİ TRAKTÖRLER (51-70 BG)	1912
	İKİ AKSLİ TRAKTÖRLER (70 BG'DEN FAZLA)	315
2	BİÇERDÖVERLER	TOPLAMI
	BİÇERDÖVERLER (0-5 YAŞ)	7
	BİÇERDÖVERLER (6-10 YAŞ)	4
	BİÇERDÖVERLER (11-20 YAŞ)	5
	BİÇERDÖVERLER (21 YAŞ VE ÜZERİ)	25

İlçe genelinde toplam 41 biçerdöver, 3117 traktör, bu traktörlere takılan 3215 araba (römork), 3332 pulluk, 1165 batöz, 3685 derin kuyu pompası kullanılmaktadır.

İlçe ekonomisi hakkında verilen bu bilgilerden sonra ilçenin ekonomik faaliyetlerine bakalım. Ekonomik faaliyetlerin daha kolay anlaşılabilmesi için ekonomik faaliyetleri tarla, bağ-bahçe ziraatı, hayvancılık ve sanayi olarak bölümlere ayırdık.

3. 1. 1. Tarla Ziraatı

Toplam ilçe arazisinin yaklaşık 1.486.610 dekarı tarım alanlarına ayrılmıştır. 1.304.440 dekarı ise meralara ayrılmıştır.

Tarla ürünleri sahasının %90'ı tahıllara ayrılmıştır. Tahılların içinde buğday, en geniş alan kaplamaktadır. Daha sonra en çok arpa ekilir. Arpanın çok ekilmesinin sebebi, masrafının az olması, zararlısının az olması ve giderek hayvan yemi olarak daha çok kullanılmasından dolayıdır. Buğday, arpadan sonra, daha sonra, mısır, çavdar ve yulaf gelmektedir.

Tablo 3: Karapınar İlçesindeki Tahıl ve Diğer Bitkilerin Üretimi ⁴⁵

ÜRÜNLER		EKİLEN ALAN (dekar)	HASAT EDİLEN ALAN (dekar)	VERİM (kg/da)	ÜRETİM MİKTARI (ton)
TAHILLAR					
Buğday (Durum)		280.000	255.000	230	58.650
Buğday (Diğer)		190.000	170.000	150	25.500
Arpa (Biralık)		90.000	75.000	190	14.250
Arpa (Diğer)		170.000	150.000	170	25.500
Çavdar		35.000	33.000	180	5.940
Yulaf (dane)		10.000	9.500	190	1.805
Mısır (dane)	1.ekiliş	85.000	85.000	950	80.750
	2.ekiliş				0
Tritikale (dane)		700	700	250	175
BAKLAGİLLER					
Nohut		6.000	6.000	100	600
Fasulye (Kuru)		5.000	5.000	180	900
Yeşil Mercimek		2.000	2.000	65	130
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER					
Şeker Pancarı		93.000	93.000	5.000	465.000
Kimyon		1.000	1.000	35	35
YAĞLI TOHURLAR					
Ayçiçeği (Yağlık)		22.000	22.000	250	5.500
Ayçiçeği (Çerezlik)		50	50	160	8
Soya	1.ekiliş	100	100	250	25
	2.ekiliş	0		0	0
Kanola (Kolza)		250		200	50
YUMRU BİTKİLER					
Sarımsak (Kuru)		10	10	1.000	10
Patates	1.ekiliş	2.600	2.600	3.500	9.100
	2.ekiliş	0		0	0
Hayvan pancarı		50	50	5.000	250
YEM BİTKİLERİ					
Yonca	Yeşil ot*				
	Kuru ot*	48.000	48.000		72.000
	Tohum				
Korunga	Yeşil ot*				
	Kuru ot*	2.000	2.000		1.600
	Tohum				
Fığ (ot)	Yeşil ot*	15.000	12.000		3.000
	Kuru ot*				
Burçak	Yeşil ot*	15.000	13.000		3.250
(ot)	Kuru ot*				
Mısır (Silajlık)	1.ekiliş	9.500	9.500	5.000	47.500
	2.ekiliş	3.500	3.500	3.500	12.250

⁴⁵ a.e.

3. 1. 2. Bağ-Bahę Ziraatı

Araştırma sahası karasal iklim artlarının hakim olduğu bir alan olduğu için çok çeşitli meyvelerin yetişmesine imkan vermemektedir. Özellikle kiş soğuklarına ve yaz sıcaklığına dayanabilecek meyve ağaçları geniş alan kaplamaktadır.

Tablo 4: Karapınar İlęesindeki Meyve Üretimi ⁴⁶

Meyveler	Toplu meyvelikler			Dağınmık ağaç		Toplam meyve veren ağaç sayısı	Ağaç başına ortalama verim (kg)	Üretim (ton)
	Kapladığı Alan (Dekar)	Ağaç sayısı		sayısı				
		Meyve veren yaşıta	Meyve vermeyen yaşıta	Meyve veren yaşıta	Meyve vermeyen yaşıta			
YUMUSAK ÇEKİRDEKLİLER								
ARMUT	60	1.200	0	1.550	0	2.750	30	83
AYVA	0	0	0	200	0	200	25	5
ELMA	285	17.430	160	4.305	100	21.735		752
ELMA (GOLDEN)	60	980	0	750	0	1.730	40	69
ELMA (STARKING)	100	14.500	160	2.250	100	16.750	35	586
ELMA (AMASYA)	50	750	0	700	0	1.450	30	44
ELMA (GRANNYSMITH)	0	0	0	180	0	180	25	5
ELMA (DİĞER)	75	1.200	0	425	0	1.625	30	49
TAS ÇEKİRDEKLİLER								
ERİK	0	0	0	1.200	0	1.200	30	36
İÇDE	0	0	0	1.600	0	1.600	20	32
KAYISI (ZERDALI HARİÇ)	250	4.438	0	3.800	1.600	8.238	20	165
ZERDALİ	0	0	0	0	0	0	0	0
KİRAZ	60	1.200	0	3.800	0	5.000	10	50
ŞEFTALİ (DİĞER)	0	0	0	350	0	350	10	4
VİŞNE	10	250	0	2.100	0	2.350	15	35
SERT KABUKLULAR								
CEVİZ	80	640	0	250	0	890	20	18
BADEM	35	490	0	800	0	1.290	20	26
ÜZÜM VE ÜZÜMSÜLER								
ÜZÜM (SOFRALIK ÇEK.Lİ) (2)	1.400	1.400	0	0	0	1.400	200	280

Karapınar, İç Anadolu Bölgesi’nde karasal iklimin görüldüğü ve yağış miktarı bakımından en kurak yerler arsındadır. Tarımda sulama problemi bulunmaktadır. Sebze üretimi için öncelikle sıcaklık ve sulama gereklidir. Sıcaklık koşulları yeterli olmasına rağmen sulama problemi sebze üretiminin çok az olmasına sebep olmuştur. Yörede sebze üretimi ilęenin ihtiyacını karşılayamamaktadır.

⁴⁶ a.e.

En fazla üretilen sebze domatestir. Bundan sonra kavun ve havuç yetiştiriciliği gelmektedir.

Tablo 5: Karapınar İlçesindeki Sebze Üretimi ⁴⁷

ÜRÜNLER	EKİLEN ALAN (Dekar)	VERİM (Kg/da)	ÜRETİM (Ton)
YAPRAĞI YENEN SEBZELER			
Ispanak	15	700	11
Pırasa	15	1.000	15
BAKLAGİL SEBZELER			
Fasulye (Taze)	650	750	488
MEYVESİ YENEN SEBZELER			
Balkabağı	80	3.000	240
Kavun	3.000	1.000	3.000
Karpuz	700	4.000	2.800
Hıyar (Sofralık)	50	2.000	100
Domates (Salçalık)	5.000	3.000	15.000
Biber (Sivri)	200	400	80
SOĞANSI, YUMRU, KÖK SEBZELER			
Havuç	1.500	2.000	3.000

3. 2. Hayvancılık

Bütün İç Anadolu'da olduğu gibi, Karapınar'da da küçükbaş hayvancılık oldukça yaygındır. Karasal iklimin hakim olduğu yörede, ilkbahar yağışlarıyla yeşeren, yazın sıcaklığında ve kuraklığında sararıp kuruyan bozkır (step) bitki örtüsünün varlığı, yöre insanının ekonomisinde küçükbaş hayvancılığın, binlerce yıldan beri önemli bir geçim kaynağı olmasını sağlamıştır. ⁴⁸

Bölge halkı, beslediği hayvanların etinden, sütünden ve yününden yararlanmaktadır. Özellikle dağlık alanlarda, büyükbaş hayvanların gücünden de yararlanılmaktadır.

⁴⁷ a.e.

⁴⁸ Kayalık, a. g. t. s. 118

Fotoğraf 9: Karapınar'da Hayvancılık*

Hayvancılık daha çok, yaylalardaki meralarda, hayvanları otlatma şeklinde yapılır. Hayvancılıkla geçimini sağlayan aileler, Mart-Nisan aylarında yaylalara giderler. Bütün yaz boyunca yaylalarda kalan aileler, sonbaharda (Ekim-Kasım aylarında) sürüleriyle beraber, köylerine veya ilçeye dönerler. Bazı yaylalarda kışın da kalınır. İlçe genelinde, 836 bin dekar arazi mera olarak kullanılır. Fakat, yine de mevcut küçükbaş hayvan sayısına göre bu mera alanı yeterli değildir. Ayrıca, meraların yetersizliğinin yanı sıra, aşırı otlatma, yağışın yetersizliği ve meralardaki ot veriminin düşük olması, son yıllarda yaylacılık faaliyetlerinde bir gerilemeyi beraberinde getirmiştir. Bu durum karşısında, ahırlarda besi hayvancılığı (özellikle de süt inekçiliği), son beş yıldır önem kazanmaktadır.⁴⁹

Karapınar ilçesinde yapılan hayvancılık faaliyetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Karapınar İlçesindeki Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sayıları⁵⁰

KOYUN (Yerli -Diğer)	BAŞ
a) 6 aydan küçük kuzu (Erkek-Dişi)	20.000
b) 6-12 ay Toklu (Erkek-Dişi)	26.000
c) 12-24 ay Şişek (Erkek-Dişi)	25.000
d) Koyun +24 ay	50.000

⁴⁹ a. g. t.

⁵⁰ Karapınar İlçe Tarım Müdürlüğü Arşivi, 2009

* Fotoğraf <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

e) Koç +24 ay	4.500
TOPLAM :	125.500
KOYUN (Merinos)	
a) 6 aydan küçük kuzu (Erkek-Dişi)	3.400
b) 6-12 ay Toklu (Erkek-Dişi)	3.000
c) 12-24 ay Şişek (Erkek-Dişi)	3.000
d) Koyun +24 ay	9.000
e) Koç +24 ay	1.000
TOPLAM :	19.400
KIL KEÇİ	
a) 6 aydan küçük Oğlak (Erkek-Dişi)	400
b) 6-12 ay Çebiç (Erkek-Dişi)	500
c) 12-24 ay Gezdan (Erkek-Dişi)	625
d) Keçi +24 ay	750
e) Teke +24 ay	100
TOPLAM :	2.375
TİFTİK KEÇİ	
a) 6 aydan küçük Oğlak (Erkek-Dişi)	105
b) 6-12 ay Çebiç (Erkek-Dişi)	110
c) 12-24 ay Gezdan (Erkek-Dişi)	280
d) Keçi +24 ay	440
e) Teke +24 ay	21
TOPLAM :	956
SİĞİR (Saf Kültür)	
a) 12 aydan küçük Erkek (Dana-Buzağı)	2.200
b) 12 aydan küçük Dişi (Dana-Buzağı)	2.150
c) 12 – 24 ay Tosun	1.100
d) 12 – 24 ay Düve	2.150
e) +24 ay İnek	9.100
f) +24 ay Boğa	200
TOPLAM :	16.900
SİĞİR (Kültür Melezi)	
a) 12 aydan küçük Erkek (Dana-Buzağı)	1.050
b) 12 aydan küçük Dişi (Dana-Buzağı)	1.100
c) 12 – 24 ay Tosun	700
d) 12 – 24 ay Düve	1.500
e) +24 ay İnek	4.040
f) +24 ay Boğa	30
TOPLAM :	8.420
SİĞİR (Yerli-Diğer)	BAŞ
a) 12 aydan küçük Erkek (Dana-Buzağı)	65
b) 12 aydan küçük Dişi (Dana-Buzağı)	75
c) 12 – 24 ay Tosun	150
d) 12 – 24 ay Düve	190
e) +24 ay İnek	260
f) +24 ay Boğa	5
TOPLAM :	745
AT	
a) 3 yaşından küçük dişi ve erkek Tay	4
b) 3 ve daha yukarı yaşta (Kısarak)	7
c) 3 ve daha yukarı yaşta (İğdiş ve At)	6

d) 3 ve daha yukarı yaşta (Damızlık Aygır)	5
TOPLAM :	22
EŞEK	
a) 1 yaşından küçük (Dişi ve Erkek) Sıpa	17
b) 1 ve daha yukarı yaşta (Dişi ve Erkek)	89
TOPLAM :	106

İlçede yaklaşık 145 bin baş koyun vardır. Bunların cinsi, çoğunlukla Akkaraman'dır. Keçi sayısı, yaklaşık 3300 baş kadardır. Bunların da çoğunluğu kıl keçisi, bir kısmı ise tiftik keçisidir. Büyükbaş sığır cinsi miktarı ilçede 2600 kadardır.

Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlarının yanında bölge halkı, kümes hayvancılığı da yapmaktadır. Tavuk, ördek, kaz ve hindi en fazla beslenen kümes hayvanlarıdır. Aşağıda, ilçede ki kümes hayvan sayıları ve yumurta miktarları gösterilmektedir.

Tablo 7: Karapınar İlçesi'ndeki Kümes Hayvanları ve Yumurta Sayıları (Adet)⁵¹

Tavuk Sayısı (Adet)	Tavuk Yumurtası Sayısı (Adet)	ÖRDEK SAYISI (Adet)	ÖRDEK YUMURTASI SAYISI (Adet)	KAZ SAYISI (Adet)	KAZ YUMURTASI SAYISI (Adet)	HİNDİ SAYISI (Adet)	HİNDİ YUMURTASI SAYISI (Adet)
12.500	1.255.000	125	6.250	175	7.000	1.065	37.275

İlçe genelinde, en fazla tavuk beslenmektedir. Aynı zamanda, en fazla yumurta da tavuktan elde edilmektedir. En az beslenen ve en az yumurta veren kümes hayvanı, ördektir.

Hayvancılık içinde inceleyeceğimiz bir diğer konu ise, arıcılıktır. İlçe Tarım Müdürlüğü'nün desteğiyle ilçede arıcılık yapılmaktadır.

⁵¹ a.k.

Tablo 8: Karapınar İlçesinde Arıcılık ve Bal Üretimi⁵²

ARI KOVANLARI		ÜRÜNLER		ARI BESLEYEN KÖYLER SAYISI
Eski Usul Kovan Sayısı	Yeni Usul Kovan Sayısı	Bal (Kilo)	Balmumu (Kilo)	
0	300	4.650	900	3

İlçede, 300 kovanla arıcılık yapılmakta ve 3 köyde yapılan arıcılıktan 4650 kilo bal ve 900 kilo balmumu elde edilmektedir.

3. 3. Sanayi

Karapınar'da sanayi çok fazla gelişmemiştir. Fakat her geçen gün gelişme yolundadır. Mevcut sanayi tesisleri, daha çok tarıma dayalıdır.

Günümüzde ilçede, yem fabrikaları, süt ürünleri isleyen fabrikalar, un fabrikaları, tekstil fabrikası, römork ve kamyon kasası imalathaneleri, tuğla briket fabrikası, tekstil(iç çamaşırı) fabrikası mevcuttur. Sanayinin gelişme eğilimi gösterdiğinden, ilçede organize sanayi çalışmaları devam etmektedir.

4. EĞİTİM-ÖĞRETİM

4. 1. İlköğretim Kurumları

Karapınar ilçe merkezinde ve köylerinde bulunan ilköğretim kurumları, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında okullardaki öğretmen ve öğrenci sayıları aşağıda gösterilmiştir.

⁵² a.k.

Tablo 9: Karapınar İlçesinde İlköğretim Kurumları⁵³

	OKULUN ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	DERSLİK SAYISI	ŞUBE SAYISI	TOPLAM ERKEK	TOPLAM KIZ	TOPLAM
1	Akçayazı İlköğretim Okulu	1	1	4	2	5	7
2	Akçayazı Merdivenli Yay İlköğretim Okulu	1	3	4	10	9	19
3	Akören Aktaşlı Ş.h, Halil Akbulut İlköğretim	3	5	4	26	22	48
4	Amil Önal İlköğretim Okulu	3	5	6	75	95	170
5	Atatürk İlköğretim Okulu	11	10	9	89	110	199
6	Cumhuriyet İlköğretim Okulu	29	11	21	336	291	627
7	Fevzipaşa İlköğretim Okulu	20	15	16	208	197	405
8	Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu	28	19	20	323	278	601
9	Güzelkışla İlköğretim Okulu	8	9	9	51	88	139
10	H.Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu	kapalı		17	0	0	0
11	Hasanoba İlköğretim Okulu	1	2	3	9	8	17
12	Hotamış İlköğretim Okulu	10	11	13	100	102	202
13	İsmet Büyükyaylacı İlköğretim Okulu	11	10	10	156	123	279
14	İslık Karapınar Anaokulu	15	13	15	198	200	398
	Karapınar Anaokulu	7		5	53	37	90
15	K.Hotamış Mehmetçik İlköğretim Okulu	15	15	14	171	159	330
16	Kayacık İlköğretim Okulu	3	2	4	23	21	44
17	Kayalı İlköğretim Okulu	17	13	17	246	268	514
18	Kayalı Kas Kepez İlköğretim Okulu	9	15	10	128	108	236
19	Kesmez İlköğretim Okulu	10	11	11	182	148	330
20	Küçükaslama İlköğretim Okulu	2	1	4	16	13	29
21	Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu	10	18	20	271	266	537
22	Mustafa Şener İlköğretim Okulu	9	10	17	195	215	410
23	Ortaoba İlköğretim Okulu	2	3	6	53	49	102
24	Sazlıpınar	7	14	14	184	182	366

⁵³ Karapınar Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivi, 2009

25	İlköğretim Okulu Ticaret Borsası İlköğretim Okulu Tilkili İlköğretim Okulu	21	22	30	394	340	734
26	Toki Yavuz Selim İlköğretim Okulu	1	1	3	13	10	23
27	Vehbi Yurt İlköğretim Okulu	18	26	31	369	347	716
28	Yesilyurt Kas Salur Cemal Cantürk İlköğretim	15	21	16	213	173	386
29	Yusun Emre İlköğretim Okulu	8	10	9	156	143	299
30	100 Yıl İlköğretim Okulu	15	17	17	237	237	474
31	75 Yıl İlköğretim Okulu	kapalı		9	0	0	0
32	TOPLAM	322	330	401	4656	4395	9051

İlçede ilk İlkokul, Merkez İlk Mektebi adı ile 1945 yılında açılmış daha sonra ismi Yavuz Selim olarak değiştirilmiştir. İlçede ilk Ortaokul 1953–1954 yılında eğitim-öğretime başlamıştır. Karapınar İlçesinde Lise ise 1970–1971 öğretim yılında eğitim-öğretime başlamıştır. Daha sonra Endüstri Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi açılmıştır.

2007–2008 eğitim öğretim döneminde Yavuz Selim İlköğretim Okulu eğitim öğretime kapatılmıştır. 2008–2009 eğitim öğretim döneminde TOKİ Yavuz Selim İlköğretim Okulu açılmış olup, 100. Yıl İlköğretim Okulu ve Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu eğitim öğretime kapanarak öğrenci, öğretmen ve malzemeleri TOKİ Yavuz Selim İlköğretim Okuluna taşınmış, nakiller yapılmıştır.

4. 2. Ortaöğretim Kurumları

2008–2009 Eğitim-Öğretim yılında faaliyette olan ortaöğretim kurumlarının, öğretmen ve öğrenci sayıları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 10: Karapınar İlçesinde Ortaöğretim Kurumları⁵⁴

S.N O	OKULUN ADI	DERSLİ K SAYISI	ÖĞRETME N SAYISI	ÖĞRENCİ İ SAYISI
1	KAYALI LİSESİ	22	2	104
2	HACI OSMAN ARI S.M.LİSESİ	10	3	130
3	İBRAHİM GÜNDÜZ ANADOLU LİSESİ	17	14	303
4	DURAN SEZER LİSESİ	11	9	158
5	İMAM HATİP LİSESİ	4	9	151
6	Ş.ÖĞÜZHAN AYDIN BELGE TEK.VE A.T.LİSESİ	24	32	737
7	KARAPINAR LİSESİ	22	21	473
	TOPLAM	110	90	2056

4. 3. Yükseköğrenim

Selçuk Üniversitesi Karapınar Meslek Yüksekokulu, Süt ve Ürünleri Programı ile 1993–1994 Eğitim Öğretim Yılında sanayi sitesindeki kooperatif binasında açılmış olup, 1994–1995 Eğitim Öğretim Yılında Mahalli İdareler Programı ile devam etmiştir. 1999 yılında kendi binasına taşınan okula 2000–2001 Eğitim Öğretim Yılında Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı ve Pancar Yetiştiriciliği ve Şeker Teknolojisi Programları açılarak Program sayısı dörde çıkarılmıştır. 13.04.2004 tarihinde Üniversite Senatosunun aldığı kararla Mahalli İdareler Programı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokuluna, Pancar Yetiştiriciliği ve Şeker Teknolojisi Programı da Çumra Meslek Yüksekokuluna nakledilmiş olup yerine Karaman Meslek Yüksekokulundan Et Endüstrisi Programı I.ve II. Öğretimi Programları Karapınar Meslek Yüksekokuluna nakledilmiştir. 2005–2006 Eğitim Öğretim Yılında Yerel Yönetimler ve Gıda Teknolojisi Programları açılarak Program sayısı altıya çıkarılmıştır. Yüksekokulun açılışından 03.10.1995 tarihine kadar Yüksekokul Müdürlüğünü Öğretim Görevlisi Süleyman ŞAHİN, 03.10.1995–02.07.2004 tarihleri arasında Prof. Dr. Ramazan YETİŞİR, 02.07.2004 tarihinden itibaren de Doç. Dr. Alp Önder YILDIZ yürütmektedir.

⁵⁴ a.k.

4. 1. 4. Karapınar’da Okur-Yazarlık Durumu

Tablo 11: Karapınar İlçe Merkezinde Nüfusun Cinsiyete Göre Öğrenim Durumu(2000)⁵⁵

Öğrenim Durumu		Toplam Nüfus	%'si	Erkek Nüfus	%'si	Kadın Nüfus	%'si
Okuma Yazma Bilmeyenler		3.281	10,8	682	20,8	2.559	79,2
Okuma Yazma Bilenler	İlkokul Mezunu	13.989	46,2	6.640	47,5	7.349	52,5
	İlköğretim Mezunu	679	2,2	369	54,4	310	45,6
	Ortaokul Mezunu	1.758	5,8	1.249	71	509	29
	Lise Mezunu	2.868	9,4	1.909	66,5	959	33,5
	Üniversite Mezunu	828	2,7	601	72,5	227	27,5
	Bir Okul Bitirmeyen	6.812	22,5	3.445	50,5	3.367	49,5
	Toplam	26.934	89,1	14.213	52,8	12.721	47,2
TOPLAM		30.215	100	14.895	49,3	15.320	50,7

Nüfusun eğitim durumu denildiği zaman hemen aklımıza okuryazar oranı gelmektedir. Ancak eğitim düzeyi sadece okuryazarlıkla ölçülmez. Ülkeler okuryazar nüfusuyla değil üniversite mezunu nüfus oranlarıyla gelişmişliklerini göstermektedirler.

5. SAĞLIK

Merkezde (3), Kayalı, İslık, Hotamış ve Yeşilyurt kasabalarında birer olmak üzere toplam (7) adet Sağlık ocağı, Akçayazı, Hasanoba, Ortaoba ve Kesmez de olmak üzere (4) tane Sağlık Evi aktif olarak hizmet vermektedir. Sağlık Ocaklarımızda (9) Pratisyen tabip (8) Sağlık Memuru (1) Çevre Sağlık Teknisyeni, Hemşire Vekil Hemşire (16), Ebe (1), Lab. Teknisyeni (2) Tıbbi Sekreter (1) Memur (2) Hizmetli olmak üzere (52) personel mevcuttur.

Devlet Hastanesinde (1) Dahiliye Uzmanı (1) Göz Hastalıkları Uzmanı (1) Genel Cerrahi Uzmanı (1) Anestezi Uzmanı (2) Diş Tabibi (10) Pratisyen Tabip (7) Hemşire (6) Ebe (7) Laboratuar Teknisyeni (5) Röntgen Teknisyeni (2) Diş Protez Teknisyeni (4) Müdür yardımcısı (1) Şef (2) Memur (1) Ayniyat Saymanı, (1) Ambar

⁵⁵ D.İ.E. 2000 Yılı Nüfus Sayımı.

Memuru (76) personel mevcuttur. Ayrıca 112 Acil Kurtarma Servisi B tipi olarak Devlet Hastanesi bünyesinde hizmet vermektedir.⁵⁶

Karapınar merkezinde bulunan sağlık kuruluşları halkın ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Tedavisi yapılamayanlar Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesine sevk yapılmaktadır.

⁵⁶ Sağlık Grup Başkanlığı, **Brifing Dosyası**, 2009

İKİNCİ BÖLÜM

KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ'NİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISI ÖRF, ADET VE İNANIŞLARI

1. SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPI

1. 1. Sosyal Yapı

Konya İli Karapınar İlçesi'nin sosyal yapısına bakmadan önce, sosyal yapı hakkında bilgi verelim:

Yapı kavramı, 20. yüzyılın başlarında, dilbilim alanında, ilk olarak İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure tarafından kullanılmıştır. Toplum biliminde ise, yapı kavramını ilk olarak Fransız sosyolog, antropolog ve etnologu Claude Levi-Strauss'un kullandığını görmekteyiz. Strauss, ilkin dilbiliminde kullanılan yapısalci yöntemi, etnoloji ve toplum alanına taşımıştır. Levi-Strauss'a göre, 'toplumsal olayları incelerken yaşanmışı yani tarihsel boyutu göz ardı ederek var olan yapıyı ele almak gerekmektedir.' Doğru olan, ya da gerçeğe varmak için izlenecek yol, her ögenin yapı içinde bir işlevi bulunduğunu varsayarak, öğeden yapıya ulaşmaya çalışmak, her öğeyi kendi başına ele alarak nedenini daha eski bir durumda aramak yerine, onu eşzamanlı bir bütünün parçası olarak görmektir.¹

Yapı deyince, her şeyin, her ögenin bütüne göre anlam kazandığı bir sistem anlaşılmalıdır. Dolayısıyla parçaların anlamını ve işlevini yapı belirlemektedir.

¹ Zeynep Gökçe Akgür; *Türkiye'de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970–1993)*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 10.

‘Yapı’ kavramı bir bütünü tamamlayan parçalar ve ögeler arasındaki ilişkileri açıklamaktadır.²

Toplumsal yapının temelini oluşturan bireyin, toplum ile olan ilişkilerine bir göz atacak olursak, toplumun en temel unsurunu oluşturan bireyin, toplumda çeşitli roller aldığını görürüz. Bu roller; anne, baba, öğretmen, öğrenci, doktor ve mühendis rollerinden birisi olabilir. Toplum içinde yaşayan kişinin rolü ile toplum tarafından, kişiye yüklenen rol arasında bazen çatışma olabilir. Toplumla iç içe yaşayan kişi, bu durumda bazen rolünü değiştirebilir. Örneğin, bir memur işini bırakarak ticarete atılabilir.³

Yapıyı oluşturan ögeler ve bunların yerine getirdiği işlevler, toplumsal sistemin işlemlerini sağlamaktadır. Zaman içerisinde yapının karmaşılaşmaya ve değişmeye başlaması durumunda yapının yeni işlevleri yerine getirilebilecek ve toplumsal sistemin uyumlu bir bütün olarak işlemlerini sağlayacak yeni ögelere kavuşması gerekir. Bu bir anlamda yapının yenilenmesi demektir.⁴

Toplumsal yapı, ortak insan davranışlarının bütününden meydana gelir. Bir başka tanımda ise sosyal yapı, sosyal hayat içinde aile komşuluk, köy, şehir, dernek, devlet gibi binlerce bütünlüklerin bulunduğunu, bunların her birinin kendi içinde birer sosyal yapıyı yansıttığını, bir araya gelip birleşerek de en büyük sosyal yapı olan toplumu meydana getirdikleri belirtilmiştir.⁵

Formel sosyologlara göre toplumsal yapı: A) Çeşitli biçimlerde yaratılmış ve kalıplaşmış statülerin ya da konumların düzenlenmesinden oluşur. B) Kişilerin ya da aktörlerin arasındaki ilişki şebekesinden oluşmaktadır. Bu tanıma göre bir toplumun yapısı, meslekler, sınıflar, yaş ve cinsiyet dağılımları gibi statüler ve davranış kalıplarından meydana gelmektedir. Rockliffe Brown, toplumsal yapıyı bir anlamda kişiler arası bütün ilişkiler olarak görmektedir. Bazı toplum bilimciler ise kavramı,

² a.g.e., s. 11.

³ **Okul Kültür Ansiklopedisi**, Meydan Yayınları, İstanbul Ekim 1991, C. IV, s. 1759.

⁴ Akgür, a.g.e., s. 11.

⁵ Yücel Boyraz; **Cizre İlçesinin Sosyo-Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.) İstanbul 2000, s. 9.

toplumdaki daha devamlı ve örgütlenmiş ilişkileri kapsayacak biçimde kullanma eğilimindedirler. Örneğin Ginsberg, toplumsal yapıyı, toplumu oluşturan temel grup ve kurumlar karmaşıklığı olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşıma göre toplumsal yapı, yalnızca kurumsal düzenlemeleri veya toplumsal gruplar arasındaki ilişkileri kapsamaktadır. Başka bir deyişle ancak süreklilik gösteren ve önemli olan ilişkilerle ve gruplarla sınırlandırılmaktadır. Böylece bu kavramla, göreceli olarak sürekli ve örgütlenmiş toplumsal ilişkileri anlatmak istemişlerdir.⁶

Sosyal yapı ile ilgili bu açıklamalardan sonra ilçenin sosyal yapısına bakalım:

Sosyal yapıyı oluşturan unsurlardan birisi nüfus diğeri ise, fiziki yapıdır. Bu özellikleri itibariyle Karapınar'ın nüfus ve fiziki yapısına değinelim.

Bilindiği üzere nüfus, bir ülkede, bir bölgede, bir evde, belirli bir alanda yaşayanların oluşturduğu toplam sayıdır.⁷ Bir başka tanıma göre nüfus, ortak bir özellik gösteren kimselerin bütünüdür.⁸ Nüfus sosyal yapıyı oluşturan en önemli öğelerden biridir. Gerçekten nüfus denen kütle söz konusu olmadan bir yapıdan bahsedebilmek zordur. Aynı zamanda askeri bakımdan bir milli güç unsuru olan nüfusun, çeşitli açılardan incelenmesi, bize sosyal yapıyla ilgili ipuçları verir. Mesela nüfusun miktarı, artış hızı, köy-kent özelliği, cinsiyete göre dağılımı, ana yaş gruplarına göre dağılımı, eğitim seviyesi gibi açılardan ele alınması bir anlamda o yerin sosyal yapısının incelenmesidir.

Tablo 12: 1990, 2000 Yılı Karapınar Nüfusu⁹

	1990 Genel Nüfus Sayımı			2000 Genel Nüfus Sayımı		
İlçe	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Karapınar	44.254	26.849	17.405	55.734	35.285	20.449

Türkiye’de bilimsel anlamdaki nüfus sayımları Cumhuriyet devrinde başlar. İlk periyodik nüfus sayımı 1927 yılında, ikinci genel sayım 1935’te yapılmış daha sonra,

⁶ Mahmut Tezcan; **Sosyolojiye Giriş**, Şafak Matbaacılık, 4. Baskı, Ankara 1995, s. 65.

⁷ **Okul Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.554.

⁸ **Türkçe Sözlük 2**, TDK Yayınları, Ankara 1994, s.1094.

⁹ DİE, **2000 Genel Nüfus Sayım Sonuçları** (Konya İli) s. 61.

her sonu 0 ve 5 ile biten yıllar (Ekim ayının son haftası) genel nüfus sayım yılı olarak kabul edilmiştir. Yasaya göre 1990 sayımı sonrasında, 0 ile biten yıllarda, yani on yılda bir yapılması kararlaştırılmıştır.

İlk sayım tarihi olan 1927 yılı Karapınar'a ait nüfus verileri bulunmamaktadır. Karapınar'da ilk sayım verilerini elde ettiğimiz 1935 yılında 18. 677 kişi olan nüfus % 298 artarak 2000 yılında 55 734 kişiye çıkmıştır. Ülke genelinde artış % 360 oranında gerçekleşmiştir. Karapınar ilçesi'nin nüfus artış hızının Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Karapınar ilçesi'nin nüfus artışı ile ilgili genel bir değerlendirme yapacak olursak; 1985'e kadar nüfus artış göstermekte, ancak 1945 yılında ise bir düşüş göze çarpmaktadır. 1985 yılından itibaren ilçe nüfusundaki düşüş 1997 yılına kadar devam etmiştir. 1997–2000 yılları arasında nüfusun tekrar arttığı görülür.

Tablo 13:

1990 ve 2000 YILI GENEL NÜFUS SAYIM SONUÇLARI					
KONYA-KARAPINAR NÜFUSLARI					
	1990	2000			
IDARI BİRİMLER	Toplam	Toplam	Erkek	Kadın	Art%
KARAPINAR İLÇESİ	44254	55734	27696	28038	23,06
ŞEHİR MERKEZİ	26849	35285	17498	17787	27,32
BELDE VE KÖY. TOP	17405	20449	10198	10251	16,11
Akçayazı Köyü	556	571	288	283	
Akören Köyü	677	662	344	318	
Çiğil Köyü	87	87	46	41	
Hasanoğlu Köyü	434	315	153	162	
HOTAMIŞ (B)	2293	3068	1572	1496	
İSLİK (B)	2295	2231	1130	1101	
Karakışla Köyü	209	226	122	104	
KAYALI (B)	3499	4654	2342	2312	
Kayacık Köyü	439	475	229	246	
Kazanhüyükü Köyü	169	152	77	75	
Kesmez Köyü	897	1121	538	583	
Küçükbaşlama Köyü	411	367	172	195	
Ortaoba Köyü	508	562	289	273	
Oymalı Köyü	338	336	170	166	
Şabanlı Köyü	642	623	310	313	
Sazlıpınar Köyü	965	1569	799	770	
Yağmarpınar Köyü	175	180	83	97	
YEŞİLYURT (B)	-	2941	1384	1557	

Nüfus sayımlarındaki dalgalanmalar halkın kendi köy ve belediyeliklerinde sayılmak için ilçeyi terk etmelerinden ve ilçedeki istihdam yetersizliği yüzünden meydana gelen göç olgusundan kaynaklanmaktadır. Yaz aylarında hayvanlarını otlatmak için ilçe ve koy nüfusunun büyük bir kısmı yaylalara çıkmaktadır. Ekim ve Kasım aylarında yaylalardan tekrar dönüş başlamaktadır.

Özellikle Karacadağ eteklerindeki köylerden, Konya'ya ve özellikle de Ereğli ilçe merkezine yoğun bir göç yaşanmaktadır. Bu göçe zaman zaman Karapınar merkezinde oturan aileler de katılmaktadır.

2008 yılı sonu itibariyle adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre ilçe nüfusu 48.411 kişi olmuştur.

Tablo 14: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine Göre İlçe Nüfusu

İDARİ BİRİMLER	31.12.2008
KARAPINAR İLÇESİ	48411
ŞEHİR MERKEZİ	31695
BELDE VE KÖY TOPLAM	16716
Akçayazı Köyü	782
Akören Köyü	629
Çiğil Köyü	41
Hasanoba Köyü	272
HOTAMIŞ(B)	2311
İSLİK(B)	1828
Karakışla Köyü	214
KAYALI(B)	2931
Kayacık Köyü	424
Kazanhüyükü Köyü	210
Kesmez Köyü	1469
Küçükaşlama Köyü	302
Ortaoba Köyü	546
Oymalı Köyü	300
Sazlıpınar Köyü	1123
Yağmapınar Köyü	202
Yenikuyu	264
YEŞİLYURT(B)	2868

Köylerin nüfusunun, 1990 ve 2000 yılına göre düşmesi ilçenin, dışarıya verdiği göçten kaynaklanmaktadır. Erkek nüfusun ilçe dışına çalışmaya gitmesi de bazı köylerde erkek nüfus oranının düşmesine neden olmuştur.

Tablo 15’te Karapınar ilçe merkezi ve köylerindeki 90 ve daha üzeri yaştaki insanların sayıları gösterilmiştir.

Tablo 15: Karapınar İlçe Merkezi 90 ve Daha Üzeri Yaştaki İnsanlar¹⁰

İlçe	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı	Toplam
Karapınar	27	6	33

Sosyal yapıyı oluşturan unsurlardan diğeri ise fiziki yapıdır. Fiziki yapı, o nüfusun bireylerinden meydana gelen toplumun, mesken anlayışını, mimari tarzını, barınma ve yerleşme biçimini anlamamızı sağlar. Mesken anlayışı, barınma ve yerleşme türleri bir noktaya kadar coğrafi çevre şartlarından etkilenir. Ancak, bunlara asıl şekil veren ve bunları yönlendiren, o toplumun kültürüdür. Fiziki yapı, toplumun, sosyal ve kültürel özelliklerinin etkisinde şekillenir.

Karapınar İlçe merkezinde yaşayan halk genellikle az katlı ve müstakil evlerde yaşamaktadır. Az da olsa çok katlı modern binalar vardır. Köylerde yaşayan halk ise müstakil evlerde yaşamaktadır.

1. 2. Kültürel Yapı

Konya İli Karapınar İlçesi’nin kültürel yapısına geçmeden önce kültür kelimesi hakkında bilgi vermekte fayda vardır.

Kültür, insanoğlunun doğayı denetime almak için oluşturduğu her şey ve bütün bu çaba sonunda beliren anlamlar, değerler, kurallardır.¹¹

Kültür, belirli bir toplumda ya da toplulukta yetişen insanların, öğrendikleri beceri, dil, inanç, davranış ve alışkanlıklardır. Her insan topluluğunun kendine özgü bir

¹⁰ a.k.

¹¹ Emre Kongar; **Toplumsal Değişme Kurumları ve Türkiye Gerçeği**, (Yayın Evi Yok) İstanbul 1985, s.23.

kültürü vardır. Bu anlamda kültür, bir insanın, yaşadığı toplumdan aldığı tüm beceri ve alışkanlıkları kapsar. Bir milletin, bir halkın ya da toplumun yaşam biçimi olarak da özetleyebileceğimiz kültür, kuşaktan kuşağa aktarılır.¹²

Kültür, etnik bir guruba, ulusa, uygarlığa, niteliklerini veren bir başka gurupta, bir başka ulusta olmayan maddi ve manevi olguların tümüdür.¹³ Bir başka tanımda da kültür; yalnız bir milletin din, ahlak, hukuk, akıl, estetik, dil, ekonomi ve teknikle ilgili yaşayışlarının uyumlu bir bütünü olarak tanımlanmıştır.¹⁴

Kültür, bir toplumda geçerli olan ve öteden beri süregelen her türlü duygu, düşünce, yaşam ve sanat anlayış biçimlerinin tümüdür. Batılı anlayışa göre kültür, doğaya karşıt olan değerlerdir. İnsan kültürle hayvanlıktan uzaklaşır ve onun sayesinde gerekli araçları yaratarak doğaya egemen olur. Bir ulusta mevcut bilgiler, dinsel inançlar, sanat, ahlak, hukuk, adet, gelenekler ve kişinin toplum üyesi olarak edindiği daha başka yetenek ve alışkanlıklar kültür kavramı içine girer. Bu bakımdan en ilkel toplumların bile kültürü vardır. Toplumların sürekliliğini sağlayan da kültürdür.¹⁵

Kültür, bir toplumun ya da bütün toplumların birikimli uygarlığıdır. Belli bir toplumun kendisidir. Bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.¹⁶ Ziya Gökalp' e göre kültür, yalnız bir milletin dini, ahlaki, akli, estetik, lisanî, iktisadi ve fenni hayatlarının ahenkli bir bütünüdür.¹⁷

Kültür, bir topluluğun tinsel özelliğini, duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan gelenek durumundaki her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının tümüdür.¹⁸ Bir başka tanımda kültür, bir toplumun oluşturduğu uygarlığın, kafa, sanat çalışmalarına dayanan sosyal, dinsel v.b. türlü yönlerin tamamı olarak tanımlanmaktadır.¹⁹ Diğer bir tanımda ise kültür, bir milletin manevi varlığını ve düşünce birliğini meydana getiren fikir ve sanat mahsullerinin, ananelerinin bütünü olarak tanımlanmıştır.²⁰

¹² **Temel Britannica Ansiklopedisi (Kültür Maddesi)**, Hürriyet Yayınları, İstanbul 1993, C. XI, s.172.

¹³ **Büyük Larousse (Kültür Maddesi)**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1986, C. XIV, s.7276.

¹⁴ Ziya Gökalp; **Hars ve Medeniyet**, Hazırlayan: Yalçın Toker, Toker Yayınları, İstanbul 1995, s.19.

¹⁵ **Görsel Genel Kültür Ansiklopedisi (Kültür Maddesi)**, Görsel Yayınları, İstanbul 1981, C. III, s.584.

¹⁶ Bozkurt Güvenç; **İnsan ve Kültür**, Remzi Kitabevi, 4. Baskı, İstanbul 1994, s.95.

¹⁷ Mehmet Eröz; **İktisadi Sosyolojiye Başlangıç**, Filiz Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul 1982, s.130.

¹⁸ Mehmet Ali Ağakay, **Türkçe Sözlük**, TDK, Ankara 1981, s. 532.

¹⁹ Kemal Demiray, **Temel Türkçe Sözlük**, İnkılâp Yayınevi, İstanbul 1988, s. 530.

²⁰ Şevket Rado, **Büyük Türkçe Sözlük**, Hayat Yayınları, İstanbul, s. 771.

Büyük Türkçe Sözlükte kültür, bir topluluğun bütün fertlerinin sahip olduğu, olayları ve meseleleri karşılayan, duyuş, düşünüş şekilleriyle, tarih içinde meydana gelen fikir ve sanat verimleri ve değer hükümlerinin bütünü, hars, irfan olarak tanımlanmaktadır.²¹

Kültür unsurları, maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Manevi kültür, inançlar, değerler, semboller, normlar şeklinde tasnif edilebilir. Manevi kültür, bir milleti diğer milletlerden ayırt etme imkânı veren örf, adetler, davranışlar, ahlak anlayışı, değerler, sosyal normlar ve zihniyet değişikliğidir. Manevi kültür, kolayca müşahade ve teşhis edilemeyen değerleri, inançları, düşünce tarzlarını ihtiva eder. Bunlar, bazen o kadar derinde yer etmişlerdir ki, bizzat o kültürün sahibi olan kimseler bile farkında olmaz.²²

Maddi kültür ise, kısaca manevi kültürün dışındaki kültürel unsurlar olarak tarif edilebilir. Daha başka bir ifadeyle insanların yaptıkları aletler, kullandıkları malzemeler maddi kültürü oluştururken, diğerleri manevi kültürü oluşturur.²³

Kültür hakkında yapılan bu açıklamalardan sonra ilçenin kültürel yapısına bakalım:

Karapınar İlçesi'nin kültürünü önemli ölçüde etkileyen Türkmenlerin yaşamlarında, eski bir Türk dini olan Şamanizm'in kalıntılarını görebiliriz:

Ölüm adetleri içinde, ölüm sonrası su dolu kapların dökülmesi, ölünün yıkandığı yere su bırakılması, 'su kültü' kalıntılarına örnektir. Yeni doğan bir çocuğun su ile temizlenmesi, yine ölen bir kişinin su ile temizlenmesi suyun kutsallığından kaynaklanır.²⁴

İlçe'nin adet ve inanmalarında ağacın da kutsal bir yerinin olduğunu görürüz. Ayrıca yeni doğan bir bebeğin, omzuna tesbi ağacının bir parçasının takılması da Şamanizm'in kalıntılarına örnektir.

²¹ D. Mehmet Doğan, **Büyük Türkçe Sözlük**, Rehber Yayınları, Ankara 1990, s. 703.

²² Erol Güngör; **Dünden Bugünden Tarih-Kültür ve Milliyetçilik**, Ötüken Yayınları, İstanbul 1999, s.150-151.

²³ Cahit Aslan; **Sosyoloji**, Baki Kitabevi, Adana 1997, s. 68.

²⁴ Mehmet Tekin; **Hatay'da Eğitim ve Kültür**, Orkide Basımevi, Antakya, s. 141-150.

Gelinin, baba evinden koca evine getirilirken mezarlıktan geçirilmesi, bu hareketin uğur getireceği inancından kaynaklanmaktadır. Ölen kişi için pohur yakılması, ölen kişinin arkasından kötü söz söylenmemesi ve ölenin mezarına su dökülmesi, ata ruhuna gösterilen saygıya örnektir.

Bu inançların yanında “al basması” sırasında kadının yastığının altına bıçak veya demir parçası konması demirin koruyucu ve kurtarıcı bir güç olduğunu gösterir.²⁵

Tüm bu örneklerden de anlaşıldığı gibi ilçe halkının adet ve inanmalarında, Şamanizm’in kalıntılarının olduğu az da olsa görülür. Bu kalıntılar Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonra azalsa da tamamen yok olmamıştır. İlçede görülen adet ve inanmalar bunun en güzel örnekleridir.

2. DOĞUM, EVLENME, ASKERLİK VE ÖLÜM İLE İLGİLİ ADET VE İNANIŞLAR

Bir bölgenin veya bir yörenin insanını tanımamızda oradaki gelenekler ve görenekler bize yardımcı olurlar. Gelenek ve göreneklerin yoğun olarak yaşandığı dönemler vardır. Bunlar halk kültüründe “geçiş dönemleri” diye adlandırılır. Bireyin en hassas olduğuna inanılan bu dönemlerde, onu çeşitli tehlikelerden korumak, onu yeni dönemine hazırlamak için birtakım adet ve inanmalar uygulanır.

Bilindiği gibi insan yaşamının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Bunlar doğum, evlenme ve ölümdür. Her birinin kendi bünyesi içinde birtakım alt bölümlere ve basamaklara ayrıldığı, bu üç önemli aşamanın çevresinde birçok inanç, adet, töre, tören, ayin, dinsel ve büyüsel özlü işlem kümelenmektedir. Bunlar söz konusu “geçiş”lere bağlı bulundukları kültürün beklentilerine ve kalıplarına uygun bir biçimde yönetmektedir. Hepsinin amacı da kişinin bu geçiş dönemindeki yeni durumunu belirlemek, kutlamak aynı zamanda da kişiyi bu sırada yoğunlaştığına inanılan tehlikelerden ve zararlı etkilere korumaktır. Çünkü yaygın olan inanca göre, insan bu tür dönemler sırasında güçsüzdür ve zararlı etkilere açıktır. Böylece “geçiş” dönemlerinde kümelenen adetleri gelenekler, töreler ve törenlerle bunların içerisinde yer alan işlemler ve uygulamalar bir ülkenin ya da belirli bir yörenin

²⁵ a.e.

geleneksel kültürünün ana bölümlerinden birini oluşturlar. Geleneksel halk yaşamının başarılı bir bireşime varabilmek için, birçok başka şeyin yanı sıra bu üç önemli “geçiş” döneminin de sistemli bir şekilde araştırılması gerekmektedir. İnsanlığın bu dönemlerle ilgili düşünce, tasarım, tutum, davranış, işlem ve uygulamaları belirli bir ülkenin, bir halkın ya da bir etnik gurubun coğrafyasından ve kültüründen gelen kimi yerel ayrımların, özelliklerin dışında ana çizgileriyle evrensel bir nitelik taşımaktadır.²⁶

Bu açıklamalardan sonra Konya İli Karapınar İlçesi’ndeki doğum, evlenme ve ölümle ilgili örf, adet ve inanışlara bakalım.

2. 1. Doğum İle İlgili Adetler

İnsan yaşamının başlıca üç önemli geçiş dönemi vardır. Doğum, evlenme ve ölüm. Bu üç önemli “geçiş” ten ilki olan doğum, hemen her zaman sevinçle karşılanan bir olay olarak kabul edilmiştir. Dünyaya gelen her çocuk, sadece anne ve babasını değil, aynı zamanda akrabalarını, komşularını ve soyunu da sevindirmiştir. Çünkü her doğum ailenin, akrabaların, soyun sayısını da arttırmaktadır. Sayı artışı demek gücün, dayanışmanın artması demektir. Özellikle küçük topluluklarda ve etnik guruplarda aileler, nüfuslarının çokluğu oranında kendilerini güçlü hissetmektedirler. Yaygın olan “çocuk, ailede ocağı tüttürür.” sözü de toplumun bu konudaki değer yargısını açığa vurmaktadır.²⁷

İnançlar ve gelenekler, gebe kadını daha doğum öncesinden, hatta çocuk sahibi olma isteğinden başlayarak birtakım adetlere uymaya, bu adetlerin gerektirdiği işlemleri yerine getirmeye zorlamaktadır. Böylece doğum, annenin gebe kalma isteğinden başlayarak, yüzlerce âdetin, inancın, dinsel ve büyüsel yüzlerce işlemin doğmasına neden olmaktadır.²⁸

Bu bölümde, Karapınar İlçesi’nde kısırlığın giderilmesi, cinsiyet tayini, doğumu kolaylaştırma, sütü gelmeyen loğusa kadın için yapılan işlemler gibi doğumu ilgilendiren konulara değineceğiz. Bu konularla ilgili inanç ve adetlerin geneli

²⁶ Sedat Veyis Örnek; **Türk Halkbilimi**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995, s.131.

²⁷ Örnek, **a.g.e**, s. 131.

²⁸ **a.g.e**, s. 132.

kadınlarla alakalı olduğu için bu konudaki bilgilerin tamamına ulaştığımızı söylememiz pek doğru olmaz. Zaten adetlerden birçoğu da yok olmak üzeredir.

2. 1. 1. Kısırlığın Giderilmesi (Gebe Kalma)

Kısırlık, insanların cinsel durumları yönünden çocuk yapamayacak durumda olmalarıdır. Kısırlık anadan doğma olduğu kadar herhangi bir hastalık nedeniyle de meydana gelebilir.²⁹

Gelinin gittiği evde sevilmesi, erkeğin gözüne girmesi, analık zevkini tatması ve soyunun devamı için, çocuk doğurması gerekir. Kısır kadın, özellikle geleneksel kesimde horlanır, ezilir ve aşağılanır. Bu nedenle kadın, gebe kalmak, çocuk doğurabilmek için birtakım çarelere ve yollara başvurur. Bu çareler, yollar ve işlemler ana çizgileri bakımından aynı olmakla beraber, kimi yöresel ayrımları da içerirler.³⁰

Genel olarak kısırlığın giderilmesi için yapılan inançlar ve işlemler şunlardır:

Konya'ya gidilerek Mevlana Hazretlerine dualar edilip adaklar adanır.³¹

Kadın sıcak su dolu bir kaba oturtularak tedavi edilmeye çalışılır.³²

Nisan yağmuru hocalara okutulup hamile kalamayana kadına içirilir.³³

Eskiden bazı kadınlar bitkilerden ilaçlar yaparlardı. Ama şimdi bu ilaçları yapmayı bilenler kalmadı.³⁴

Eskiden sadece kadınların kısır olabileceği düşünülürdü fakat şimdi hem kadın hem de erkeğin kısır olabileceği düşünülüyor.³⁵

Zamanımızda kısırlığın tedavisi için eskiden yapılanların neredeyse hiçbiri yapılmıyor. Kadın ve erkek hemen doktorlara gidiyorlar. Hatta bir doktor çare bulamadıysa başka doktorlara gidiyorlar.³⁶

²⁹ **Küçük Ansiklopedi**, Kısırlık, Hayat Yay. İstanbul, 1992, s.645

³⁰ Örnek, **a.g.e.**, s. 132.

³¹ Nazmiye Çetiner, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

³² Saniye Özden, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

³³ Ayşe Dudu Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

³⁴ Ana Kadın Önal, 1933, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

³⁵ İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

³⁶ Raziye Özdemir, 1934, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

2. 1. 2. Aşerme

Aşerme, hamileliğin belirli bir döneminde gebe kadında görülen bir haldir. Deyimin aslı ”aş yerme”, bu biçimiyle “yiyecek şeylerden tiksine” demektir. Yermek, fiilinin “beğenmemek, kötülemek” anlamlarını biliyoruz. Deyimin giderek anlam değiştirmiş ve “yükli kadının kimi can çekmesi, onları tatmaktan kendini alamaması” demeye gelmiştir. Gebeliğin bu döneminde gebe kadına canının her istediğini, ne kadar münasebetsiz olsa da vermeye çok dikkat edilir. Bu kural gözetilmezse, anada veya doğacak çocukta zararlı etkilerin meydana geleceğine inanılır: Çocuğun düşmesi, sakat, kusurlu doğması vs... gibi. Gebe kadının yediğı şeylerin, sık sık baktığı insanların, hayvanların da çocuğun huyuna, vücut yapısına, yüz özelliklerine etkide bulunacakları sanılır. Bunun için kadın, doğacak çocukta kusur niteliğinde bir iz bırakması mümkün olan şeyleri yemekten, böyle kimselere bakmaktan, böyle hayvanlarla karşılaşmaktan çekinir. Hele kusurlu sakat kimselerle alay etmesi son derece de tehlikeli bir davranış sayılır; bunun sonucu olarak çocuk da aynı kusurun, sakatlığın olacağına inanılır.³⁷

Karapınar ve köylerinde aşermenin ne olduğunu sorduk. Aldığımız cevaplar ve uygulamalar şunlardır:

Hamile bir kadının canının bir şeyler istemesidir.³⁸

Hamile bir kadının canının istediğı bir şeyi yiyememesidir.

Yükli kadının canı ne isterse o yedirilir. Eğer yapılmazsa çocuğun sakat doğacağına inanılır.³⁹

Hamile kadın siyah dut ve kiraz, vişne yerken hiçbir yerini kaşımaması gerekir. Yoksa nereyi kaşırsa doğacak çocuğunda orası kırmızı renkli bir şekilde olur.⁴⁰

³⁷ Pertev Naili Boratav; **100 Soruda Türk Folkloru**, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1999, s.146–147.

³⁸ Nadire Altıntop, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

³⁹ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁴⁰ İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

2. 1. 3. Cinsiyet Tayini

Gebelik sırasında önemli bir diğer konu da doğacak çocuğun cinsiyeti konusudur. Anne ve babanın erkek ya da kız çocuğu istemesinin dışında, belki onlardan daha çok kişinin bağlı bulunduğu ailenin, grubun, cemaatin ya da toplumun isteği ağırlığını duyurmaktadır. Geleneksel kültürümüzde erkeğin ağırlığı ve üstünlüğü düşünülürse, hiç değilse ilk doğan çocuğun erkek olmasının istenme yaygınlığı kendiliğinden anlaşılır. Aileden başlayarak topluma kadar genişleyen bu isteğin, gebe kadının üstündeki baskısı küçümsenemez. Bu bakımdan, geleceğin annesi doğuracağı çocuğun, cinsiyetini etkileyeceğine inandığı birtakım inançlarla da yüklüdür. Bunlar geleneklerle kuşaktan kuşağa aktararak etkilerini sürdürmektedirler.⁴¹

Karapınar'da cinsiyet tayini için yapılan işlemler şöyledir:

Eğer doğum zamanında olursa çocuk kız olacaktır. Eğer hamilelik dönemi zamanından uzun sürerse erkek olacaktır.⁴²

Kadının karnı çok büyük olursa erkek olacaktır. Eğer karnı küçük olursa kız olacaktır.⁴³

Çocuk solda ise kız olur. Çocuk sağda ise erkek olur.

Kadının karnı öne doğru çıkık olursa çocuk erkek olacaktır. Eğer kadının karnı aşağı doğru sarkıksa çocuk kız olacaktır.⁴⁴

Kadının karnı yukarı doğru ise erkek olacaktır. Eğer kadının karnı aşağı doğru olursa kız olacaktır.⁴⁵

Anne aşırma döneminde sürekli ekşi şeyler istiyorsa çocuk kız, eğer tatlı şeyler istiyorsa çocuk erkek olacak demektir.⁴⁶

Şimdi herkes hastaneye gidiyor orada ultrasona giriyor. Bu şekilde çocuğun cinsiyeti kolayca belirleniyor.⁴⁷

⁴¹ Örnek; **Türk Halkbilimi**, s.136.

⁴² Naciye Çopur, 1943, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

⁴³ Ayşe Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

⁴⁴ Nadire Acar, 1973, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁴⁵ Ana Kadın Önal, 1933, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁴⁶ Leyla Acar, 1962, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁴⁷ Nadire Altıntop, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

2. 1. 4. Doğum Sırası

Doğum denen olayın gerçekleştiği bu aşama çok önemlidir. Bu nedenle de çevresinde doğumu kolaylaştıracak, çabuklaştıracak birtakım uygulamaların kümelendiği görülmektedir. Çocuk isteğinden başlayıp, aşırma ve gebelik aşamalarından geçip yeni bir canlının ortaya çıkacağı bu noktaya varma, yani doğurma eylemi, geçiş dönemlerinden birincisi olan doğumun en dramatik noktasıdır. Başka bir ifadeyle bütün o hazırlıklar, doğum olayı ile yani çocuğun gizil dünyasından gelmesiyle gerçekleşecektir. Bu gelişin kolay olması ve annesiyle çocuğa zarar vermemesi için birtakım yollara ve çarelere başvurulmaktadır. İşte bu amaçla doğum sırasında kolay doğum yapmış olan bir kadın, gebenin arkasında kalır ve sırtını sıvazlar. İçi sıcak su ile dolu bir tencere kadının karnına konur. Kadın sürekli olarak yürütülür. Bütün bu uygulamalar doğumu kazasız, belasız gerçekleştirme amacına yöneliktir.⁴⁸

Karapınar'da yaptığımız araştırmaya göre doğum sırasında yapılan işlemler şunlardır:

- Öncelikle o yöredeki doğum yaptırmayı bilen yaşlı kadınlar hemen getirilir.
- Doğum yapacak kadının altına bezler sererek yere yatırılır.⁴⁹
- Doğum esnasında, doğum yapacak kadından sürekli derin derin nefes alması ve bağırması istenir.⁵⁰
- Sancı geldikçe yanında bulunan kimse hamile kadınla birlikte inler ve kadının sürekli ıkmaması istenir. Böylece çocuk rahatça dünyaya gelir.⁵¹

Burada şunu da belirtmek gerekir; günümüzde evde doğum yapanların sayısı çok azalmıştır. Ancak, yine de bu yok demek değildir. Çeşitli sebeplerle evde doğum yapmayı isteyenler de vardır.

⁴⁸ Örnek, **Türk Halkbilimi**, s.140.

⁴⁹ Meryem Ana Aşkın, 1971, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁵⁰ İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁵¹ Münevver Kara, 1978, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

2. 1. 5. Çocuğun Göbeğinin Kesilmesi, Çocuğun Tuzlanması ve Yıkılması

Hamile kadının yediği, içtiği şeylerin, baktığı kimse ve hayvanların, karnındaki çocuğu etkileyeceği düşüncesi ve inancı vardır. Aynı şekilde çocuk ile çocuğun göbeği arasında da bir inanç söz konusudur. Onun içindir ki doğan çocuğun göbeği birtakım işlemlerden geçirilir. Çocuğun geleceği, ilerdeki uğraşını ve işini etkileyeceği inancıyla göbek gelişigüzel atılmaz.⁵²

Doğumdan sonra genellikle “eş” temiz bir beze sarılarak bir yere gömülür. Ancak burasının belirli, öteden beri bilinen yerler olması gerekmektedir. Tıpkı göbekte olduğu gibi “eş”in gömülmesinde de aynı “analojik” düşünce egemendir. “Eş” ile ilgili inanma ve işlemlerden “eş”in toprağa gömülmesinin dışında bir başka kümelenmeye rastlanılmamaktadır. Ancak temizlik endişesinin dışında “eş” ile çocuk arasında büyüsel bir birliğin yaygınlığı kendini göstermektedir. Bu durumda kimi belirli işlemleri ya da kaçınmaları beraberinde getirmektedir. Hastanelerde yapılan doğumlarda bu türden işlemler söz konusu değildir. Bu da bize doğum yapılan kültürel ortamın değişmesiyle, birtakım inançların bunlara bağlı uygulamaların da etkinliklerini yitirdiklerini göstermektedir. Ancak bu durum bile geleneksellikten kaynaklanan ve kadının bilinçaltında yatan kimi kaygıların hepten giderilemediğini göstermektedir.⁵³

Karapınar’da çocuğun göbeğinin kesilmesi ve saklanması ile ilgili adet ve inançlar şöyledir:

Eskiden çocuğun doğmasına vesile olan kadın (ebe) çocuğun göbeğini keserdi. Şimdi herkes hastanede doğum yaptığı için çocuğun göbeği orada kesiliyor.⁵⁴

Çocuğun göbeğini keseriz. Kesilen göbek yaklaşık bir hafta sonra düşer. Düşen göbeği, çocuğun camiye bağlı olmasını isteyenler cami avlusuna gömer.⁵⁵

Çocuğun göbeğini açık bir yere atmayız. Bir yere gömer veya saklarız.⁵⁶

Çocuk doğduktan sonra göbeği kesilir. Dört-beş santim kadar bir kısmı çocuğun vücudunda bırakılır. Kalan kısmı bağlanır. Sekiz ile on gün arasında göbek

⁵² Örnek, **Türk Halkbilimi**, s.142.

⁵³ **a.g.e.**, s.143.

⁵⁴ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁵⁵ Fatma Cingöz, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Orta Oba.

⁵⁶ Dudu Oruç, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

kendiliğinden düşer. Göbeği düştükten sonra çocuğa yedilik banyosu yaptırılır. Kızların göbeği, kız evden çıkmasın diye evin bir tarafına koyulur. Erkeğin göbeği, devamlı namaz kılsın, dinine bağlı olsun diye cami avlusuna bırakılır.⁵⁷

Çocuğun göbeği kesildikten sonra çocuğa banyo yaptırılır. Daha sonra çocuk tuzlanır.⁵⁸

Çocuk tuzlanırken özellikle çocuğun, el ve ayak parmakları ayakları ile koltuk altlarının tuzlanmasına dikkat edilir.⁵⁹

Çocuk tuzlu olarak bir hafta kalır. Bir hafta sonra banyosu yaptırılır.⁶⁰

Çocuk büyüdüğünde kokmasın diye tuzlanır.⁶¹

2. 1. 6. Loğusa Kadın İçin Yapılanlar

Doğumun ilk gününden kırkinci güne kadar geçen döneme loğusalık dönemi denir. Bu durumda olan kadına da loğusa kadın denir.⁶² Loğusa kadın doğum yaptığından bir hayli yorgun ve bitkindir. Dolayısıyla iş yaptırılmaz ve dinlendirilerek yakın akrabaları tarafından bakılır.

Loğusa kadınlar için yapılan inanç ve işlemler şunlardır:

- Loğusalık döneminde evden dışarı çıkmamaya çalışırlar.⁶³
- Çocuğa nazar değmemesi için adetli bayanlara ve gözleri renkli olanlara çocuk gösterilmez.⁶⁴
- Bu dönemde doğum yapan kadının yanına akrabalar hayırlı olsun gelirler.⁶⁵
- Sütü gelmeyen loğusa kadının sütü gelsin diye et, ciğer veya tatlı şeyler yedirilir.⁶⁶
- Loğusa kadınla kocası kırk gün boyunca cinsi münasebette bulunamaz.⁶⁷

⁵⁷ Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.

⁵⁸ Rahmiye Akkuzu, 1988, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁵⁹ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁶⁰ Meryem Ana Aşkın, 1971, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁶¹ Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁶² Küçük Ansiklopedi, Doğum, s. 316

⁶³ Dursun Çopur, 1956, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

⁶⁴ Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

⁶⁵ Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.

⁶⁶ Kısmet Karacadağ, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

⁶⁷ Naciye Çopur, 1943, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

2. 1. 7. Çocuğa İsim Verme

Çocuk doğduktan sonra yapılan ilk işlemlerden biri de isim vermek veya ad koymaktır. Kişinin ismi insanın toplumsal ve bireysel kişiliğini yansıttığı için isim verme olayı sıradan bir iş değildir.

İsim, yasalara göre zorunludur. İnsanlar bir kişinin, bir nesnenin, bir durumun ya da bir olayın adını koymadan onu bir belirtiyle, bir sıfatla, bir özellik ile nitelendirmeden rahat edemezler. Adsız biri, bir olay bir durum insanoğlunu tedirgin eder. Belli olan, belirli kılınan, bilinen şey insanoğlunu rahatlatır, ilişkiyi düzenler. Ad, “insanın toplumsal ve bireysel kişiliğinin yanı sıra büyüsel ve gizemsel gücünü de belirten bir simgedir.” Onun için yeni doğan bir çocuğa gelişi güzel bir isim konmaz. Adın taşıdığı, karşıladığı ya da içerdiği anlamın çocuğun karakterini, kişiliğini, geleceğini, toplum içindeki yerini ve başarısını damgalayacak, biçimlendirecek simgesel bir öz taşımasına özen gösterilir. Kısaca söylemek gerekirse adın sözcük anlamının, o adı taşıyana geçtiğine inanılmaktadır. Ayrıca ad, insanın etik kişiliğinin de simgesidir. “adı batsın”, “adını anmak bile istemem.” gibi deyimler bunun göstergesidir. O halde hangi yandan bakılırsa bakılsın, ad gerek kişisel gerekse toplumsal karakteriyle, hayat düzeninin en önemli simgelerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁸

Karapınar’da isim verilirken dikkat edilen diğer hususlar:

- İsim koyarken anne ve babalarımızın ismini koymaya dikkat ederiz.⁶⁹
- Çocuğa isim belirlendikten sonra çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okunur. Çocuğun ismi üç defa sağ kulağına söylenerek çocuğun ismi konmuş olur.
- Çocuğun isminin bir peygamber ismi veya bir mübarek zatın ismi olmasını isteriz.⁷⁰
- Eskiden çocuğun ismini ailenin yaşlı üyeleri koyardı. Fakat günümüzde çocuğun anne ve babası çocuğun ismini koyuyor. Bugün isim koyarken televizyondan duyduğumuz dizilerde oynayan sanatçı isimlerini, futbolcu ve şarkıcı isimlerini çocuklarımıza isim olarak koymaktayız.⁷¹

⁶⁸ Örnek, **Türk Halkbilimi**, s. 148.

⁶⁹ Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁷⁰ Dursun Çopur, 1956, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

⁷¹ Ayşe Özkan, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Nasuhpınar.

- Çocuğun yakınlarından birisi rüyasında bir isim görmüşse o isim koyulur.⁷²

2. 1. 8. Al Basması

Al denilince yeni doğum yapmış kadının ve çocuğunun üzerine bir ağırlığın çökmesi ve al basan kişinin sesini hiç çıkaramaması anlaşılmaktadır. İnsan ve hayvan karışımında bir görünümde tanımlanan bu öldürücü dev ya da cin; “uzun boylu, uzun parmak ve tırnaklı, dağınık saçlı, yağlı vücutlu, el ve ayakları küçük, dişlek, bir dudağı yerde bir dudağı gökte, memelerini masallardaki devler gibi omuzlarından geriye atabilen, tepesinde gözü olan, çok çirkin, al gömlek giyen” bir yaratıktır.⁷³

Al basması bir hastalık değil loğusa kadına ve çocuğa zarar verdiğine inanılan bir yaratıktır. Al’ın insanlar arasında dolaştığı, gece yolculuklarında kapalı ve açık yerlerde kuş ve kadın şeklinde bulunduğuna inanılmaktadır.⁷⁴

Karapınar’da “al basması” ile ilgili adet ve inanışlar şöyledir:

Kadın loğusa döneminde olduğu için maneviyattan uzaktır. Bundan dolayı görünmeyen varlıklar loğusa kadına musallat olur.⁷⁵

Loğusa kadın ve çocuğun bulunduğu odaya Kuran Kerim asılır.⁷⁶

Çocuğa muska yazdırılarak korunmaya çalışılır.⁷⁷

Loğusa kadın ve çocuğun yastıklarının altına demir bir şeyler koyulur.⁷⁸

2. 1. 9. Kırkı Çıkarma

Yeni doğmuş bir çocuğun kırkının çıkması sabırsızlıkla beklenir. Çünkü kırkı çıkmayan çocuk sürekli tehlike altındadır ve aileyi de rahatsız eder. Bunun için doğumundan sonra kırk günün hemen geçmesi yani “kırkının çıkması” lazımdır. Çocuğun kırkı çıktıktan sonra çocuk ve aile rahatlar. Bundan sonra “al basması” veya diğer tehlikelerden uzak duracağına inanılır.⁷⁹

⁷² Hasibe Karakaya, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁷³ Örnek, **Türk Halkbilimi**, s.144.

⁷⁴ Sebahattin Bilgin, **Hatay İli Yayladağı İlçesinin Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Hatay 2007, s. 64

⁷⁵ Atiye Dönmez, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁷⁶ Seci Akkuzu, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁷⁷ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁷⁸ Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

⁷⁹ Bilgin, a.g.e. s. 65

Karapınar’da “kırk çıkarma” ilgili adetler ve yapılan işlemler şunlardır:

Kırk gün boyunca anne ile çocuk sanki bir karantina altındadır. Bu dönem her ikisi içinde önemli bir dönemdir. Çocuk ve anne evden dışarı çıkarılmaz.⁸⁰

Kırkın çıkacağı zaman çocuk ve anne banyo yapar ve temizlenir.⁸¹

Çakıl taşlarından kırk tane sayılır. Her taş için üç tane İhlâs-ı Şerif Suresi okunur. Okunan taşlar bir su içine koyulur. Kırkinci gün bu su ile çocuk banyo yaptırılır.⁸²

Çocuğun kırkını saydırmak için doğru, dürüst, efendi, bilgili, okumuş ve meslek sahibi kişiler çağrılır. Çocuğun kırkını sayan kişi çocuğun ağzına tükürür. Böylece çocuğun, kırkını sayan kişi gibi olacağına inanılır.⁸³

2. 1. 11. Çocuğu Nazardan Koruma

Nazar, tüm bölgelerimizde inanılan yaygın inançlardan birisidir. İnsan bir şeyi çok istediği zaman veya başkasında olmasını hiç istemediği zaman o şeyin üzerine gözünün ışığını yansıtır. Bu şekilde nazarın geçtiğine inanılır. Köylerimizde daha yaygın olan bu inançtan kurtulmak için birtakım işlemler yapılmaktadır. Günümüzde en aygın olarak kullanılanları, nazar boncuğu ve muskadır. Özellikle yeşil ve mavi gözlü kimselerin nazarının daha çok degeceğine inanıldığı için bu kimselerden uzak durma da zaman zaman uygulanan pratiklerdendir.⁸⁴

Türkiye’de nazar inancı çok yaygındır. İslam ülkelerinin hemen hepsinde insanların bir bölümünün nazardan öldüğü inancına rastlamaktayız. Bizde halk arasında söylenen “deveyi kazana, insanı mezara” deyimini nazarın öldürücü gücünü açığa vurmaktadır.⁸⁵

Karapınar’da çocuğu nazardan korumak için yapılan işlemler şöyledir:

Çocuğa nazar boncuğu takılır.⁸⁶

Çocuk için hocaya muska yazdırılır. Bu âdet, eskisi kadar çok kullanılmamaktadır.⁸⁷

⁸⁰ Fadime Gülcan, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

⁸¹ Münevver Kara, 1978, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁸² Cemile Üre, 1949, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁸³ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁸⁴ Örnek, **Türk Halkbilimi**, s.167.

⁸⁵ **a.g.e.**

⁸⁶ Yakup Gülcan, 1973, Ortaokul, Şoför, Karapınar Kesmez.

⁸⁷ Ayşe Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Çocuğu, nazardan koruması için çocuğun giysisinin omzuna iğde ağacından bir parça bağlanır.⁸⁸

Yüzerlik yakılarak çocuğun etrafında gezdirilir.⁸⁹

Çocuğun başına giydirilen şapkanın üzerine mavi boncuk takılır. Bu şekilde çocuğa ilk bakanların dikkati boncuğa kayacağından çocuk nazardan korunur.⁹⁰

Çocuk kırklıyken aile fertlerinden başka kimseye gösterilmez. Eve misafir kabul edilmez.

Eğer kırk gün içinde eve gözleri renkli bir misafir gelirse, çocuk odadan çıkarılır.⁹¹

2. 1. 12. Çocuğu Sünnet Ettirme

Ülkemizde çocukla ilgili geleneksel işlemlerden birisi de sünnettir. Bir inanışa göre Hz. Muhammed (s.a.v.) sünnetli doğmuş; inanış sünnet göreneğini bu olguya bağlamak istiyor. Gerçekte ise çocukları “sünnet etmek” İslam’dan önce de Sami asıldan ve başka soylardan toplumlar da olduğu gibi, Araplarda da uygulanan bir töre idi. Hz. Muhammed bu töreyi sürdürdü. İslam dininde Peygamberin yaptığı ya da yapılmasını öğütlediği şeylere uymaya “sünnet” adı verildiği için, erkek çocukların erkeklik uzuvlarının ucundaki deriyi çepeçevre kesip alma işlemi, halk dilinde bu deyimle adlandırılır. Deyimin eski yazı dilinde (Osmanlıcada) karşılığı, Arapça “hıtan” kelimesi idi. Müslüman Türk geleneklerinde sünnet törelerinin en belirgin yönü, çocuğun bir törenle İslam topluluğuna katılmasının tanıtılmasıdır.⁹²

Çocuk, sünnet yoluyla İslam topluluğuna katılmaktadır. Böylece Müslüman bir çocuk Müslüman olmayandan ayrılmaktadır. Bu etmen çok önemlidir. Bir Müslüman’la evlenen yabancıdan başka birtakım şeylerin yanı sıra çoğu zaman sünnet olması da istenmektedir. Bu durumda sünnet dinselliği belirten bir işaret olmaktadır. Geleneksel toplumun bu konudaki hoşgörüsü ve bağışlaması yok denecek kadar azdır. Nitekim şu ya da bu nedenlerle sünnetleri gecikmiş delikanlılar bunun tedirginliğini duyarlar. Ülkemizde yaşı gelip geçtiği halde sünnet olmamış

⁸⁸ Nadire Altıntop, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁸⁹ Meryem Ana Aşkın, 1971, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

⁹⁰ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

⁹¹ Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

⁹² Boratav, a.g.e, s. 159.

kimselere “gâvur” türünden aşağılayıcı ve kınayıcı yakıştırmalar oldukça yaygındır.⁹³

Önceleri sünnet törenleri sıradan bir tören olarak kutlanırken, günümüzde bir düğün gibi hazırlıklar yapılmakta ve törenler yapılmaktadır. Bunun için çocukta güzelce hazırlanır. Sünnet törenleri genellikle yaz aylarında yapılır. Sünnet yaşı yörelere göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık adetlerin farklı olmasından değil, ailelerin ekonomik durumunun farklı olmasından kaynaklanır.⁹⁴

Ekonomik durumu iyi olan aileler çocuklarını 5-6 yaşlarında sünnet ettirirken, durumu kötü olan aileler 9-10 yaşlarında çocuklarını sünnet ettirebilmektedir. Bazen de aralarında bir iki yaş olan çocuklar birlikte sünnet ettirilir.⁹⁵

Sünnet zamanı aynen düğünde olduğu gibi davetiyelerle dost ve akrabalara bildirilir. Sünnete gelecek olan kişiler buna göre hazırlıklı gelir. Sünnet törenleri genellikle akşam saatlerinde yapılır. Aile ve davetliler çalgı eşliğinde oynarlar. Akşam geç saatlere kadar eğlenceler devam eder.⁹⁶

Köylerde ki yaygın adetlerden birisi de sünnetin o gün yapılmamasıdır. Eğlence biter, hediyeler verilir. Çocukları, diğer gün babası hastaneye götürür ve sünnet ettirir. Sünnetten sonra çocuklara etek giydirilir. Bu şekilde sünnet uzvunun zarar görmesi engellenmiş olur.⁹⁷

Sünnet törenlerindeki diğer önemli bir adet ise “kirve”lik geleneğidir. Kirveler genellikle çocuğun akrabaları arasından seçilir ve sünnet töreninin masraflarının büyük bölümünü karşılar.⁹⁸

⁹³ Örnek, **Türk Halkbilimi**, s. 173–174.

⁹⁴ Eyüphan Kaya, 1963, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

⁹⁵ Şambaz Dönmez, 1967, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

⁹⁶ Şenol Donat, 1957, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Salur.

⁹⁷ Dursun Acar, 1978, Lise, Çiftçi, Karapınar Merkez.

⁹⁸ Mustafa Yaman, 1961, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

2. 2. Evlenme ve Düğün İle İlgili Adetler

Evlenme hayatın ikinci geçiş dönemidir. Evlenme aile kurmak için erkek ve kadının nikâhla birleşmesi, izdivaç etmesi, ev bark kurmasıdır. Evlenme merasimine genel anlamda düğün denir. Düğün evlenme ve sünnet münasebetiyle yapılan toy, tören ve şenliğe denir.⁹⁹

Evlenme ile bir ailenin temelleri atılırken, başka aileler, sülaleler hatta köylerle sosyal ilişkiler kurulur. Bu önemi bakımından toplumumuzda evlenecek gençler çoğunlukla aile rızasını gözeterek evlilik yapmaktadır. Ancak; uygarlık seviyesinin yükselmesinin bir sonucu olarak günümüzde kız ve erkek kendi eşlerini seçebilmekte ve hatta bunun için zaman zaman ailesi ile de kötü olabilmektedir.¹⁰⁰

2. 2. 1. Evlenme Biçimleri

Türkiye’de değişik evlenme biçimlerine rastlanır. Bunlar arasında “kız kaçırma” önemli bir yer tutmaktadır. Kız kaçırma olayında iki biçim egemendir. Bunlardan birincisi kızın isteği olmaksızın kızı zorla kaçırma; ikincisi ise kız istekli ve gönüllü olduğu halde ailesinin erkeği istememesi ya da başka nedenlerden dolayı kızı kaçırmadır. İkinci durumda kızla oğlan arasında bir anlaşma söz konusudur.¹⁰¹

Ülkemizde rastlanılan evlenme biçimlerinden biri de “beşik kertme”dir. Dede Korkut Hikâyeleri’nde adı geçen beşik kertme yoluyla çocukları nişanlamanın çok eski bir gelenek olduğu anlaşılmaktadır. Çocuklar çok küçükken –henüz beşikte iken– nişanlarının yapılması. Derleme Sözlüğü’nden de anlaşıldığına göre, birçok il, ilçe ve köyümüzde bilinmektedir. Bir aileyle hısımlık kurmak isteyen ya da bir yakınıyla var olan dostluk bağı, ekonomik ilişkisini daha da pekiştirmek isteyen başka bir ailenin, söz konusu kimsenin yeni doğmuş kızını oğluna nişanlaması bu geleneğin aslını oluşturur. Bu bağın belirtisi olarak çocukların beşiklerine birer kertik yapılır; beşik kertme adı da buradan gelmektedir.¹⁰²

⁹⁹Sebahattin Bilgin, **Hatay İli Yayladağı İlçesinin Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Hatay 2007, s. 71

¹⁰⁰ Örnek, **Türk halk Bilimi**, s. 185.

¹⁰¹ a.g.e, s. 186.

¹⁰² a.g.e, s. 187.

Özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu’da uygulanan bir evlenme biçimi de “Berdel Evliliği”dir. Başlık sorunu ya da yükümlülüğünü ortadan kaldıran bu tür evlilik; hem kız hem de oğlu bulunan iki ailenin, karşılıklı olarak hem kızlarını hem de oğullarını birlikte evlendirmeleri suretiyle gerçekleşmektedir. Başlık ödeme konusunda sıkıntı çeken aile, evlilik çağındaki kızı ve oğlunu evlendirmek istediği zaman, aynı durumda bulunan aileleri arayarak bunlardan birini seçmektedir. Aile, oğluyla evlendireceği kıza karşılık başlık parası almama ve vermeme koşuluyla, aynı durumdaki bir aileye kendi kızını önerir. Karşı taraf bu öneriyi olumlu bulunca, evlenme işi gerçekleşir. Bu yolla kurulan evliliğe berdel ya da “bedel evliliği” denildiği gibi “kızların değiş tokuşu”, “değişik usulü” gibi adlar da verilmektedir.¹⁰³

Başka bir evlenme biçimi de “Taygeldi Evliliği”dir. Dul kadının, eski kocasından olan çocukları da alarak dul bir erkekle ya da dul bir erkeğin eski karısından olan çocukları da alarak dul bir kadınla evlenme biçimidir. Gelen bu çocuklara da “Taygeldi” denmektedir.¹⁰⁴

Karapınar ve köylerinde evlenme biçimi olarak en yaygın olan usul gençlerin anlaşarak ve ailelerin onayı ile evlenme biçimidir. Diğer evlenme biçimlerinden kız kaçırma ve akraba evlilikleri, az da olsa devam etmektedir.

2. 2. 2. Kısmet Açma ve Evlilik Öncesi Durum (Evliliği Belli Etme)

Türkçede, “kısmet açmak, kısmet beklemek, kısmeti çıkmak, kısmet kapısı, kısmet olursa, kısmeti açık, kısmeti ayağına kadar gelmek, kısmeti bağlanmak, kısmet çıkmak, kısmetine mani olmak, kısmeti ayağı ile tepmek, kısmetini bağlamak, kısmetinde ne varsa kaşığında çıkmak” gibi söyleyişleri bulunan “kısmet” sözcüğü, dilimize Arapçadan girmiştir. Talih, kader, nasip, baht, şans karşılıklarıyla, “Tanrının her insana uygun gördüğü varsayılan şey, yaşama durumu” anlamındadır. Toplumumuzda genç kızlar, kısmetlerini öğrenmek ya da kısmetlerini etkilemek ya da kapalı olan kısmetlerini açmak için çeşitli davranış kalıplarını uygularlar. Bunlardan bazıları şöyledir: Artvin, Posof, Ardahan, Oltu, Narman, Tortum ve İspir’de gençlerin kısmeti açılsın diye, tuzlu ekmek veya tuzlu peynir yemeleri,

¹⁰³ Örnek, a.g.e, s. 188.

¹⁰⁴ a.g.e, s. 189.

rüyaya yatmaları, niyet namazı kılmaları istenir. Ardahan’da evlenemeyen kızlar “kıkıl” adı verilen çok tuzlu ekmekleri, bir duvarın üzerine koyup beklerler. Ekmeği alan karga hangi yöne giderse o yöne doğru gelin gideceklerine, Şavşat’ta kızlar evlerine gelen misafirin eşeğine binerler, eşek hangi yöne giderse o yöne evleneceklerine, Koçların yününden diktikleri elbise ile kismetlerinin açılacağına inanırlar. Sivas ve çevresinde ise, evlenemeyen kızın kismetini açmak için, cuma günü sala verilirken kızın ayağı altına bir anahtar konur ve kızın “bahtım açılsın” demesi istenir. Kismetini açılsın diye, gelinin duvağı bekâr kızın basında çözülür.¹⁰⁵

Karapınar’da kismetin kapanması ile ilgili inanca pek rastlanmamaktadır. Bu inanç çok az da olsa Karapınar köylerinde devam etmektedir. Kismetin açılması için falcılara gidilmekte veya Konya’daki Hz. Mevlana’nın türbesi ziyaret edilerek dualar yapılmaktadır. Köylerden ilçeye doğru gidildikçe bu inanışların zayıfladığı görülür.

2. 2. 3. Dünürcü Yollama

Ülkemizde evlenme işine girişme “kız bakma”, “kız arama”, “kız soruşturma” ile başlar. Oğullarının evlendirmek isteyen aileler, önce akrabalarından, komşularından, yakın çevrelerinden başlayarak kız aramaya çıkarlar. Bu konuda kendilerine komşuları ve tanıdıkları da yardımcı olurlar. Evlenecek delikanlıya kız aramak, kız bakmak için başvurulmuş bu âdete “görücülük”, “görücüye çıkma” gibi adlar verilir. Evlenecek delikanlının ya da ailesinin daha önceden benimsediği birisi varsa, önce bu eve gidilir. Olumsuz cevap alındığı ya da alınacağı sezilirse, başka adaylar üzerinde durulur. Görücüye çıkma, kız bakma Türkiye’nin değişik bölgelerinde kimi ayrıcalıklar ve yöresel özellikler gösterilmekle beraber, yine de bu usul ana çizgileri bakımından aynıdır.¹⁰⁶

Karapınar ilçe merkezi ve köylerde kız istemede uygulanan adet ve inançlardan bazıları şunlardır:

¹⁰⁵ Bayram Akduman, **Tufanbeyli’nin Sosyo-Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 2006, s. 56

¹⁰⁶ Örnek, **a.g.e.**, s. 190-191.

Kız düğün, bayram topluluklarda görülür ve beğenilir. Kız istenmeden önce kızın ailesi hakkında da bilgi toplanır. Aile temiz ve dürüst bir aile ise kız istemeye gidilir.¹⁰⁷

Beğenilen kızın evine bir kadın gönderilerek durumu kızın ailesine anlatır. Aile uygun görürse dünür gelir.¹⁰⁸

Kız istemeye genellikle anne, baba, ailenin büyük bir üyesi ve kızın ailesinin kıramayacağı bir dostu gider.¹⁰⁹

Dünür geldiği zaman aile düşünür, kızına sorar. Kızının vereceği cevaba göre dünüre cevap verilir.¹¹⁰

Kız istemeye giderken tatlı olarak baklava götürülmektedir.¹¹¹

Dünüre giderken kızın ailesinin erkeği görmesi için erkek de götürülür.

Kahveyi, istenen kız getirir. Bu şekilde dünüre gelen ailenin hepsi kızı görmüş olur.¹¹²

Kız ailesi, dünürcülerle görüştüktan sonra düşünme süresi ister. Aile bireyleri yakın akrabalarıyla istişare yaparak bir karara varır. Eğer kızın ailesi erkek tarafını çağırırsa bu, kızın verileceği anlamına gelir.¹¹³

Kızını vermek istemeyen kız tarafı, kızımızın yaşı küçük, bir yıl daha bizim işimizi görsün, oğlan askerliğini yapsın gelsin gibi mazeretlerle erkek tarafını kibarca reddeder.¹¹⁴

Kızın ne kadar sözlü ya da nişanlı kalacağı kararlaştırılır.¹¹⁵

2. 2. 4. Başlık Parası ve Söz Kesimi

“Söz Kesimi” dünürcülüktan sonra gelmektedir. Dünürcülük yoluyla anlaşılan ailelerin, bu anlaşmalarını daha geniş bir çağrılı huzurunda sözle iyice

¹⁰⁷ Meryem Aykoç, 1942, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Bağdaylı.

¹⁰⁸ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

¹⁰⁹ Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.

¹¹⁰ Gülşen Okurer, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

¹¹¹ Leyla Acar, 1962, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹¹² Ana Kadın Önal, 1933, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹¹³ Seci Akkuzu, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹¹⁴ Saniye Özden, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

¹¹⁵ Meryem Sağlamer, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

pekiştirmelerine “söz kesimi” ya da “söz kesme” denmektedir. Söz kesiminde başlık ve hediyeler konuşulur, söze bağlanır.¹¹⁶

Karapınar’a bağlı köylerde yaptığımız araştırmaya göre başlık parası yoktur. Söz kesmeye gidildiği zaman erkek tarafı yanında lokum, bisküvi ve şeker götürür. Birçok kimse de baklava götürür. Tatlı yendikten sonra taraflar arasında söz kesilir, buna aynı zamanda “tatlı” da denir. Söz kesim sırasında erkek tarafının alacağı takılar belirlenir. Ayrıca nişan ve düğün günü kararlaştırılır.¹¹⁷

Söz kesmeye, akrabalar, eş-dost davet edilir. Günümüzde, gelen misafirlere lokum, bisküvi, baklava ve şeker ikram edilmektedir. Tatlılar yenip, konuşmalar bittikten sonra misafirler evlerine dağılır.¹¹⁸

2. 2. 5. Nişan

Nişan: Evlenmesi kararlaştırılan erkek ve kadına yapılan yüzük merasimidir. Nisan, kahve içme (Söz Kesme)’ den sonra gelen asamadır. Nişan töreni genellikle kız evi tarafından düzenlenir.¹¹⁹

Daha önce söz kesiminde belirlenen günde erkek ve kız tarafı kız evinde bir araya gelirler. Erkek tarafı belirlenen takıları diğer elbise v.s. alır getirir. Nişan günü daha önceden tüm akraba, eş-dosta ve konu-komşuya duyurulur. Nişana gelenler ekonomik durumlarına ve akrabalık derecelerine göre kız ve oğlana çeşitli hediyeler getirirler.¹²⁰

Gelin olacak kız yeni elbiselerini giyer makyajını yapar, ve gelen misafirlerin ellerini öper. Bu el öpmeden sonra kızın nişan yüzüğü takılır. Genellikle bu törende damat adayı bulunmaz. Ancak günümüzde erkekler de nişana katılmaktadır.¹²¹

¹¹⁶ Örnek, a.g.e. s. 191

¹¹⁷ Naciye Çopur, 1943, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

¹¹⁸ Ayşe Özkan, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Nasuhpınar Merkez.

¹¹⁹ Faik Üre, 1949, İlkokul, Emekli, Karapınar Merkez.

¹²⁰ Hediye Bayır, 1941, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹²¹ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

Erkek tarafının önceden hazırlayıp getirdiği bisküviler ve lokumlar orada bulunan misafirlere dağıtılır. Tatlılar yendikten sonra varsa hoca, yoksa orada bulunan biri dua eder ve herkes fatiha okur. Orada bulunanlar tekrar hayırlı olsun der ve böylece nişan merasimi sona erer.¹²²

2. 2. 6. Çeyiz Serme (Çeyiz Yazma)

Söz kesimi ve nişandan sonra sıra düğündedir. Düğün için kız ve erkek tarafı hazırlıklarını yapar. Bu hazırlıklardan birisi de çeyiz sermedir. Çeyiz serme düğünden bir hafta on gün önce yapılır. Ev eşyalarının geneli erkek tarafından alınır. Ancak kız tarafı ise dikiş makinesi ve mutfak eşyalarını alır. Ayrıca kızın kendi yapmış olduğu çeyiz de kızın götürdüğü ev eşyaları arasındadır. Çeyizler önceleri baba evinin bir bölümüne serilirken, günümüzde yeni evlenenler ayrı ev yaptırmaktadır. Hatta evlenenlerin evleri farklı illerde bile olmaktadır.¹²³

Komşular, akrabalar ve merak edenler çeyize bakmaya gelirler. Gelenler kendi imkânlarına göre de hediyeler getirirler. Hayırlı olsun dilekleriyle ayrılırlar.¹²⁴

Karapınar ve köylerinde çeyiz olarak genellikle beyaz eşyalar, elektronik eşyalar, yatak odası takımı, mutfak malzemeleri, oturma ve misafir odası takımları gibi eşyalar alınmaktadır.

2. 2. 7. Sağdıç Seçimi, Bayrak Dikme, Düğün Davetiyeleri

Düğüne davet edilecek kişilere verilecek davetiyeler kararlaştırılır. Listeler yapılarak kimlere ne gibi davetiyeler verileceği önceden tespit edilir. Buna yörede “okuntu dağıtma” denir.

Düğün davetiyeleri, düğünden bir-iki hafta öncesinden dağıtılmaya başlanır. Yakın akrabalara davetiye olarak; gömlek, havlu, mendil, çorap gibi hediyeler verilir.

¹²² Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

¹²³ Cemile Üre, 1949, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹²⁴ Ethem Akkuzu, 1968, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Kayalı.

Akraba olmayanlara matbaada bastırılmış olan davetiye kartları verilir. Davetiyeleri, düğünü yapacak olan kişinin ailesi veya akrabaları dağıtır. ¹²⁵

2. 2. 8. Düğün Yemeği Hazırlama

Karapınar köylerindeki düğünler genellikle üç gün sürer. Üç günün bir günü kına gecesi olarak kız evinde, iki günü ise erkek evinde yapılır. Düğünler Cuma günü başlar ve Pazar günü bitmektedir. ¹²⁶

Düğün yemeklerinin malzemeleri düğün gününden bir gün önce hazır olur. Yemekler düğün günlerinin sabah erken vaktinde hazırlanır, öğle ve akşam yemekleri taze olarak yenmiş olur. ¹²⁷

Düğün yemekleri için koyun ve dana kesilir. Keçi eti çok fazla tercih edilmez. Yemekler bol etli yapılır. ¹²⁸

Kız evi ve erkek evi aynı köy veya mahallede ise yemekler sadece erkek evinde misafirlere ikram edilir. Ancak kız ve erkek evleri farklı köylerde ise erkek evi masrafları karşılayarak kız evinde de yemek verir. ¹²⁹

Düğünlerde şu yemekler yapılır: yoğurt çorbası, bamya yemeği, et kebab, yaprak sarma, etli kuru fasulye, hoşaf, bulgur pilavı, zerde veya helva. Az da olsa düğün salonlarında yapılan düğünler de bu yemeklerin yerine etli ekmek ve ayran da ikram edilmektedir. ¹³⁰

2. 2. 9. Kına Gecesi

Oğlan evi ile kız evi düğün yapacakları mevsimi birlikte kararlaştırırlar. Genellikle yaz veya sonbahar mevsimleri tercih edilir. Özellikle köylerde harman bittikten sonra düğün yapılır. Şartlar her iki aile içinde uygunsa düğün tarihi kesin olarak belirlenir. ¹³¹

¹²⁵ Nadire Altıntop, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹²⁶ Osman Donat, 1983, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Salur.

¹²⁷ Zahide Cantürk, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹²⁸ Meryem Eşit, 1970, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹²⁹ Hasibe Karakaya, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

¹³⁰ Fatma Cingöz, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Orta Oba.

¹³¹ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

Erkek tarafı, gelin olacak kızı ve kızın yakınlarından birkaç kişiyi alarak, yeni kurulacak evin ev ve mutfak eşyası, altın, çeyiz, kıza ve yakın akrabalarına giysiler almak için şehre giderler. Buna yörede “esvap görme” denir.¹³²

Düğünler genellikle Cumartesi başlayıp Pazar günü sona erse de Cuma günü akşam yemeğiyle başlatanlar da olur.¹³³

Kına Gecesi: Gelin olacak kız için kına yakılacak geceye kına gecesi denir. Kına gecesi, gelin almadan bir gün önceki akşam kadınlar arasında kız evinde yapılır.¹³⁴

Erkek evinde toplananların düzenledikleri gecede, kız evinden bir tepsi içinde gelen kına, sağdııcı tarafından erkeğin eline yakılır.¹³⁵

Kına gecesi gelin evinde düzenlenen son gecedir. “Dümbelek” (darbuka) eşliğinde saatlerce oyunlar oynanır. Erkekler bu oyun evlerine alınmaz.¹³⁶

Erkek evinden gelen kadınlar gelin adayı kızı ortaya oturturlar. Gelinin eline kına gecesinin bitimine doğru kına yakılır. Ortaya oturtulan gelinin başı üzerinde kına ve mumlar gezdirilir ve salâvatlar okunur. Bundan sonra işi bilen bir bayan kına türküsü söylemeye baslar.¹³⁷

Kız anası, kız anası
Başında mumlar yanası
İşte geldim gidiyorum,
Hani bunun öz anası.¹³⁸

Kınayı getir aney,
Parmağın batır aney,
Bu gece misafirem,

¹³² Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

¹³³ Dursun Görgülü, 1936, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹³⁴ Meryem Sağlamer, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹³⁵ Hatice Düzgüner, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

¹³⁶ Gürbüz Denizler, 1977, Lise, İşçi, Karapınar Bağdaylı.

¹³⁷ Durdu Tükenmez, 1938, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

¹³⁸ Gülşen Okurer, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Koynunda yatır aney.¹³⁹

Ana kızın çok muydu?
Bir kız sana yük müydü?
Kör olası emmilerim
Hiç oğlunuz yok muydu?¹⁴⁰

Elimi yuduğum arklar
Belimi verdiğim dutlar
İşte bindim gidiyorum
Silip süpürdüğüm yurtlar.¹⁴¹

Bu ağıtlarla ağlayan geline kına yakılırken “kına çerezi” dağıtılarak yenilir. Geceye katılanlara da kına yakılır ve bir parça kına da güveye gönderilir.¹⁴²

2. 2. 10. Düğün ve Gelin Almaya Gitme

Düğünün son günü sabah erkenden kalkılarak hazırlıklar devam eder. Öğle yemekleri yendikten sonra sıra gelin almaya gitmeye gelir. Erkek evinin akraba ve misafirleri tarafından bir konvoy hazırlanır. Bu araçların hepsi kornalarını çalarak kız evine doğru giderler. Eğer kız evi çok uzak bir memlekette ise bu konvoy köyün çıkışında gelin arabasının gelmesini bekler.¹⁴³

Kornalarını çalarak gelen konvoy kız evine gelirler. Kız evinde gelin hemen çıkarılmaz. Bir taraftan gelinin çeyiz sandığı bahşişler verilerek kurtarılır ve arabaya yüklenir. Diğer taraftan erkek tarafından bir kişi gelini dışarı çıkarmak için içeriye girmek ister ancak kapıları açmazlar. Yine bahşişler verilerek kapılar açtırılır.¹⁴⁴

Gelinin beline kardeşi veya babası tarafından kırmızı bir kuşak bağlanır. Bundan sonra oradakilerle vedalaşan gelin yine kardeşi veya babası tarafından kol kola

¹³⁹ İmiş Donat, 1963, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

¹⁴⁰ Sıddıka Özkan, 1925, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

¹⁴¹ Safiye Düzgüner, 1979, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁴² Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹⁴³ Şükriye Pak, 1974, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁴⁴ Fadime Gülcan, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

dışarıya çıkarılır. Dışarıya çıkan gelini oradakiler alkışlarlar. Orada bulunan bir hoca efendi kısa bir dua eder. Fatihalar okunur. Kız, gelin arabasına bindirilir. Gelinin yanında akrabalarından birkaç kişi de gider. Gelin arabası giderken arabanın arkasından su dökülür.¹⁴⁵

Konvoy erkek evine giderken aynı yoldan değil değişik bir yoldan gider. Böyle yapılmazsa uğursuzluk olacağına inanılır. Gelin arabası gelirken yollar kapatılarak bahşişler alınmaya çalışır. Konvoy erkek evine varmadan mezarlığın etrafı dolaşılır.¹⁴⁶ Daha sonra erkek evine ilk ulaşan araba düğün sahibine gelin geliyor diye müjde vererek müjdelik bir şeyler alır.¹⁴⁷ Gelin arabası gelince bir koyun kurban kesilir. Gelin arabadan inmek istemez. Damadın annesi veya babası çağrılır. Gelin arabadan inmiyor, geline ne veriyorsun? Diye sorulur. O da bir tosun(damat) verdim der. Yine kızın yakını o zaten bizim, başka ne veriyorsun der. Damadın babası da falan yerdeki tarlayı verdim der. Bundan sonra kız arabadan iner. Gelinin eline kırılacak bir testi verilir, gelin de testiye kırar. Gelin ve damat yüksek bir yerde dururlar, takı törenine geçilir. Takılar takılırken hem de fotoğraflar çekilir. Tören sona erer.¹⁴⁸

2. 3. Asker Uğurlama Ve Karşılama Törenleri

Türk milleti olarak askerliği, geçmişten günümüze kutsal bir görev olarak görürüz. Anadolu'nun hemen her yerinde askerlik çağına gelmiş gençlerin askere yolcu edilmesi, askerlik dönüşü karşılanması bir gelenek halini almıştır. Doğum, evlenme, ölüm gibi geçiş dönemlerinde uygulanan törenlerin, adetlerin, inanışların bir kısmı askerlik için de uygulanmaktadır.¹⁴⁹

Türkiye'de askerliğini yapmamış insan, yarım insan sayılır. Okul gibi, bir eğitim yuvası olarak kabul edilen askerlik, insan hayatının en önemli dönüm noktalarından birisidir. Bu nedenle askere gönderme, asker karşılama, asker mektupları köylerde

¹⁴⁵ Abdullah Kara , 1948, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

¹⁴⁶ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

¹⁴⁷ Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.

¹⁴⁸ Naciye Çopur, 1943, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

¹⁴⁹ Bilal Yeyin, **Adana İli Ceyhan İlçesi'nin Sosyo-Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2005, s. 161.

önemlidir. Gururlanılır, hatta ağlanır, duygulanılır. Ancak, günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte mektup yazma da azalmıştır.

Köylerde olduğu kadar şehir merkezinde de gençleri askere uğurlamak önemli bir olaydır. Askere gidecek olan genç, gitmeden bir-iki hafta öncesinden bütün işlerden elini eteğini çeker. Bu süre içerisinde gezer, dinlenir, eğlenir. Akrabalarını ziyaret eder. Akrabaları, askere gidecek olan gence belli bir miktar para verir. Paranın miktarı önemli değildir. Önemli olan verilmesidir.

Gencin askere gideceği gün belli olduktan sonra hazırlıklar başlar. Genellikle askere gitmeden bir gün önce ‘asker kınası’ yakılır. Bütün akrabalar ve gencin arkadaşları davet edilir. Tıpkı düğün yemeğinde olduğu gibi çok çeşitli yemekler hazırlanır. Davul, zurna eşliğinde eğlenilir, yenilip içilir. Durumu iyi olan aileler koç, koyun keser. Kesilen kurbandan yemek yapılır ve gelen misafirlere ikram edilir.¹⁵⁰

2. 4. Ölüm ve Ölümle İlgili İnanış ve Adetler

Doğum ve evlenmede olduğu gibi, ölüm çerçevesinde de birçok inanma, adet, töre, tören, ayin, kalıp inanış, işlem kümelenmektedir. Ölüm çerçevesinde kümelenen ve ölüyle toplum üyelerini kuşatan bu inanmalar, adetler, işlemler, törenler ve kalıp davranışlar başlıca üç grupta toplanmaktadır. Bunlardan bir grubu ölenin öte dünyaya gidişini kolaylaştırmak; onun gerek geride bıraktıklarının gözünde, gerekse öte dünyada saygın ve mutlu bir kişi olmasını sağlama amacına yönelik olanlardır. Bir başka grupsa; ölenin geri dönüşünü önlemek, yakınlarına ve geride bıraktıklarına zarar vermesini engellemek amacıyla yerine getirilenlerdir. Üçüncü grupta toplananlarsa; ölenin yakınlarının bozulan ruhsal durumlarını sağıltmak; sarsılan toplumsal ilişkilerini düzeltmek ve yeniden topluma katılmalarını sağlamak için uygulananlardır. Ölümün herkes için kaçınılmaz bir son oluşu, dünyanın her yanında ölüm çevresinde toplanan adetlere ve işlemlere evrensel bir işlev kazandırmıştır. Bu bakımdan, aralarından gerek coğrafî, gerekse kültürel bakımdan ayrımlar bulunan

¹⁵⁰ Bahattin Oruç, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

değişik yapıdaki toplumların konuyla ilgili inanmaları, adetleri ve işlemleri arasında çoğu zaman şaşırtıcı benzerlikler görülmektedir.¹⁵¹

Ölüm, hayatın zıddı, ruhla bedenin birbirinden ayrılması, dünya hayatının sonu, insanın mukadder olan hayatının sona ermesidir. Ölümle birlikte bedendeki bütün organların fonksiyonları sona erer. Bedene hayat ve canlılık veren ruh, ayrıldığı için ceset, bir et ve kemik yığını haline gelir.¹⁵²

Karapınar ilçesinde yaptığımız araştırmalarda ölecek veya ölen bir kişi için alınan tedbirlerin hepsi kişinin ahirette rahat ve huzur içinde olması için alındığını tespit ettik. Ölecek kişilerin rahat ve huzur içinde ruhunun teslim edebilmeleri için yanında Kur'an-ı Kerim okunur. Kişi öldükten sonra kalanlar ölen kimse için hayırlar yapmaktadır. Ölecek kişilerin her dedikleri yapılmaya çalışılır. Çünkü ölecek kişilerin dediği yapılmazsa gözünün açık gideceğine inanılır.

2. 4. 1. Ölecek Bir Hasta İçin Alınacak İlk Tedbirler, Ölüm

Yatarak ölenin durumu: Ölüm halindeki insanın ayakları kibleye gelecek şekilde çevrilir. Sırtüstü yatırılır. Başında Kuranı Kerim okunur. Ağzına su damlatılır. Yasin Suresi okunabilir. İmam veya sevdiği biri yanında Kelime-i Şahadet getirir. Bu alçak sesle söylenir. Ölecek kişiye zorlama yapılmaz. Duyabileceği bir yakınlıktan hafifçe tekrar edilir.¹⁵³

Hasta kişi ya kendiliğinden ya da iki şahit yanında vasiyetini söyler. Kendine ait mal ve paradan ölümünden sonra yapılmasını istediği hayır ve harcamalar için gerekli miktarı belirtir. Öleceği tahmin edilen vasiyetini söyledikten ve yazıldıktan sonra aile fertleri ve yakınları ile helalleşir.¹⁵⁴

Hasta ruhunu teslim ettikten sonra baş tarafı batıya, yüzü kibleye gelecek şekilde yatağı düzenlenir. Vefat akşamdan sonra olmuşsa sabah beklenir. Cenaze odasına kimse alınmaz. Sala verilerek vefat duyurulur.¹⁵⁵

¹⁵¹ Örnek, **Türk Halk Bilimi**, s. 207

¹⁵² İbrahim Kâfi Dönmez, **İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayışın Ansiklopedisi**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Yayın Nu: 136, İstanbul 1997, C. III, s. 548.

¹⁵³ Bahattin Oruç, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

¹⁵⁴ Nurdoğan Acar, 1955, İlkokul, İnşaatçı, Karapınar Merkez.

¹⁵⁵ Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

2. 4. 2. Ölümünden Sonra Yapılacak İşlemler, Ölü Yıkama

Kişi öldükten sonra elbiseleri çıkarılır ve üstüne örtü çekilir. Kolları yanlara uzatılır. Bacakları uzatılır. Yıkaması için hazırlanan bir yere konur. Şişmemesi için karnının üstüne bir demir parçası konabilir. Gözleri açık ise kapanması için sıvazlanır.

Kişi öldükten sonraki ilk iş yıkamadır. Yıkamak için ölü teneşir tahtasına yatırılır. Yıkamayı genellikle imamlar yapar. Eğer ölen kişi kadın ise köyün yaşlı veya bilgili kadınlarından birisi tarafından yıkanır.¹⁵⁶

2. 4. 3. Ölünün Kefenlenmesi ve Defnedilmesi

Cenaze yıkandıktan sonra sıra kefenlemedir. Bazı kimselerin vefatından önce hazırladıkları kefen, genellikle vefattan sonra hazırlanır. Kefen cenazenin erkek veya kadın oluşuna göre değişir. Kefen biçildikten sonra içine kına, çörekotu, zemzem serpilir.

Cenaze kefenlendikten sonra musallaya götürülür. İmam ölen kişinin kadın mı erkek mi olduğunu söyler. Namazın nasıl kılınacağını anlatır. Cenaze namazı kılınır. Namazdan sonra cenaze omuzlara alınarak kabristana götürülür. Burada şunu da ifade etmek istiyorum; birçok il ve ilçede cenazeler cenaze araçlarıyla taşınırken, Karapınar'da eski adetler terk edilmemiş ve cenazeler insanların omuzlarında taşınmaktadır.

Vefat edenin yakınları cesedi toprağa vermek için kazılan kabre inerler. Cenaze önceden hazırlanmış olan mezara birkaç kişinin yardımıyla indirilir. Ölü mezara kible doğrultusunda konulur. Sağ tarafı üzerine kibleye döndürülür. Ölüyü mezara koyanlar “Allah Teâlâ’nın ismiyle ve Resulullah’ın sünneti üzerine seni defnediyoruz derler. Bundan sonra imam ve cemaat oldukları yere otururlar. Yasin, Tebareke, İhlas(11 kez), Muavvizeteyn, Fatiha sureleri okunarak ölünün ruhuna hediye edilir. Duadan sonra imam, mezarın baş tarafına oturarak, ölenin sorgucu meleklerle vereceği cevapları kolaylaştırmak amacıyla ona birtakım sözler söyler; Buna telkin ya da halk deyimiyle tövbe talkın denilir. Arapça okunan telkinin Türkçesi şöyledir: “Ey Abdullah, Ey Zeynep oğlu, hayatında müdavim ve mütekit olduğun vech ile “Eşhedü

¹⁵⁶ Durmuş Karacadağ, 1940, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.

Enla İlahe İllallah ve Eşhedü Enne Muhammeden Resullulah” kelime-i şهادetini zikret, şüpheş cennet haktır, cehennem haktır, bas haktır, kıyamet haktır, bunda şüphe yoktur. Allah Teala kabirlerde bulunanları muhakkak diriltip mahşer yerinde toplayacaktır ve sen yad et ki Allah Teala’nın Rububiyetine, İslam’ın din oluşuna, Muhammed Aleyhisselatü Vesselam’ın nübüvvetine, Kur’an’ın imam, Kabe’nin kible ve müminlerin kardeş oluşuna razı bulunmuş idin. Ey Abdullah de ki: Allah’tan başka ilah yoktur, de ki Rabbim Allah’tır, dinim İslam’dır, peygamberim Muhammed Aleyhisselatü Vesselam’dır. Yarabbi bu ölüyü yalnız bırakma. Sen varislerin hayırlısısin.¹⁵⁷

2. 4. 4. Devir ve Iskat

İslam’ın Hz. Peygamber dönemi dediğimiz ilk döneminde olmayan bu uygulama, daha sonra bazı büyük imamlar tarafından vefat edenin arkasından yapıldığı zaman faydalı olacağı kanaatiyle ortaya koyulmuş bir uygulamadır.¹⁵⁸

Ölen bir Müslüman’ın dünyadan borçsuz gitmesi için erkeğin yaşadığı ömürden, ortalama ergenlik yaşı olan on iki, kadınların yaşadığı ömürden ortalama ergenlik yaşı olan dokuz çıkarılır. Vitir namazı ile birlikte günde altı vakit namaz kılındığı için, çıkan yaş ile altı çarpılır. Kaç vakit namaz borcu olduğu hesaplanır. Aynı şekilde çıkan yaş ile otuz çarpılır ve kaç gün oruç borcu olduğu hesaplanır. Oruç borcu ile namaz borcu toplanır. Ortalama fitr parası ile çarpılır. Çıkan miktar fakirlere dağıtılır. Bu miktar genellikle fazla olduğu için, bir senelik borcu verilir ve kalanlar devir yapılır. Namaz oruç ve yerine getirilmemiş yeminler için dağıtılan bu paranın alan kişi tarafından bilinmesi ve mutlaka “aldım kabul ettim” demesi gerekmektedir.¹⁵⁹

2. 4. 5. Taziye

Yakınını kaybeden aile fertlerini “başın sağ olsun”, “Allah geride kalanlara uzun ömür versin” gibi sözlerle taziye edilmelidir. Taziye müddeti aynı yerde bulunanlar

¹⁵⁷Örnek, **Türk Halk Bilimi**, s. 219

¹⁵⁸Yusuf Küçükdağ, **Karapınar Sempozyumu**, Karapınar Belediyesi Yayınları, Konya 2001, s. 182.

¹⁵⁹ Fevzi Dönmez; “Yayladağı-Sürütme Köyünde Ölümle İlgili Adet ve Gelenekler” Güneyde Kültür Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 64-65, s. 37.

için üç gündür. Aynı yerde bulunmayanlar ve bulunduğu halde haberi olmayanlar için bu süre geçerli değildir. Cenaze evine, komşularının ve akrabalarının yemek yaparak getirirler.¹⁶⁰

2. 4. 6. Kırk Ekmeği

Ölüm olayının kırkıncı veya elli ikinci gününde kırk yemeği verilir. Bu, vefat edenin arkasından sadaka niyetiyle yapılmaktadır. Bu yemeğe katılanlar yemekten sonra Allah kabul etsin deyip dualar ederler. Bu yemekle beraber Kuranı Kerim ve mevlit okutulur.¹⁶¹

2. 4. 7. Mezarlık

Ölüm ve ahreti hatırlamak, ölümlere de dua etmek için kabirler ziyaret edilir. Hanefilerde erkeklerin ve kadınların mezarları ziyaret etmesinde bir sakınca yoktur. Karapınar'da da halk özellikle mübarek gün ve gecelerin gündüzlerinde mezarlık ziyaretinde bulunurlar.

2. 4. 8. Karapınar İlçesinin İç Güvenlik Şehitleri

Ölüm ve sonrası ile ilgili bilgilerden sonra şimdi de ilçedeki iç güvenlik şehitlerine bakabiliriz.

Tablo 16: Karapınar Şehitleri

S.NO	Adı-Soyadı	Doğumu	Baba Adı	Ana Adı	Şehit Olduğu Yer	Şehadet Tarihi
1	Oğuzhan AYDINBELGE	1966	Naim	Nuriye	MARDİN	13.06.1994
2	Mehmet YAYLACI	1954	Cavit	Hatice	GAZİANTEP	08.06.1976
3	İbrahim GÜDÜL	1953	Abdulkani	Nuriye	MUĞLA	02.09.1974
4	Ahmet SELÇİK	1960	Ferhat	Mariye	KIRKLARELİ	22.09.1981
5	Şener İNCİ	1966	Selahattin	Mariye	HATAY	08.04.1987
6	Bayram ALKIŞ	1968	Abdullah	Nazmiye	MARDİN	21.06.1989

¹⁶⁰ Fadime Gülcan, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

¹⁶¹ Mehmet Ali Kanık, 1937, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

7	Halil AKBULUT	1969	Behçet	Hatice	VAN	25.07.1990
8	Ahmet ERTÜRK	1975	Bayram	Fadime	VAN	20.05.1996
9	Selçuk ALKIŞ	1981	Duran	Emine	TUNCELİ	06.05.2002
10	Remzi YAVŞANCI	1980	Mustafa	Dürdane	VAN	14.10.2004

Tabloda görüldüğü gibi şehitlerin tamamına yakını 20- 25 yaş grubundandır. Karapınar Askerlik Şubesinde aldığımız bu isimlerin tamamı askerde iken şehit olmuşlardır.

3. MANİLER, BİLMECELER, ATASÖZLERİ, GÜNLÜK YAŞAYIŞLA İLGİLİ İNANIŞLAR VE ÇOCUK OYUNLARI

3. 1. MANİLER

3. 1. 1. Özlem Manileri

Uzun uzun kamışlar
Ucunu boyamışlar
Kara başlı yarımı
Askere yollamışlar¹⁶²

Çıktım hazanın dalına
Karı izleyi izleyi.
Yaralarım köz köz oldu
Yarı özleyi özleyi.¹⁶³

Ah o beni o beni
Kakül örtmüş o beni

¹⁶² Safiye Düzgüner, 1979, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁶³ Aysel Görgülü, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

Ben yarimi unutmam
Unutsa da o beni¹⁶⁴

Lahanayı haşladım,
Doğramaya başladım,
Anam aklıma gelince,
Ağlamaya başladım.¹⁶⁵

Elimde sazım ağlar
İçimde sızım ağlar
Bitsin artık bu günler
Gurbette yarım ağlar¹⁶⁶

3. 1. 2. Sevdâ Manileri

Elim elime yakın
Elime kına yakın
Gel yarım konuşalım
Bizim cam yola yakın¹⁶⁷

Yola giderim yola,
Elmayı soya soya.
Kaldır yarım şapkanı
Bakayım doya doya.¹⁶⁸

Ekmek yaptım terledim
Dama çıktım yelledim
Ben yarimi görünce
İpek mendil salladım¹⁶⁹

¹⁶⁴ Raziye Özdemir, 1934, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

¹⁶⁵ Hanifi Kuru, 1956, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merdivenli.

¹⁶⁶ Faik Üre, 1949, İlkokul, Emekli, Karapınar Merkez.

¹⁶⁷ Hediye Bayır, 1941, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁶⁸ Cemile Üre, 1949, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁶⁹ Mehmet Ali Kanık, 1937, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

Güller güzeldi,
Dikenî olmayınca.
Sevmek güzeldi,
Ayrılık olmayınca.¹⁷⁰

Yelek örerim yelek
Örnek ararım örnek
Örnek değil meramım
Bir kere yarı görmek¹⁷¹

Karşıda at yayılır,
Kemikleri sayılır,
Sevdiğini almayan,
Erkekten mi sayılır.¹⁷²

Damdan dama ip gerdim
İpekli mendil serdim
Şu deyyusun oğlunu
Candan gönülden sevdim¹⁷³

Sarı taksi geliyor
Ablam gelin gidiyor,
Çekilin yoldan kızlar,
Sıra bana geliyor.¹⁷⁴

Bisiklete biniver
Bizim köyde iniver
Niye geldin derlerse
Sevdiğim var deyiver¹⁷⁵

¹⁷⁰ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

¹⁷¹ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

¹⁷² Mehmet Oruç, 1982, Ön Lisans, Memur, Karapınar Merkez.

¹⁷³ Recep Karakaya, 1962, Ortaokul, Çiftçi, Karapınar Kayalı.

¹⁷⁴ İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹⁷⁵ Muzaffer Kabakçı, 1942, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

Maydanoz demet demet
Yârimin adı Mehmet.
Mehmet benim olursa
Dünyalar olur Cennet¹⁷⁶

Masaüstünde pekmez
O pekmez bize yetmez
Senin aldığın para
Benim süsüme yetmez¹⁷⁷

3. 1. 3. Evlenme töreni ile ilgili maniler

Karanfilim bu dama
Safa geldin odama
Eğer sadık yar isen
Dünür gönder babama¹⁷⁸

Masaüstünde pekmez
Bu pekmez bize yetmez
Şu Karapınar'ın kızları
Taksisiz gelin gitmez¹⁷⁹

Sanma kalmaya geldik
Davul çalmaya geldik
Hani kızın hazır mı
Gelin almaya geldik¹⁸⁰

Pencereden bak bana
Fındık fıstık at bana
Fındık fıstık istemem

¹⁷⁶ Rahmiye Akkuzu, 1988, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹⁷⁷ Dudu Oruç, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁷⁸ Fatma Düzgüner, 1930, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

¹⁷⁹ Meryem Sağlamer, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁸⁰ Zahide Cantürk, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Nişan yüzük tak bana¹⁸¹

3. 1. 4. Gelin Kaynana Manileri

Duvar dibinde kazık
Kaynanam öldü yazık
Öldüğüne yanmam ama
Giden oduna yazık¹⁸²

*

Gözleri patlak gelin
Çenesi hırtlak gelin
Seni mezar kaçkını
Suratsız hortlak gelin¹⁸³

*

Çarşıdan aldım lahana
Kıydım koydum sahana
Hiç ömrümde görmedim
Böyle cadı kaynana¹⁸⁴

*

Bahçe çapa istiyor
İşçi para istiyor
Düşük çeneli gelin
Çamdan sopa istiyor¹⁸⁵

*

Kaynana evde durmaz
İşe elini vurmaz
Bir köşede oturur
Çenesi hiç durmaz¹⁸⁶

*

¹⁸¹ Meryem Eşit, 1970, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁸² Nazmiye Çetiner, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁸³ Hasan Görgülü, 1947, İlkokul, Emekli, Karapınar Yeşilyurt.

¹⁸⁴ Aysel Görgülü, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

¹⁸⁵ Aysel Görgülü, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

¹⁸⁶ İmiş Donat, 1963, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

Çiçek gibi her yanı
Sen hizmetçi ben hanım
Evden kovarım seni
Eğer isterse canım¹⁸⁷

*

Çarşıda et kaynana
Başında bit kaynana
Biz oğlunla yan yana
Dışarı git kaynana¹⁸⁸

*

Sokakta geziyorsun
Oğlumu üzüyorsun
Sen de ne güzellik var
Maymuna benziyorsun¹⁸⁹

*

Kaynana kazan karası
Görümce baş belası
Damadı sorarsan
Baklavanın ortası¹⁹⁰

*

Gelini sevmeli
Ayda bir görmeli
Gördün mü sövmeli
Azınca dövme¹⁹¹

*

Kaynanayı ne etmeli
Kaynar kazana atmalı
Yandım gelin dedikçe
Altına odun atmalı¹⁹²

*

¹⁸⁷ Naciye Özlük, 1938, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

¹⁸⁸ Muammer Gökay, 1952, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Salur.

¹⁸⁹ Ömer Yaman, 1924, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

¹⁹⁰ Ömer Altıntop, 1929, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

¹⁹¹ Nurdoğan Acar, 1955, İlkokul, İnşaatçı, Karapınar Merkez.

¹⁹² Leyla Acar, 1962, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Ben yaylada kışlarım
Türlü nakış işlerim
Pis gelini görünce
Dayanamam dişlerim¹⁹³

*

Atım var katırım var
Elimde satırım var
Vallah vurur öldürürüm
Oğlunun hatırı var¹⁹⁴

*

Çarşıda güzel çok
Gelinden çirkini yok
Makyaj sana az gelir
Kafanı boyaya sok¹⁹⁵

*

Kartal sinek avlamaz
Köpek kuşa havlamaz
Aklı olan gelin
Kaynanaya hırlamaz¹⁹⁶

3. 1. 5. Beddua Manileri

Dağlar dağladı beni
Görenler ağladı beni
Kör olası ayrılık
Derde bağladı beni¹⁹⁷

Gidiyorum işte gör
Beni ancak düşte gör
Değerimi bilmedin

¹⁹³ Ana Kadın Önal, 1933, Okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹⁹⁴ Ahmet Sağlamer, 1938, İlkokul, Emekli, Karapınar Salur.

¹⁹⁵ Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

¹⁹⁶ Şükriye Pak, 1974, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁹⁷ ALİ Pak, 1939, , İlkokul, İşçi, Karapınar Merkez.

Bir kötüye düşte gör¹⁹⁸

Kara kara kazanlar

Kara yazı yazanlar

Cennet yüzü görmesin

Aramızı bozanlar¹⁹⁹

Havada uçan kırlangıç

Kanadı ayrıç ayrıç

Beni yardan ayıran

Kan kussun avuç avuç²⁰⁰

Gönlüme yar olasın

Evime gül olasın

Başkasını seversen

Benden beter olasın²⁰¹

Ara kapı dış kapı

İçinde çavdar sapı

Beni yardan ayıran

Dilensin kapı kapı²⁰²

3. 1. 6. Karapınar ve Yöresi İle İlgili Manileri

Karpuz kestim yiyen yok

Halin nasıl diyen yok

Karapınar'dan bir yar sevdim

Hayırlı olsun diyen yok²⁰³

¹⁹⁸ Atiye Dönmez, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

¹⁹⁹ Bahattin Oruç, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

²⁰⁰ Dudu Oruç, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁰¹ Mehmet Oruç, 1982, Ön Lisans, Memur, Karapınar Merkez.

²⁰² Recep Karakaya, 1962, Ortaokul, Çiftçi, Karapınar Kayalı.

²⁰³ Yakup Gülcan, 1973, Ortaokul, Şoför, Karapınar Kesmez.

Minarede ezan var
Has bahçede gezen var
Şu Karapınar'ın içinde
Yüreğimi ezen var²⁰⁴

Bakkaldan aldım tuzu
İstemem yaban kızı
Olursa Karapınar kızı
Hem tadı var hem tuzu²⁰⁵

3. 2. Bilmeceler

Ot yedim etlendim
Süt içtim sütlendim
Aç kapıyı Ayşe Bacı
Dört ayakla ben geldim (Koyun)²⁰⁶
*
Âşığa hoş gelirmiş yâr hanesi
Kudretullah şehrinin dürdânesi
Muammaya cevap bulun bakalım
Oğlunun karnında yatar annesi (İpek böceği)²⁰⁷

*
Altı mermer, üstü mermer, içinde bir gelin oynar. (Dil)²⁰⁸

*
Bir kızım var, gelenin elini öper gidenin elini öper. (Kapı)²⁰⁹

*
Akşam kapıları kapanır
Sabahları açılır (perde)²¹⁰

²⁰⁴ İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

²⁰⁵ Muzaffer Kabakçı, 1942, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

²⁰⁶ Cuma Usluer, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Kesmez.

²⁰⁷ Behçet Cingöz, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Orta Oba.

²⁰⁸ Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

²⁰⁹ Rahmiye Akkuzu, 1988, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

²¹⁰ Seci Akkuzu, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

*

Yeraltında yağlı kayış. (Yılan) ²¹¹

*

İstanbul'da bir tane

İzmir'de iki tane

Ankara'da hiç yok

Silivri'de pek çok (İ harfi) ²¹²

*

Bir küçük kumbara, yemek çeker ambara. (Kaşık) ²¹³

*

Küçücük mezar, dünyayı gezer. (Ayakkabı) ²¹⁴

*

Yedi delikli tokmak

Bunu bilmeyen ahmak (baş) ²¹⁵

*

Ana, bir kız doğurur, ne ayağı var ne başı, kız, bir ana doğurur, hem ayağı var hem başı. (Yumurta) ²¹⁶

*

Karşıdan baktım, bir kara taş, yanına gittim, dört ayak bir baş. (Kaplumbağa) ²¹⁷

*

Bir oğlum var, kat kat gömleği var. (Soğan) ²¹⁸

*

Denizin ortasında ne var

Dünyanın ortasında ne var

Konya'nın ortasında ne var (N harfi) ²¹⁹

*

Ben giderim, o gider, arkamda tin tin eder. (Gölge) ²²⁰

²¹¹ Fatma Cingöz, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Orta Oba.

²¹² Mehmet Ali Kanık, 1937, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

²¹³ Ethem Akkuzu, 1968, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Kayalı.

²¹⁴ Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

²¹⁵ Yakup Gülcan, 1973, Ortaokul, Şoför, Karapınar Kesmez.

²¹⁶ Necati Karakaya, 1949, İlkokul, Belediye Başkanı, Karapınar İslık.

²¹⁷ Hediye Bayır, 1941, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²¹⁸ Naciye Çopur, 1943, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

²¹⁹ Ayşe Özkan, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Nasuhpınar Merkez.

²²⁰ Bekir Acer, 1953, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merdivenli.

*

Her sabah kalkar

Elimi, yüzümü öper” (havlu)²²¹

*

Küçücük fıçıcık, içi dolu turşucuk. (Limon)²²²

*

Çarşıdan alınmaz, tadına doyulmaz

Mendile konulmaz (uyku)²²³

*

Küçücük boylu, kadife donlu. (patlıcan)²²⁴

*

Piştirirsen aş olur, pişirmezsene kuş olur. (Yumurta)²²⁵

Kanadı var kuş değil, kuyruğu var, at değil. (Balık)²²⁶

*

Üstü pamuk, biçilir, altı çeşme, içilir. (Koyun)²²⁷

*

Biz biz idik,

Yüz bin tane kız idik

Gece oldu dizildik

Sabah oldu silindik (Yıldız)²²⁸

*

Şekere benzer tadı yok, gökte uçar kanadı yok. (Kar)²²⁹

*

Ağaç üstünde, kilitli sandık. (Ceviz)²³⁰

*

Abdest alır, namaz kılmaz, cemaatten, geri durmaz. (Cenaze)²³¹

²²¹ Fadime Gülcan, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.

²²² Hasibe Karakaya, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

²²³ Durmuş Çopur, 1943, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Hasan Oba.

²²⁴ Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.

²²⁵ Duran Özkan, 1947, İlkokul, Çiftçi, Nasuhpınar Merkez.

²²⁶ Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

²²⁷ Hanifi Kuru, 1956, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merdivenli.

²²⁸ Faik Üre, 1949, İlkokul, Emekli, Karapınar Merkez.

²²⁹ Zeki Uğur, 1989, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Hasan Oba.

²³⁰ Cemile Üre, 1949, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²³¹ Mesut Düzgüner, 1977, Lisans, Öğretmen, Karapınar Yeşilyurt.

*

Dağda gezer, izi olmaz, aş pişirir tuzu olmaz. (Arı)²³²

*

Kendi içerde, saçı, dışarıda. (Mısır)²³³

*

Dış katık, içi kütük. (Zeytin)²³⁴

*

O, onun içinde, oda, onun içinde. (Ayna)²³⁵

3. 3. Atasözleri

- ❖ Tek taştan duvar olmaz.²³⁶
- ❖ Akıllı düşününceye kadar delinin çocuğu olur.²³⁷
- ❖ Şaşkın ördek geri geriye yüzer.²³⁸
- ❖ Akşamın hayrından sabahın şerri daha iyidir.²³⁹
- ❖ Sinek pekmezciyi tanır.²⁴⁰
- ❖ Atla avrat yiğidin bahtına.²⁴¹
- ❖ Çorba taşınca kaşığı fiyatı sorulmaz.²⁴²
- ❖ Yakına erinen ırağa yorulmaz.²⁴³
- ❖ Çirkinde çor eksik değil, güzelde yar eksik değil.²⁴⁴
- ❖ Dama çıkan keçinin dala çıkan oğlağı olur.²⁴⁵
- ❖ Yanan harmanın öşrü alınmaz.²⁴⁶
- ❖ Don gitti tokuşta gitsin.²⁴⁷

²³² Safiye Düzgüner, 1979, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²³³ Meryem Sağlamer, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²³⁴ Zahide Cantürk, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²³⁵ Meryem Eşit, 1970, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²³⁶ Nazmiye Çetiner, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²³⁷ Hasan Görgülü, 1947, İlkokul, Emekli, Karapınar Yeşilyurt.

²³⁸ Ahmet Sağlamer, 1938, İlkokul, Emekli, Karapınar Salur.

²³⁹ Mehmet Kor, 1956, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

²⁴⁰ Gülşen Okurer, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

²⁴¹ Durmuş Karacadağ, 1940, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.

²⁴² Bektaş Günay, 1921, İlkokul, Esnaf, Karapınar Ekizli.

²⁴³ Nebi Özkan, 1940, İlkokul, Emekli, Nasuhpınar Merkez.

²⁴⁴ Sıddıka Özkan, 1925, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

²⁴⁵ Raziye Özdemir, 1934, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

²⁴⁶ İbrahim Yalçındağ, 1924, İlkokul, Esnaf, Karapınar Ekizli.

²⁴⁷ Abdullah Kara, 1948, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

- ❖ Enik köpek ürümeye heves olur.²⁴⁸
- ❖ Yattığı yer ahır sekisi, söylediği İstanbul türküsü.²⁴⁹
- ❖ Eski düşman dost, eski deri post olmaz.²⁵⁰
- ❖ Fakirin tavuğu tek tek yumurtlar.²⁵¹
- ❖ Karpuz parası ile alınan eşeğin ölümü suyolunda olur.²⁵²
- ❖ Hazıra hasan dağı dayanmaz.²⁵³
- ❖ İs yanına varan is gibi, mis yanına varan mis gibi kokar.²⁵⁴
- ❖ Meşe odunundan maşa, aptaldan paşa olmaz.²⁵⁵
- ❖ Kırk gün taban eti bir gün av eti.²⁵⁶
- ❖ Ölüye baş üstü ağlanır.²⁵⁷
- ❖ Senin hatırın kırılacağına Konya'nın katırı kırılınsın.²⁵⁸
- ❖ Sabanın sapına yapışan el açmaz.²⁵⁹
- ❖ Tavuğun cülüğü yazın sayılır.²⁶⁰
- ❖ Yaş tükürüğün sakala zararı olur.
- ❖ Ya deve köşeğe uyacak ya köşek deveye.²⁶¹
- ❖ Demir tava geldi kömür bitti, akıl başa geldi ömür bitti.²⁶²
- ❖ Gençlikte taş taşı, yaşlılıkta ye aş.²⁶³
- ❖ Hacı hacıyı Mekke'de, hoca hocayı tekkede, it iti dak(i)kada bulur.²⁶⁴
- ❖ Hacı hacı olmaz Mekke'ye gidip gelmekle, eşek hoca olmaz tekkeye odun çekmekle.²⁶⁵

²⁴⁸ Ayşe Dudu Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

²⁴⁹ Kısmet Karacadağ, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

²⁵⁰ Burhan Terzioğlu, 1977, Lisans, Öğretmen, Karapınar Merkez.

²⁵¹ Lokman Çoban, 1945, İlkokul, Eski Belediye Başkanı, Karapınar Bağdaylı.

²⁵² Ahmet Okumuşer, 1952, İlkokul, Esnaf, Karapınar Salur.

²⁵³ Mustafa Danış, 1973, Lisans, Öğretmen, Karapınar Merkez.

²⁵⁴ Harun Kanık, 1976, Lise, İşçi, Karapınar İslık.

²⁵⁵ Halil Tükenmez, 1936, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.

²⁵⁶ Aziz Denizler, 1927, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Bağdaylı.

²⁵⁷ Ana Kadın Önal, 1933, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

²⁵⁸ Hanifi Kuru, 1956, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merdivenli.

²⁵⁹ İdim Özçelik, 1976, Lisans, İşçi, Karapınar İslık.

²⁶⁰ Hatem Özdemir, 1976, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

²⁶¹ Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

²⁶² Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.

²⁶³ Gürbüz Denizler, 1977, Lise, İşçi, Karapınar Bağdaylı.

²⁶⁴ Aşır Düzgüner, 1959, İlkokul, Esnaf, Karapınar Yeşilyurt.

²⁶⁵ Zeki Uğur, 1989, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Hasan Oba.

3. 4. Çocuk Oyunları

3. 4. 1. Yüzük Oyunu

Yüzük oyunu, fincanlarla oynanabildiği gibi, gümüşten, bakırdan veya tunçtan yapılmış ve fincana benzeyen kapaklarla da oynanır. Oyun daha çok uzun kış geceleri oynanır. Erkekler ve kadınlar ayrı ayrı oynarlar, ancak çok yakın akrabalar arasında karışık oynandığı gibi; erkeklerin bir ekip, kadınların ayrı bir ekip olarak oynanabilir. Yüzük oyunu duruma göre 6, 9 ya da 12 fincan ile oynanır. Oyuna başlamadan önce oyuna katılacaklar iki ekip hâlinde ayrılır ve her iki ekipten birer oyuncu “yüzükçübaşı” olarak seçilir. Yüzükçübaşının görevi, yüzüğü saklamak ya da aramak ve mâniler söylemekten ibarettir. Oyuna başlanırken tepsi üzerine 12 fincan konulur ve her iki ekibin yüzükçübaşısı sıra ile fincanları kaldırarak oyuna başlama sırasını belirlerler. Bu esnada da şu sözleri söylerler:

“Ya şunda, ya şunda,

Keçe külah başında.”

Veya:

“Eteğine meteğine,

Kulpuna köşesine,

Evliyalara paşasına,

Şunda var, şunda yok”

Saklanan yüzüğü bulan ekip oyuna başlar. Yüzüğü saklama sırasını kazanan ekibin yüzükçübaşısı ve bir oyuncusu yüzüğü saklamak üzere dışarı çıkar, tepsi üzerinde bulunan 12 fincandan birinin altına yüzüğü saklayarak odaya dönerler ve tepsiyi odanın ortasına koyarlar. Artık karşı ekip için sıkıntılı anlar da başlamıştır. Çünkü yüzüğün hangi fincanın altında olduğunu kestirmek zor bir iştir. Bunu, daha çok yüzüğü saklayanların hal ve tavırlarından, gözünden, bakışlarından anlamaya çalışırlar. Yüzüğü arayan ekibin yüzükçübaşısı “Boşa” diyerek fincanları kaldırmaya başlar. İki fincan kalıncaya kadar kaldırılır. Oyunun kazanılması ve sayı alınması için, sondan bir evvelki fincanda yüzüğü bulmak gerekir. Ne daha önce, ne de sonra. Eğer, bu esnada boşa diyerek kaldırılan fincanlardan birinin altında yüzük çıkarsa, yüzüğü saklayanlardan biri, hemen fincanı kaldıranın bileğinden yakalayarak kendi ekibindeki arkadaşlarına seslenir:

“Tuttum, tuttum ...”

Bunun üzerine arkadaşları ile aralarında şöyle bir konuşma geçer:

“Ne tuttun?”

“Şu iti.”

“Ne yer?”

“Ot kökü.”

“Ne sıçar?”

“İt b.ku.”

“Koyver gitsin şu b.ku.”

Bunun üzerine bileğinden yakalanan oyuncu serbest bırakılır, arayan taraf sayı kazanır ve yüzük yeniden saklanır. Eğer son iki fincan kalıncaya kadar kaldırılan fincanların altından yüzük çıkmazsa, yüzüğün saklı olduğu fincanı tahmin etmek için oyuncular görüş bildirirler. Çoğunluğun görüşüne uyularak fincan kaldırılır. Yüzük bulunursa sayı kazanılır. Eğer bulunamazsa yüzüğü saklayan ekip son fincanı da kaldırarak yüzüğü gösterir ve bir sayı almış olur. Bu şekilde sayı almaya devam eden ekiplerden ilk beş sayıya ulaşan ekip, öteki ekibe oy kullanarak bir “pampılıpıt” cezası verir. Bir fincanın içine ağzına kadar meşe külü doldurulur, ceza verilen kişinin alt dudağına fincan dayanır ve ceza çekecek oyuncudan yüksek sesle “pampılıpıt” diye bağırması istenir. Oyuncu yüksek sesle “pampılıpıt” diye bağırınca ağzı, yüzü kül ile dolar ve ortam kahkahaya boğulur.

Yüzük tepsisi bu minval üzere defalarca gider gelir, karşı taraf yüzüğü bir türlü bulamazsa, yüzüğü saklayanlar şu maniyi söylerler:

“Ocak başının minderi,
Öldük dönderi, dönderi,
Oyuncuların pis mundarı,
Bilir oynar bilmez oynar
Akşamdan beri.
Dağdan keserler ardıcı,
Sallanır gelir bir ucu,
Vay zavallı itin gavalı,
Oynama bari.”

Bu mânilere iyice sinirlenen karşı ekibin oyuncuları, yüzüğü buldukları zaman cevap olarak şu mâniyi söylerler:

“Tavuklara serptim darı,
Başaklar oldu sarı,

Biz yüzüğe kavuştuk,

Çatlasın yüzükbaşı.”

Oyun bu şekilde devam ederken ekiplerden dokuz sayıya ulaşan karşı tarafa “tort” cezası verir. Ağızları aynı genişlikte iki fincan alınır, içine yüzük konulur ve iki fincan ağız ağıza gelecek şekilde bağlanır. Bu iki bağlı fincan, boğaza geçecek şekilde bir ipe bağlanır ve cezalı oyuncunun boynuna geçirilir. Hareket edildikçe fincanların içindeki yüzük tıpkı koyun ya da keçilerin boynuna asılan çanları gibi sesler çıkarır. Sayı on bire ulaşıncaya ise, oyunun üçüncü cezası verilir. Bu “mühür” cezasıdır. Cezayı çekecek oyuncu için, bir fincanın altı idare lâmbasının ya da çıranın isiyile islendirilir. Bu isli fincanın altını muhtar seçilen oyuncunun alnına basarlar. Alnı mühürlenene oyuncu isi silemez ve oyuna kalınan yerden devam edilir. Oyunun son sayısı yirmi birdir. Eğer bu sayıya ulaşmadan muhtarın ekibi diğer ekibe yetişirse, “Denge” diye bağırırlar ve beraberliği sağlayan ekibin oyuncularından biri fincanların bulunduğu tepsiyi sağa sola sallamaya başlar. Bu arada da şu mâniler söylenir:

“Biz de denk olduk size,

Sizde döndünüz bize,

Vay vay zavallı,

İtin gavalı,

Bilir oynar, bilmez oynar,

Akşamdan beri ...”

Bu maniler söylenirken, muhtarın alnına fincanın altındaki is ile mühür vuran oyuncu, bu mührü dili ile yalayarak siler. Yirmi bire ulaşan ekip ise “Destegül” yapar böylece karşı tarafa bir şans verilmiş olur. Birinin altında yüzük bulunan dört fincan tepsinin dört köşesine dizilir, sayısı geride olan ekip bu dört fincandan ikisini kaldırma hakkına sahiptir. Bu iki haktan ilki kaldırılırken “Yarıya” denilir ve yüzük bu ilk kaldırılıştaki bulunulursa öndeki ekibin on bir sayısı düşürülerek sayısı on’a indirilir. Yüzüğü bulan taraf oyuna devam etmek üzere tepsiyi alır. Yüzüğü bulanı övmek için ise şu mani söylenir:

“Yüzüğü buldu eşimiz,

Hayra döndü işimiz,

Şu muydu yüzükçübaşınız?

Vay vay zavallı,

İtin gavalı,

Oynama bari,
Akşamdan beri ...”

Destegülde sayısı geride olan ekip, birinci hakkında yüzüğü bulamazsa, ikinci hakkını kullanır. Buna da “Cura” denilir. Eğer ikinci haklarında bulurlarsa, sayıları yirmi bir olan ekibin bütün sayıları silinip sıfıra iner. Böylelikle galip olan taraf oyuna âdeta baştan başlar. Ancak, “yarıya” ya da “cura” hakkını kullanan ekip, eğer yüzüğü bulamazsa oyunu kaybeder. Bir sonraki oyunun yiyecekleri, çerezleri veya meyveleri yenilen ekibe yüklenerek geceye son verilir ve bir sonraki toplantıda buluşma temennileriyle gece sona erer.²⁶⁶

3. 4. 2. Yattı-Kalktı Oyunu

Yattı-kalktı oyunu, uzun kış gecelerinde gençler arasında, özellikle de “çetnevir” olarak bilinen düğün eğlencelerinde oynanan, erkeklere mahsus, evlerde ya da köy odalarında oynanan oyunlardandır. Oyuncuların belirlenmiş bir sayısı olmamakla birlikte, genellikle yüzük oyununu kaybeden tarafın oyuncularına ceza olarak verilir. Ancak bu her zaman böyle olmak zorunda değildir. Oyuna katılmak isteyen herkes katılabilir.

Günümüzde diğer pek çok oyun gibi artık oynanmayan bu oyun, Akşehir’de yaren toplantılarında hâla oynanmaktadır. Kısaca, oyuna katılan sekiz-on kişiden oluşan oyuncuların her birine delikanlı başı ya da oyunun lideri tarafından sebze ya da meyve adları verilir. Örneğin; vişne, kabak, patlıcan, kiraz, şeftali, armut, domates ... vb. Oyuncular odanın ortasında karşılıklı (yüz yüze), eşit iki grup hâlinde, diz üstü otururlar. Oyunu yöneten delikanlı başı, isim verdiği cezalı yarenlerden birisinin sırtına topuz ile vurarak: Örneğin, “kabak yattı-kalktı!” der. Kabak adlı cezalı oyuncu, namaz kılarken secdeye yatar gibi iki elinin üzerinde başını yere koyar ve kendi adıyla birlikte bir başka oyuncunun adını söyler. Örneğin, “kabak yattı-kalktı patlıcan!” deyip hemen kalkar. Kalkamazsa sırtına topuzu yer. Patlıcan isimli oyuncu da aynen bir önceki oyuncu gibi yere yatar ve bir başka oyuncunun ismini söyler. Oyun bu şekilde ismini şasırp hemen yatamayan ya da kalkmakta geciken oyunculara verilen cezalara gülüşerek sürer gider.²⁶⁷

²⁶⁶ Vedat Çakır, **Konya’nın Geleneksel Eğlence Kültürü**, Türkiyat Araştırmalar Dergisi, s. 364-367.

²⁶⁷ a.g.m. s. 367.

3. 4. 3. Vız Vız Oyunu

Vız vız oyunu da tıpkı “yüzük oyunu” ve “yattı – kalktı” oyununda olduğu gibi, uzun kış gecelerinde gençler arasında ve çetnevirlerde oynanan, erkeklere mahsus, evlerde ya da köy odalarında oynanan oyunlardandır.

Oyun ayakta durarak oynanır. Ebe seçilen oyuncu ayaklarını yanlara iyice açar, sağında ve solunda bulunan oyuncular da kıpırdamaması için ebenin ayaklarına basarlar. Ayakta duran ebe bir elinin tersi ile kulağını ve yüzünün yarısını kapatırken, öteki elini de koltuğunun altına koyar. Ebenin arkasında duran oyuncular avuçlarını sıkıp, işaret parmaklarını havada sallayarak, tıpkı bir arı gibi “vız vız” diye bağırlar. Bu sırada oyunculardan biri belli etmeden ebenin kulağını kapatmış olduğu eline vurur. Ebeye kimin vurduğu sorulur, eğer ebe kendisine vuranı bilebilirse dayak yemekten kurtulur ve vuran kişi onun yerine ebe olur. Bilemezse oyun bu şekilde devam eder gider.²⁶⁸

3. 4. 4. Dilsiz Oyunu

Gençler arasında oynanan ve erkeklere mahsus olan bu ilginç ve eğlenceli oyun, dış mekânlarda oynanır. Oyuna başlamadan önce oyunun güzergâhı, başlangıç ve bitiş saatleri kararlaştırılır. Oyun genellikle gece oynanacağı için oyuncular ellerine meşale alırlar, el ve yüzlerini tava ya da tencerelerin isi ile siyaha boyarlar. Tipik bir “liderini takip et oyunu” olan dilsiz oyununda gecenin belirlenen vaktinde delikanlıbaşının “boğaz kes” emriyle oyun başlar. Tek sıra hâlinde liderin ardı sıra dizilmiş olan oyuncular artık lider ne yaparsa aynısını yapmak zorundadırlar. Örneğin, lider yolda giderken bir kişiye selâm verirse ardından gelenler de verir, birisine tokat vurursa, ardından gelenler de vurur. Hatta lider yolda giderken bir pisliğe elini dokundurur ya da yalarsa ardından gelenler de aynısını yapmak zorundadırlar. Oyun, delikanlıbaşının “boğaz serbest” emri vermesine kadar böylece devam eder. Emir verilmeden sessizliği bozanlar ya da kurallara uymayanlar cezalandırılır.²⁶⁹

²⁶⁸ a.g.m. s. 368.

²⁶⁹ a.g.m.

3. 4. 5. Düdük Oyunu

Düdük oyunu genellikle düğün eğlencelerinde oynanan oyunlardandır. Düğüne davetli akran delikanlılar kına gecesinden sonra bir evde toplanırlar. Burada sabaha kadar sohbet eder, saz eşliğinde türküler söyleyip oynarlar. Gecenin ilerleyen bir vaktinde düdük oyununu bilmeyen birini yanlarına çağırarak hep birlikte oyun oynayacaklarını ve kendilerine katılmalarını isterler. Öncelikle kendi aralarından birisini ebe seçerler. Bu kişi önceden ne yapacağını bildiği için ortaya geçerek dizlerinin üzerinde   melir, üzerine bir palto örtülür ve iki elinin arasında yüzünü yere koyar. Bu h ldeyken kimseyi görmemesi gerekir. Diğer gençler ebenin çevresinde çember oluşturacak şekilde diz üstü oturlar. Birinin elinde ipe bağlı bir düdük vardır. D d ğ  ebenin ardından birisi üfler ve ebe doğrulmadan oyunu bilmeyen gencin eline tutuşturur. Ebe doğrulunca düdüğü oyunu bilmeyen gencin elinde bulur ve doğal olarak o ebe olur. Esas oyun da ondan sonra başlar. Oyunu bilmeyen genç ebenin yerini alır ve aynı şekilde üstü örtülür yere yatırılır. Ebe yerde yatarken ipe bağlı düdük ebenin haberi olmadan  engelli iğne ile paltosuna tutuşturulur. Ebenin arkasında bulunanlardan birisi düdüğü üfler ama ebe doğrulduğu zaman kimsenin elinde düdüğü göremez. D d ğ  bulamadığı için tekrar tekrar yere yatar. Ancak bir türlü düdüğü bulamaz. Oyun bu minval üzere ebe yoruluncaya kadar neşe içerisinde sürer.²⁷⁰

3. 4. 6. Deve Oyunu

Günümüzde artık oynanmayan deve oyunu genellikle düğünlerde gençler tarafından oynanırdı. Dört kişi tarafından oynanan bu oyun için kısa bir merdiven gerekmektedir. Bir kişi merdivenin ilk aralığına girer ve devenin başını oluşturur, iki kişi merdivenin ortasına birer aralıkla girerek hörgüç kısmını oluşturur. Merdivenin son kısmına giren kişi de devenin art kısmını oluştururken üzerleri bir  ul ile örtülür. Devenin başını oluşturan kişi önceden küçük yastıklardan bir deve başı yapıp üzerini de sarı tüylü keçi postu ile kaplar. Bir sopa ucuna takılan deve başına bir de deve  anı asılarak aksesuar tamamlanır. Temsili deve düğünde halk arasına girer, sağa sola

²⁷⁰ a.g.m. s. 368.

sallanarak etrafındakilere çarparken, deveye sataşanları da başı ile saldırarak cezalandırır.²⁷¹

3. 4. 7. Harmanbiş Oyunu

Harmanbiş oyunu toprak ve su ile oynanır. Oyunu oynamak üzere birkaç çocuk ev dışında topraklı bir alanda daire şeklinde otururlar. Oturmada önce dairenin tam ortasına kümbet yapmak için toz ve toprak yığarlar. Yığılan toprağın üzerine bir yandan su serperken bir yandan kuru toprak dökerek elleri ile kümbet yapmaya çalışırlar. Bu esnada hep bir ağızdan şu tekerlemeyi söylerler:

“Harman biş,
Gurban biş,
Keloğlanın başı biş.”

Kümbetin üzeri su ile sulandırılırken bir yandan da avuç içi ile toprak sıkıştırılır. Güneş altında kurumaya yüz tutan kümbet âdeta taş gibi sertleşmeye başlar. Oyuncular bir yandan kuruyan kümbetin kendi tarafına kalan kısımlarını ellerindeki çöp veya dal parçası gibi sivri ve sert nesnelerle delerken, bir yandan da açtıkları bu deliklerden kümbetin içindeki toprağı boşaltır. Kümbet kaplumbağa kabuğu şeklini aldığı anda ise, tepeden bir delik açılarak su akıtılır. Bu arada oyuncular daha önce delik açtıkları dal parçaları ile açmış oldukları delikleri kapamaya ve suyun kendi deldikleri delikten akıtmamaya gayret ederler. Nihayet kimin deliğinden su sızarsa, ona sızan suyu dili ile yalattırmak gibi çeşitli cezalar verilir.²⁷²

3. 4. 8. Depiş Depiş Oyunu

Ev ortamında geceleri oynanan bu oyunda yedi, sekiz ya da daha fazla kız veya erkek çocuk yüzlerini birbirine dönerek, daire şeklinde ve ayaklarını ortaya uzatmış bir şekilde otururlar. Oyunculardan biri, yerinden kalkmadan ortaya uzatılmış ayaklara bir bir değerek şu tekerlemeyi söyler:

“Edin nene,
Bedin nene,

²⁷¹ a.g.m.

²⁷² a.g.m. s. 369.

Suya düşmüş,
Gadın nene,
Al çih,
Bal çih,
Aradan,
Önçül,
Sen çih.”

Tekerlemeyi söyleyen oyuncu bu “sen çih” sözü söylerken eli hangi oyuncunun ayağına değerse, o oyuncu bacağını bükerek ayağını altına alır. Bu sırada diğer oyuncuların hepsi birden sol ellerini avuçları yukarıya gelecek şekilde açarak sağ ellerinin şahadet parmaklarını açılan avuçlarının içerisine dikerek “govalan, govalan” diye bağırsırlar. Bu sırada da avuçlarının içindeki parmaklarıyla daireler çizerler. Oyunu yönlendirenin “diş, diş” diye bağırarak parmağı ile dişine vurması üzerine de hepsi dişlerine vurmaya başlar. Bunun üzerine oyunu yönlendiren “pardı, pardı” diyerek tavanı gösterir. Oyuncular tavana bakarken de “depiş, depiş” diyerek ortadakilerin ayaklarına tekme basar. Ötekiler de aynısını yaptıkları için tekme yemedik kimse kalmaz.²⁷³

3. 4. 9. Yerim Kurtlandı Oyunu

Erkek ve kız çocukların birlikte oynadıkları bu oyunda çocuklar halka şeklinde çömelerek otururken ebe ayakta şu tekerlemeyi söyler:

“Ğülü ğülü gubbe,
Eğsesi zuppa (züppe),
Gel bizim dama,
Çulları yama,
Ahçı başı,
Yağçı başı,
Gel bizim dama,
Gaygana bişir,
Ben yiyim.”

²⁷³ a.g.m. s. 370.

Ebe bu tekerlemeyi söylerken yerde çömelmiş vaziyette oturan çocukların başlarına dokunarak dolaşır. Tekerleme bitince oyuncular hep bir ağızdan “yerim kurtlandı” diye bağrışarak sağa sola kaçırlar. Ebe de onları kovalayarak kaçanlardan birine elini değmek suretiyle ebelemeye çalışır. Ebelenen oyuncu ebenin yerine geçer, ebe de diğer oyuncuların yanına ve oyun yeniden başlar.²⁷⁴

4. BESLENME VE MUTFAK KÜLTÜRÜ

İnsanoğlu ilkçağlardan beri hayatını devam ettirebilmek için sürekli besin kaynağı aramak zorunda kalmıştır. İlk dönemlerde avcılık ve toplayıcılık yapan insan, bir süre sonra hayvanları evcilleştirmeyi, yabani bitkileri yetiştirmeyi başarmıştır. İnsanoğlu ateşi bulduktan sonra üretim biçiminde büyük bir değişme olmuş, buna bağlı olarak yemek türleri ve pişirme biçimleri sürekli gelişmiştir. İlkçağlardan beri yiyeceklerini yetiştirmeyi öğrenen insanoğlu, onları saklamayı, pişirerek daha lezzetli bir hale getirmeyi de öğrenmiştir. Bir toplumun beslenme kültürü, yaşama biçimiyle doğrudan ilişkilidir.²⁷⁵

Karapınar mutfak kültürünün temelini hamur işleri, süt ve süt ürünleri ile sebze ve etten yapılan yiyecekler oluşturmaktadır. Kahvaltılarda genellikle süt ürünleri, deri peyniri, kaymak ve topak(mayalı ekmek) tüketilirken, yemeklerde ağırlıklı olarak sebze ve et yemekleri tüketilmektedir.

Bu bilgilerden sonra Karapınar’ın mutfak kültürüne, doğum evlenme, ölüm günleri ile özel günlerde yapılan yemek çeşitlerine bakalım.

²⁷⁴ a.g.m. s. 371.

²⁷⁵ Sebahattin Bilgin, **Hatay İli Yayladağı İlçesinin Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Hatay 2007, s.120

4. 1. Doğum İle İlgili Yemekler

Yeni doğum yapmış annenin sütü çok olsun, kesilmesin diye anne için yemekler yapılır. Doğum yapmış olan anneyi tebrike gelen misafirlere ise içecekler(çay, kahve, ayran) ikram edilir.²⁷⁶

4. 1. 1. Yoğurt Çorbası:

Tencereye yoğurt, yumurta biraz un konur. Ateşte bir iki çevrilir, daha sonra içine yıkanmış pirinç, tuz ve su eklenir. Kaynayınca kadar karıştırılır. Bir tavada biraz tereyağı kavrulup içine nane ve kırmızıbiber atılır ve çorbanın üzerine dökülür. Doğum yapan annenin sütü çok olsun diye anneye bu çorbadan içirilir.²⁷⁷

4. 1. 2. Ciğer Kavurması:

Ufak ufak doğranmış ciğer bir tavada güzelce pişirilir, üzerine önce doğranmış soğan eklenir, bir süre daha pişirilir. Soğan kavrulduktan sonra domates eklenir. Ciğer piştikten sonra tuzu ve biberi de eklenerek ikrama hazır hale gelir.²⁷⁸

Annenin sütünün çok olması için yapılıp yedirilen bu yemeklerin yanında, anneye süt içirilir, tatlı yedirilir. Tatlı da annenin sütünü çoğaltır.²⁷⁹

4. 2. Evlenme Töreni İle İlgili Yiyecek ve İkramlar

Evlenme törenlerinde birçok yemek yapılmaktadır. Ancak en çok yapılan ve davetlilere ikram edilen yemekler, Yoğurt Çorbası, Etli Kuru Fasulye, Etli Bulgur Pilavı, Sarma, Bamya ve tatlı olarak da Zerde veya Helva ikram edilir. Bu yemeklerin yapılış şekilleri şöyledir:

4. 2. 1. Yoğurt Çorbası:

²⁷⁶ Safiye Düzgüner, 1979, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁷⁷ Dursun Görgülü, 1936, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁷⁸ Fatma Düzgüner, 1930, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

²⁷⁹ Nazmiye Çetiner, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Bir tencerede yoğurt ezilir et suyu ilave edilir. Kaynayıncaya kadar durmadan karıştırılır. Kaynayınca içine yıkanmış pirinç, tuz ve su eklenir. Pişince ocaktan indirilir, bir tavada biraz tereyağı kavrulup içine nane ve kırmızıbiber atılır ve çorbanın üzerine dökülür.²⁸⁰

4. 2. 2. Bamya Çorbası:

Kuru bamya limonlu suda hafif haşlanır, süzülür bir tencerede et biraz su ilave edilerek yumuşayıncaya kadar pişirilir. Yağ ve ince doğranmış soğanlar tencereye koyulup kavrulur. Salça, tuz, limon ve su(et suyu) ilave edilir. Su kaynamaya başlayınca içine haşlanmış bamyalarda konur, özleşinceye kadar pişirilir, sıcak olarak servis yapılır.²⁸¹

4. 2. 3. Etli Kuru Fasulye:

Önce fasulyeler haşlanır, sonra et soğan ve salça kavrulur, içine haşlanmış fasulye konur. Üzerine su ve tuz eklenip kısık ateşte pişirilir.²⁸²

4. 2. 4. Yaprak Sarması:

Yıkanmış pirincin içine kıyma, düğü, ince kıyılmış soğan, salça, maydanoz koyulup iyice yoğrulur. Sonra tuz ve baharat eklenip biraz daha karıştırıldıktan sonra diğer tarafta yapraklar yıkanıp haşlanır ve bu yaprakların içine hazırlanan malzemeden koyulup ince ince sarılır ve tencereye dizilir. Üzerine sıcak su dökülüp kısık ateşte pişirilir.²⁸³

4. 2. 5. Etli Bulgur Pilavı:

Kıyılan et tencereye koyulup kavrulur. Sonra bulgur, su ve tuz ilave edilerek pişirilir. Düğünlerde kuru fasulye ile birlikte ikram edilir.²⁸⁴

²⁸⁰ Saniye Özden, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

²⁸¹ İmiş Donat, 1963, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

²⁸² Naciye Özlük, 1938, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

²⁸³ Sıddıka Özkan, 1925, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

²⁸⁴ Raziye Özdemir, 1934, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

4. 2. 6. Zerde:

Önce pirinç ile su kaynatılır. Sonra içine şeker atılır. Yine kaynatılır ve pirinçler pişince başka bir kaba boşaltılır. Soğuyunca servis yapılır.²⁸⁵

4. 3. Ölüm Töreniyle İlgili Yemekler

4. 3. 1. Etli Ekmek

Kıymanın içerisine soğan, domates, biber kıyılarak karıştırılır. Tuz ilave edilir. Bu hazırlanan iç fırında ince açılan hamurun üzerine yayılıp sıcak fırına sürülür, fırından çıkınca üzerine maydanoz ve fırında pişirilmiş biber koyulup servis yapılır.²⁸⁶

4. 3. 2. İrmik Helvası:

İrmik yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Su ile şeker kaynatılıp şurup yapılır. Bu şerbet kavrulan irmiğin içine dökülür, kısık ateşte şerbetini çekinceye kadar pişirilir, dinlenmeye bırakılır.²⁸⁷

4. 4. Özel Günlere Ait Yemekler

4. 4. 1. Arife Kömbesi:

Yoğurt, süt, sıvı yağ, su, yumurta, tuz, kabartma tozu ve un ile çok sert hamur yoğrulur. Beze yapılır. Yarım santim kalınlığında açılır, açarken çörek otu serpilir. Yağlanmış tepsiye dizilir, yoğurt ve süt karıştırılıp üzerine sürülür, büyük karelere bölünüp fırına verilir.²⁸⁸

4. 4. 2. Sulu Köfte:

²⁸⁵ Aysel Görgülü, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

²⁸⁶ Meryem Eşit, 1970, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁸⁷ Durdu Tükenmez, 1938, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

²⁸⁸ Ayşe Dudu Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Nohut akşamdan ıslatılır. Ertesi gün bir tencerede haşlanır. Kemikli et yıkanıp haşlanır. Et, soğan ve bulgur tıkmakla iyice dövülür. Un, yumurta ve baharatlar ve tuz konup yoğrulur. Fındık büyüklüğünde köfteler yapıp unlanmış tepsiye konur. Başka bir tencerede yağ ve salça kavrulup su veya et suyu ilave edilip kaynatılır. Kaynayan suyun içine köfteler, haşlanmış nohut ve pişen kemikli et konulur. Köfteler yumuşayınca kadar pişirilir.²⁸⁹

4. 4. 3. Kabak Çiçeği Yemeği:

Kabak çiçekleri ayıklanıp yıkanır, iri iri doğranır. Soğan yağda pembeleştirilir. Kırmızıbiber ve süt ilave edilir kabak çiçekleri de koyulup kaynatılır. Pişince tuz koyulup ocaktan indirilir.²⁹⁰

4. 4. 4. Mıkla:

Yağda soğan pembeleştirilir. Kıyma, karabiber, kırmızıbiber ve tuz ilave edilir. Biraz kavrulduktan sonra suyu koyulup pişirilir. Pişince 3 yuva açılır. Yumurtalar bu yuvalara kırılır. Kısık ateşte pişirilir. Limon suyu ilave edilip sıcak servis yapılır.²⁹¹

4. 5. Adaklarla İlgili Yiyecek ve İçecekler

Karapınar ilçesinde adaklarla ilgili özel bir yemek yapılmamaktadır. Adak genellikle koyundan olur. Adak, kesilerek komşulara ikram edilir, ya da etler parçalara ayrılarak fakirlere dağıtılır. Adak yapan kimse bu etten yemez. Eğer bu etten kendisi veya çocukları yerse yenen etin ücretini fakirlere verir.²⁹²

Doğum, evlenme, ölüm ve özel günlerde verilen bu yiyeceklerden sonra ilçede yapılan diğer yiyeceklere bakabiliriz.

4. 6. Karapınar'da Mahalli Yemekler, Salatalar, Ekmekler, Turşular, Tatlılar

4. 6. 1. Çorba ve Yemekler

²⁸⁹ Kısmet Karacadağ, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

²⁹⁰ Meryem Ana Aşkın, 1971, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁹¹ Meryem Altıntop, 1974, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁹² Gülşen Okurer, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

4. 6. 1. 1. Arabaşı Çorbası:

Un yağda pembeleşinceye kadar kavrulur ve salça ilave edilir. Daha önce haşlanan horoz veya hindinin suyu kavrulan unun üzerine dökülür. Haşlanan horoz eti ince ince didilerek hazırlanan suyun içine atılır. Tuz biber ve limonsuyu ilave edilerek kaynatılır. Hamuru ile birlikte servis edilir.²⁹³

4. 6. 1. 2. Arabaşı Hamuru:

Tencereye biraz su koyulup kaynatılır. Diğer tarafta un soğuk su ile ezilir. Ezilen un kaynayan suyun içine azar azar dökülür ve tahta kaşıkla karıştırılarak pişirilir. Tepsiler su ile ıslatılır, pişen hamur tepsiye dökülerek soğutulur. Çorba ile birlikte servis yapılır.²⁹⁴

4. 6. 1. 3. Kayfeti:

Yufka ekmekler sulanır, ufak parçalara bölünür, tavaya biraz tereyağı konulup kavrulur, içine yumurta kırılır. Yumurtalar pişince ekmek ilave edilir. Yağı çekinceye kadar karıştırılır. Çobanlara ve tarlaya gidenlere azık olarak hazırlanır. Günümüzde de yaygın olarak yapılır.²⁹⁵

4. 6. 1. 4. Akıtma:

Kaymak süt ve yumurtalar iyice çırpılır, un ve tuz ilave edilerek tekrar çırpılır, tavaya yağ koyulup kızdırılır, hamurdan kaşık kaşık alınıp tavaya dökülür. İki tarafı da kızartılır. Genellikle sabah kahvaltılarında hazırlanan ve severek tüketilen bir besindir.²⁹⁶

4. 6. 1. 5. Cılbır:

Tencereye biraz su koyulur. Tuz ilave edilerek kaynamaya bırakılır. Diğer tarafta sarımsak ezilip yoğurdun içine karıştırılır. Kaynayan suyun içine yumurtalar teker

²⁹³ Nadire Acar, 1973, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁹⁴ Ayşe Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

²⁹⁵ Nadire Altıntop, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁹⁶ Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

teker kırılır. Dağıtmadan top top pişirilir. Yumurtalar pişince suyun içinden alınıp yoğurdun üzerine koyulur. Tereyağı kızdırılarak üzerine ilave edilir.²⁹⁷

4. 6. 1. 6. Kestel (hamur aşı):

Un, yumurta, tuz ve su ile hamur yapılır. Bu hamurdan bezeler yapıp her beze yarım santim kalınlığında açılır. Açılan yufka şeritler halinde kesilip üst üste konur ve bıçakla ince ince kıyılır. Tavuk suyu ile bu kesilen Kestel çorba yapılır.²⁹⁸

4. 6. 2. Turşular

Genelde turşu kabına ne konursa onun turşusu yapılır. Yalnız Karapınar'da en çok yapılan turşu hırtlak(kelek) turşusudur. Bu da tarlaya ekilen kavunlar yumurta kadar büyüyünce toplanır ve turşu yapılır.²⁹⁹

4. 6. 3. Tatlılar

4. 6. 3. 1. Guymak:

Kaymak tavaya koyup eritilir. Un ilave edilir. Kısık ateşte pembeleşinceye kadar karıştırılır. Pişince biraz tuz koyulup tabağa alınır. Üzerine şeker serpilir.³⁰⁰

4. 6. 3. 2. Kaygana Tatlısı:

Yumurta süt ile çırpılır. İçine aldığı kadar un biraz tuz ve kabartma tozu atılarak iyice karıştırılır. Kaşık kaşık dökülerek kızgın yağda kızartılır. Önceden hazırlanmış olan şerbet tatlının üzerine dökülerek servis yapılır.³⁰¹

4. 6. 3. 3. Bal Kabağı Tatlısı:

²⁹⁷ Münevver Kara, 1978, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁹⁸ Şükriye Pak, 1974, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

²⁹⁹ İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

³⁰⁰ Dudu Oruç, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

³⁰¹ Atiye Dönmez, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Bal kabağı soyulur. K p küp doğranır ve tavaya konur.  zerine yeteri kadar şeker dökülür. Yarım bardak su ilave edilir ve fırına verilir. Piştikten sonra üzerine ceviz serpilir.³⁰²

4. 6. 3. 4. Un Helvası:

Tavaya biraz yağ konulur, yağ ısınınca içine aldığı kadar un koyulup pembeleşinceye kadar karıştırılır. Süt, su ve şeker ile önceden hazırlanan şerbet kavrulan unun üzerine dökülür. Tavanın altı kapatılır dinlenince servis yapılır.³⁰³

4. 6. 4. Ekmekler

Ekmeğin birçok çeşidi vardır. Karapınar'da en çok yufka ekmek, mayalı ekmek(topak), çörek, kepekli ekmek yapılır. Ekmekler genelde saçta pişirilir.³⁰⁴

³⁰² Ana Kadın  nal, 1933, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

³⁰³ Meryem Sağlamer, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

³⁰⁴ Zahide Cantürk, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONYA İLİ KARAPINAR İLÇESİ'NDEKİ TARİHİ YERLER

1.TARİHİ YERLER

1.1. Sultan Selim Külliyesi

Bir camii çevresinde oluşturulan imaret, tabhane, hamam, kervansaray, arasta-çarşı, türbe, mektep, medrese, şadırvan, çeşme gibi yapılar topluluğuna külliye denmektedir.

Sultan Selim Külliyesi Kanuni Sultan Süleyman'ın hükümdarlığı sırasında Konya valisi II. Selim'in delaletiyle inşa edilmiştir. İnşasına 1560 yılı yazında başlanmış, 1563 yazında bitirilmiştir.¹ Külliyenin mimarı, Yusuf Küçükdağ'a göre Halepli Mimar Cemalettin, İbrahim Gündüz'e göre ise Mimar Sinan'dır.

Karapınar Sultan Selim Külliyesi, Anadolu'yu güneye, Konya'yı da Adana'ya bağlayan kestirme kervan yolu üzerinde bir menzil külliyesi olarak inşa edilmiştir. Mevcut kalıntılar bazı arşiv belgeleri ve tarihi kaynaklardan hareketle külliyenin cami, han, hamam, imaret, mektep, kervansaray, tabhane, arasta, muvakkithane ve çeşme gibi çeşitli yapılardan oluştuğu, tespit edilmektedir.²

Şimdi bu yapıları tek tek inceleyelim:

¹ Mehmet Ali AĞAKAY, **Türkçe Sözlük**, TDK, Ankara 1981, s. 355.

² Ahmet Tuğrul Polat, **Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Konya 2006, s.209.

Fotoğraf 10: Sultan Selim Külliyesi*

Cami: Karapınar Sultan Selim Külliyesi'nde ifte minareli ve kare planlı kurşunla kaplı büyük bir kubbe ile örtülüdür. Son cemaat mahallinde ise, 6 beyaz mermer sütuna oturan 5 küçük kubbe bulunmaktadır. Dış cephesi, yörede göktaş denilen koyu gri, koyu ve sarımtırak renkteki taşlardan yapılmıştır. ³

Fotoğraf 11: Sultan Selim Camii*

³ Yusuf Küçükdağ, **Karapınar Sultan Selim Külliyesi**, Damla Ofset Matbacılık, Konya 1997, s.43.

*Fotoğraflar <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

Hamam: II. Selim'in annesi Hürrem Sultan tarafından yaptırılmıştır. Mimarı yukarıda da söylediğimiz gibi Yusuf Küçükdağ'a göre Halepli Mimar Cemalettin, İbrahim Gündüz'e göre ise Mimar Sinan'dır.⁴

Fotoğraf 12 : Valide Sultan Hamamı*

Tabhane: Bakıma muhtaç olanlar, hastane sonrası nekahet devresi yaşayanlar ile, taşradan gelen yolcuların ilk günlerini geçirdikleri binalar topluluğudur.⁵

Mektep: Külliye'nin mektebi camiinin kuzeybatısında imaret, yani mutfak, yemek salonu, ambar binalarının bitişiğinde kubbeli yapılar arasında bulunuyordu. Kerpiçten dört oda ve bir salonu ihtiva ediyordu.⁶

Arasta: Karapınar Sultan Selim Külliyesi yapılmaya başlanmadan önce çarşısı da düşünülmüş ve çok sayıda(39 adet) dükkânın temeli diğer ünitelerle birlikte atılmıştır.⁷

Fotoğraf 13: Sultan Selim Külliyesinden Bir Kesit*

⁴ İbrahim Gündüz, **Bütün Yönleriyle Karapınar**, Kuzucular Ofset, Konya 1980, s. 165.

*Fotoğraflar <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

⁵ Küçükdağ, **a.g.e.** s.56

⁶ Polat, **a.g.e.** s.214

⁷ Küçükdağ, **a.g.e.** s.69

Muvakkithane: Bulunduğu kasabanın vakitlerinin belirlendiği, bu maksatla birkaç alet ve saatin bulunduğu, genelde külliye'nin en küçük birimi muvakkithanelerdir.⁸

Hanlar ve Kervansaraylar: Ticaretin gelişmesi, yolculuğun emniyet içinde yapılması maksadıyla yollar üzerindeki durak yerleri ile şehir veya kasaba merkezlerinde kurulan büyük yapılara han veya kervan saray denir.

Karapınar Sultan Selim Külliyesi de işlek bir yolun üzerinde bulunduğu için doğal olarak yolcuların konaklamaları maksadıyla hanlar/kervansaraylar yapılmıştır.⁹

Fotoğraf 14 : Sultan Selim Külliyesi Onarım Sonrası*

Yel Değirmeni: Karapınar yakınlarında değirmen çalıştıracak kadar su bulunmadığından, imaretin ilk inşasına karar verilince, pratik çözüm olarak, rüzgârdan yararlanma yönüne gidilmesinin düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Nitekim külliye'nin yapımı devam ederken Ali Tepesinde hemen iki adet yel değirmeni bina edilmiştir. Şüphesiz burada imarethaneninki ile Karapınarlıların unu da belli bir ücret karşılığında öğütülüyor ve vakfa gelir sağlanıyordu.¹⁰

Su Değirmeni: Yel değirmenleri 16 sene sonra teknik eleman yetersizliğinden dolayı kullanılmamıştır. Bunun yerine Karacadağ'da iki su değirmeni inşa edilmiştir.¹¹

⁸ a.g.e. s.73

⁹ a.g.e. s. 60

*Fotoğraflar <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

¹⁰ a.g.e. s. 74

¹¹ a.g.e. s. 76

Dink: Bulgurluk tahılı, kabuğundan ayıran bir çeşit değirmendir. Çanak şeklinde genişçe oyulmuş bir taş kaide ile bunun içindeki oyuğa uygun olarak yapılmış bir taştan meydana geliyordu. Pişirilip kurutulmuş ve tekrar ısıtılmış bulgurluk buğday, taşın içinde 360 derece döndüğü yalağa konur ve buğdayın kabuğu soyuluncaya kadar taş aynı istikamette döndürülüyordu. Karapınar Külliyesindeki dink'in taşı su bulunmadığı için hayvanla çevrilmiş olmalıdır.¹²

Su Tesisleri: Karapınar, su sıkıntısının çekildiği bir yerde kurulmuştur. Karapınar'ın su ihtiyacını karşılamak için Karacadağ'ın Ovacık Yaylağı'nda bulunan 360 memba birleştirilmiştir. Bu toplanan su, dokuz delikten künk boruya verilmiş, bu şekilde Karapınar'a kadar getirilmiştir. Ovacıktan Karapınar'a kadarki bu su yolu 55 km. dir.¹³

2. CAMİLER

2. 1. Reşadiye Camii:

Reşadiye mahallesinde bulunan yapı 1913 yılında yapılmıştır. Muntazam kesme taştan yapılmış olup son cemaat mahalli yoktur. Harim bir kubbe ile örtülmüştür. Minare camiinin kuzeydoğu köşesinde yer alır. Mihrap ve minberi yenilenmiştir.¹⁴

Fotoğraf 15: Reşadiye Camii*

¹² a.g.e. s. 78

¹³ Gündüz, a.g.e. s. 169

¹⁴ a.g.e. s.279

*Fotoğraflar <http://www.karapınar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

2. 2. Salur Köyü Mescidi

Karapınar ilçesinin Yeşilyurt Kasabasının Salur köyünde bulunan mescit düzgün ve sıralı taştan yapılmış kare planlı toprak damlı bir yapıdır. Yapılış tarihi bilinmemektedir.

2. 3. Yağma Pınarı Camii

Karapınar ile Kayalı kasabası arasında yağma pınarı obasındadır. Kapısı üzerindeki kitabeye göre 1559 yılında yapılmıştır. Camiinin yapımında kullanılan taşlar Karacadağ taşları olup kesme ve düzmedir. (Gündüz) camii kare şeklinde olup tek kubbeden ibarettir. Eni 13 metre boyu 12.90 metredir. Camiinin çevresinde Müslümanlara ait olan geniş bir mezarlık vardır.¹⁵

3. ÇEŞMELER

3. 1. Çarşı Çeşmesi

Fotoğraf 16: Çarşı Çeşmesi*

Çeşme üzerindeki mermerde farsça yazılmış bir kitabe vardır. Kitabe hicri 977 yılını miladi 1569 yılını göstermektedir.¹⁶

¹⁵ a.g.e. s. 276

¹⁶ a.g.e. s.170

3. 2. Ağa(Çetmi) Çeşmesi

Çetmi mahallesinde yer alır. Yüksek alınlıklı, sivri kemerli klasik Osmanlı sokak çeşmesidir. XVI. Yüzyılda yapılmıştır.¹⁷

3. 3. Koca(Taş) Çeşme

Çarşı çeşmesine benzemektedir. Yeni mahallede bulunan bu çeşme II. Selim zamanında yapılmıştır. Sultan Selim Camiinin yapımında kullanılan taşlarla yapılmıştır.¹⁸

3. 4. Hacı İsa Çeşmesi

II. Selim devri çeşmelerden biridir. Kitabesi yoktur. Hacı İsa Camiinin yanındadır.

3. 5. Salur Çeşmesi

Karapınar ilçesinin Yeşilyurt Kasabasının Salur köyündedir. Çeşmenin bir kısmı toprağa gömülmüştür.

4. KALELER VE SURLAR

İlçenin köylerinde, dağlarında ve ovalarında küçük, büyük bir takım kale ve kale döküntüleri ile kale harabeleri vardır. Toroslar Arap ve Bizanslılar arasında bir sınır teşkil ediyordu. Bu tabii sınırlarda önemli iki geçidin var oluşu ve bu geçitlerin, Bizans uç şehirlerinden Ereğli ve Batıdaki Karacadağ'ın kuzeyinden ve güneyinden ticari yollar dolayısı ile Karacadağ ortada bir kule gibidir. O nedenle Karacadağ, Arısama Dağı ve Osmancık Dağları üzerinde önemli kaleler kurulmuştur.¹⁹

*Fotoğraflar <http://www.karapinar.bel.tr/> adresinden alınmıştır. (10.05.2009).

¹⁷ Gündüz, a.g.e. s.175

¹⁸ a.g.e. s.174

¹⁹ Polat, a.g.e. s. 206

4. 1. Acemoğlu Kalesi: Osmancık dağını Karadağ'a birleştiren küçük tepelerden birinin üzerine kurulmuştur. Kuzeyi; Hasanoba ve Cinni Ören, güneyi; Karakışla Köyü, kuzeydoğusu İslık Köyü ile çevrilidir. Karaman tuz yolu, kalenin doğusundaki düzlükten ve eski bir yerleşim kalıntıları içerisinde geçmektedir. ²⁰

4. 2. Ağsar Kalesi: Karacadağ üzerinde, Akören Köyüne bağlı Höyük Yaylası'nın kuzey batısında Kayfelti Tepe üzerinde kurulmuştur. Kalenin surları ve içindeki binalar tamamen tahrip edilmiştir. Kalede yapılan kaçak kazılarda, topraktan yapılmış testi, çanak, çömlek gibi tarihi yapıtlar bulunmuştur. ²¹

4. 3. Asma Kale: Karacadağ üzerinde, Bağdaylı Köyü'nün güney doğusunda ve ovacığa çıkan büyük vadinin güneyinde, dereye bakan yüzünde dik kayalıklar üzerine inşa edilmiştir. Kalenin üç tarafı surlarla çevrilidir. Kalenin girişi doğudandır. Bu gün surların üzerlerinden yıkılmalar olmuştur. Kapısı yıkılarak özelliğini kaybetmiştir. ²²

4. 4. Dağ Öreni (Dağ Öreni Kalesi): Ereği yolunun güneyinde olup Oymalı Köyü'nün sınırları içinde yer alır. Karacadağ üzerinde tespit edilen şehir örenlerinin en büyüğü, en güzeli ve en az tahrip edilenidir. Kale, Örenin güney tarafına düşmektedir. Kalenin kuzeyinde kayalıklar altında üç adet sarnıç vardır. ²³

4. 5. Gıcan Kalesi (Poltu Kalesi): Karacadağ' da, Ekizli Köyü'nün kuzey doğusunda ve Poltu Deresi'nin kuzeyinde ve Karaören Köyü'nün güney doğusunda, Bibi Deresi'nin batısında sivri bir tepe üzerine kurulmuştur. Kale içinde su sarnıçları, bina örenleri vardır. Kale surları; doğudan batıya doğru kuzeyden bir yay çizerek çevirmektedir. Kuzeyde küçük, batıda büyük olmak üzere iki giriş kapısı vardır. Kalede yapılan gayri meşru kazılarda en çok Finikelilere ait eşyalar ve topraktan yapılmış eşyalar ile gümüş gerdanlıklar bulunmuştur. ²⁴

²⁰ Gündüz, a.g.e. s.199

²¹ Polat, a.g.e. s. 206

²² a. g. e.

²³ a. g. e. s. 207

²⁴ a. g. e.

4. 6. Gölören Kalesi: (Kanlı Kale): Kale Gölören'in güneyinde oldukça dik ve sarp bir tepe üzerine inşa edilmiştir. Kaleye çıkıldığı zaman Konya, Ereğli, Aksaray ve Karaman ovaları rahatlıkla gözaltına alınabilir. Kaleye çıkmak oldukça zordur. Kalenin güneyi sarp ve yalçın kayalıktır. Ancak; kaleye kuzeyden çıkılır, fakat bu tarafa surlarla çevrilmiştir. Kapı kuzeye açılmaktadır. Surlar harçsız olarak yapılmış, belli aralıklarla dış tarafında köşeli çıkıntılar vardır. Surlar üstten biraz yıkımlaşsa da kale özelliğini korumaktadır.²⁵

4.7. Karapınar Kalesi: M.Ö. 3000–2000 yılları arasında yaşamış Hititlerin yarı bağımsız şehir devletleri halinde, rahip krallar zamanında, Tuvana Krallığının Ereğli, Karacadağ, Karadağ ve Arısama Dağı'nda ve çevreye sınırlarının uzandığı asırlarda, Ali Tepesi (höyük) civarında Ketirler içerisinde geniş yerleşim merkezleri olduğu bilinmektedir. Avrupa ve Asya kıtalarını birbirine bağlayan Tarihi yolların (Roma yolları) da buradan geçmesiyle stratejik önemi olan Karapınar'da, Hititlerden beri olduğu sanılan bir kale surlarından söz edilmektedir.²⁶

4. 8. Keçi Kale (Alişah Kalesi): Karacadağ' da, Ovacık Yaylasının güneydoğusunda, Akören ve Oymalı köylerinin kuzey batısında, Kirazlı Dere'nin kuzeyindeki sivri ve yalçın kayalıklar üzerine inşa edilmiştir. Surlar içinde ve dışında, harabe kalıntıları olup geniş çapta tahrip edilmiştir. Kale Ereğli Ovasını, Torosları ve Ovacık Yaylasını gözetlemektedir. Kale, surları harç kullanılmadan yapılmıştır. Kale günümüzde özelliğini kaybetmiş bir durumdadır.²⁷

4. 9. Kurşuncu Kale: Çanak şeklinde olan Ovacık Yaylası'nın güneyinde; Menek Kalesinin karşısında, Keçi Kalesinin batısında ve Sırçan Gediğinin kuzeyinde inşa edilmiştir. Diğer kalelerin dışında görülen surlar, Kurşuncu Kalenin dışında yoktur. Bu kale diğer kalelere nazaran daha büyük bir titizlik gösterilerek yapılmıştır. Binaların inşasında kullanılan taşlar oldukça büyük; kesme ve düzme taşlardır. Binaların inşasında kullanılan kesme ve düzme taşlar, Kesmez, Akören köylüleri tarafından sökülerek, develerle çekilmiş ve köy evlerinin yapımında kullanmışlardır.

²⁵ Gündüz, a.g.e. s.190

²⁶ a. g. e. s. 203

²⁷ a. g. e. s. 187

Kurşuncu Kale, oldukça önemli bir yere yapılmıştır. Kaleye çıkıldığı zaman Ereğli Ovası, Aksaray Ovası ve Karapınar Ovaları rahatlıkla gözetlenmektedir.²⁸

4. 10. Mennek Kalesi: Karacadağ üzerinde, Ovacık Yaylasının kuzeyinde, sivri ve yalçın kayalıklar üzerinde inşa edilmiştir. Dağ öreni denilen yerleşim merkezi ile Mennek Kalesi arasında Bizanslılardan kalma olduğu tahmin edilen tarihi bir yolla kaleye çıkıldığı gibi, kuzeyden de rahatlıkla çıkılabilir. Mennek Tepesinin kuzeyi biraz yayvan olduğu için iç içe iki ayrı surla çevrilmiştir. Surlarda harç kullanılmamıştır. Surlar daire şeklinde olup, belli aralıklarla dışarıya taşkın, köşeli kısımlar vardır.²⁹

4. 11. Osmancık Kalesi: Osmancık Dağının kuzeyinde, İslık Köyü ile İnoma Yaylasının arasındaki küçük bir tepe üzerine kurulmuştur. Bu tepe, yöre halkı tarafından “Osmancık Tepesi” olarak isimlendirilmiştir. Kalenin batısına Osmancık Öreni (virane), güneyi Kocaarkaç Tepesi, doğusu Peynirlik, kuzeyi Afşar Öreni gibi eski yerleşim merkezleri ile çevrilidir. Tarihi Roma Yolu (Bağdat Yolu-Taş Döşeme yol) Osmancık kalesinin bir kilometre kadar kuzeyinden geçmektedir.³⁰

4. 12. Se Kalesi: Karacadağ'ın güney uçlarına yakın, Kesmez, Salur, ve Sırçalı köylerinin arasında ve çıkılması zor bir tepe üzerine inşa edilmiştir. Gerçekten de, Karacadağ üzerinde sayısız kale kalıntısı ve kale var, fakat hiç biri Se Kalesinin yerini tutmaz. Se Kalesi, Karacadağ'ın en yüksek doruk noktasına yapılmış yerinin önemi bakımından bütün kalelere hâkim durumdadır. Se Kale'si diğer kalelere göre çıkılması çok zor olan bir kaledir. Bu yüzden de çevredeki köylü vatandaşlar, antikacılar tarafından pek tahrip edilememiştir. Kalenin surları bütün haşmeti ile durduğu gibi, kale içindeki evler, su sarnıçları, yeraltı sığınakları v.s. gibi yerler az bir tahribat görmüşlerse de yapılaş özelliklerinin muhafaza edildiği görülmektedir. Kalenin güneyi ve güney batısı sarp ve uçurum kayalıklardır. Sarp kayalıklar kuzeyden iç içe üç ayrı surla çevrilmiştir. En dıştaki surlar biraz basit, ikinci surlar biraz daha sağlam ve üçüncü veya iç surlar iki metre genişliğinde harç kullanılarak

²⁸ Polat, a.g.e. s. 208

²⁹ a. g. e.

³⁰ a. g. e.

yapılmış, kesme ve düzme taşlar kullanılmıştır. Bu gün bile taşlar arasında boşluk bulunmamaktadır.³¹

5. YERALTI ŞEHİRLERİ

Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün kazı ruhsatnameleri ile Konya ili Karapınar ilçesi Akören köyü sınırları içinde ve Karacadağ'ı güney eteklerinde yer alan yeraltı şehirlerindeki Arkeolojik Kazıları 1999 ve 2000 yıllarında ayrı bölgelerde devam edilmiştir.³²

Karacadağ üzerinde 33 adet Y.A.Ş. tespit edebilmiş, bunlardan 1999 yılında Oymalı Köyü üzerinde bulunan Y.A.Ş.'lerden 6 adet 2000 yılında ise Akören köyü üzerindeki Y.A.Ş.'lerden 9 adet yani toplam 15 adet Y.A.Ş. tamamen temizlenmiş restore edilmiş ve ziyarette açık duruma getirilmiştir. Elektrik ve yol problemi giderildiği takdir de ziyarete açılabilir.

5. 1. Akçaşar Obası Mağara veya Yeraltı Şehri: Akçaşar Karapınar'a bağlı bir oba ve çiftlik olup, Karapınar ile Aksaray'a bağlı Başaran Köyü arasında bir sınır yayladır. Oba eski örenler üzerine kurulmuş, Bizanslılara, ait kale, kilise harabeleri oda içerisindedir.

Akçaşar Obasının içerisinde eskiden kalma su kuyusu vardır. Bu kuyuya 6–7 m. de bir ve 8–10 metre indikten sonrada ikinci bir dehliz yanlara açılmaktadır. Bu yollardan girildikten sonra içerde sayısız odalara geçilir. Dehlizlerin ağzında büyük değirmen taşlarını andıran kapı taşları vardır. Obanın altı tamamen yeraltı şehridir.³³

5. 2. Akören Köyü Yeraltı Şehirleri: Akören Köyü'nün kuzeyinde Eşek Deresi'nde kayalıklara kazılmış iki adet ufak mağara vardır. Aynı derenin devamı olan Bağcağız Deresi'nde üç adet mağara vardır. Bu mağaralar sarp ve dik bir yamacın yalçın kayalıklarına işlenmiştir. Bu mağaraların karşısında Yilemez İnleri vardır. Bu inler az tahrip edilmiş ve orijinalliğini korumaktadır. İlk girişte biri büyük ve biri küçük

³¹ Gündüz, a.g.e. s.194

³² Polat, a.g.e. s. 214

³³ a.g.e.

olmak üzere iki odalı olan mağaranın büyük odasında Karacadağ'ın doruklarına doğru giden dört tane dehliz vardır.³⁴

5. 3. Çıralı Gölünde Yeraltı Şehirleri: Çıralı Gölü, yeryüzü seviyesinden 80 m. aşağıdadır. Göl 200–250 metre çapında dairevi şekilde bir kuyuyu andırmaktadır. Toprak kesitleri rahatlıkla, incelenmeye elverişlidir. Toprak yapısı sünger gibi gevşek, gözenekli ve kalıkerli kayalıktır.³⁵

Çok geniş ve derin bir kuyuyu andıran Çıralı Gölü'nün duvarları tamamen yeraltı şehirleri ile kaplanmıştır. Şehrin bütün balkon ve pencereleri gölü seyretmektedir. Çıralı Gölünden Hanyıkığı'na, giden yeraltı geçidinde, mermer taşlardan işlemeli olarak kapının kasasını teşkil eden yanları yapılmıştır. Kapı olarak ta değirmen taşına benzer taşlar kullanılmıştır.

5. 4. Kumsivri'de Arap Hamamı: Karapınar ilçesinin doğusunda ve şehre birleşmiş durumda olan ve Ketirler' in uzantısı olan Kumsivri'nin doğu ve batı uçlarında sivri sivri kayalıklar vardır. Aynı zamanda Konya-Ulukışla devlet yolu bu tepenin kuzeyinden geçer. Kumsivri'nin batı kısmındaki kayalara oyulmuş ve bir insan boyundan yüksek kapısı ufak olup ve içi iki metre kare kadardır ve ağzı kuzeydoğuya bakar.³⁶

5. 5. Oymalı Yeraltı Şehirleri: Hotamış'a 40 km. Karapınar'a 30 km. mesafededir. Saldırı baskın gibi tehlike anında halkın geçici olarak güvenliğini sağlamak toplu yaşamı devam ettirmek amacı ile onlarca yeraltı şehri kurulmuştur. Yeraltı şehrinde ahır, mezar, erzak depoları, kilise, şirahaneler, öğütme taşları ve sarnıç alanları bulunmaktadır.³⁷

5. 6. Üçağızlı Dere İleri: Salur Köyü'nün doğusunda ve Sırçalı Köyü sınırları içinde ve Karacadağ'ın doruklarına uzanan Üçağızlı Dere içerisindedir. Yumuşak kayalara kazılmış ve kapı ve penceresi boyutludur.³⁸

³⁴ a.g.e.

³⁵ a.g.e.

³⁶ a.g.e. s. 215

³⁷ a.g.e. s. 216

³⁸ a.g.e.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmamızın ana konusunu, Konya İli Karapınar İlçesi'nin örf, adet ve inançları oluşturmaktadır. Ana konuya geçmeden önce giriş bölümünde, araştırmanın hazırlanış şekliyle ilgili kısaca bilgi verilmiştir. Giriş bölümünde verilen bu bilgilerden sonra, esas konu işlenmiştir.

Birinci bölümde ilçenin tarihinin, M.Ö. 2000-3000'li yıllara kadar dayandığını sonra sırasıyla Hitit, Truva Krallığı, Frigler, Asurlular, Lidyalılar ve Bizanslıların egemenliğinde kaldığını, 1076-1077 yıllarında Selçukluların eline geçtiğini ortaya koyduk. Karapınar 1308 yılında Selçuklu Devletinin yıkılmasıyla Karamanoğulları'na daha sonra ise Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmıştır.

İlçenin kısa bir tarihçesinden sonra coğrafi yapı üzerinde durularak; ilçenin 37°. 50' - 38° doğu boylamı ve 33°. 10' -- 34°.10' kuzey enlemleri arasında yer aldığı, deniz seviyesinden 1026 m yüksekliğe sahip olduğu ifade edilmiştir. Yine coğrafi yapı içerisinde Acıgöl ve Meke Gölünden bahsettik. Ayrıca ilçenin ikliminin yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı olan karasal iklim olduğu, bitki örtüsünün bozkır olduğunu vurguladık.

Ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayandığı, sanayisinin pek fazla gelişmediğini ancak, tarım ve hayvancılığa dayalı sanayisinin gelişme kaydettiğini belirttik.

Birinci bölüm içerisinde son olarak, eğitim-öğretim ve sağlık konuları üzerinde durulmuştur. Okulların öğretmen, öğrenci ve derslik durumları tablolar halinde verilmiştir. Sağlık durumunda, ilçede devlet hastanesinin olduğunu belirtilerek, mevcut sağlık ocaklarından bahsedilmiş ve bunların ihtiyaca cevap verdiği belirtilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Karapınar İlçesi'nin örf, adet ve inanışları üzerinde durularak, doğum, evlenme, askerlik ve ölümle ilgili adet ve inanışlar ortaya konmuştur. Doğum ile ilgili adetlerden; doğum öncesinde, doğum sırasında ve doğum sonrasında yapılan pratiklerden ve adetlerden bahsedilmiştir. Evlenmede,

kızın görülmesi ve beğenilmesi, kızın istenmesi, söz kesimi, nişan, düğün ve düğün sonrasında geline yaptırılan pratikler üzerinde durulmuştur. Askerlikte, askere gidiş ve askerden dönüşlerde uygulanan adetlere değinilmiştir. Ölümle ilgili adetlerde bu bölümde verilerek, ölüm öncesi, ölüm sırası ve ölüm sonrasında yapılan pratikler hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde son olarak, ilçede söylenen maniler, atasözleri, bilmece ve oynanan çocuk oyunları ile ilçenin mutfak kültürü üzerinde durulmuştur. Halkın, düğün ve mevlitlerde en çok etli ekmek yaptığı yapılan çalışma sonunda ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde ilçenin tarihi yerlerinden bahsettik. Sultan Selim Külliyesi, camiler, Kaleler ve Yeraltı Şehirlerini inceledik.

Bölgede yapılan bu çalışma sonunda, halkın bazı sorunlarının olduğu görülmüştür. İlçe’de görülen en büyük sorunların başında maddi imkânsızlıklar gelmektedir.

Karapınar İlçe merkezinden geçen devlet yolu ulaşım açısından değerlendirildiğinde ülkemizin en problemli yolları arasında yer almaktadır. Fakat son yıllardaki yapılan yol genişletme çalışmalarıyla kısmen iyileştirilmiştir.

Ayrıca İlçe’nin doğal ve kültürel güzelliklerine ulaşmak için kullanılacak tali yolların tamamı stabilize ve kalitesizdir. Bölgenin karayolu ile ilgili altyapısının çözülmesi buralara ziyaretçi götürmek isteyen turizm acenteleri içinde büyük teşvik olacaktır.

İlçedeki diğer önemli bir problemde konaklama sorunudur. Konaklama için büyük ve çok katlı mimari yapıların oluşturulması gerekmektedir. Ancak ilçe merkezinde konaklamaya yönelik etkinlikler ve ilçe merkezli turlar için konaklama sorununun ortadan kaldırılması gereklidir.

Ayrıca ilçe bütününde turizm etkinliklerinin gerçekleştirileceği alanların içinde, yakınında ve etkinlik rotaları üzerindeki yöre halkına ait yerel mimari içeren binaların iyileştirilerek bir kısmını veya tamamının pansiyon olarak bu hizmet için

kullanımı yerinde olacaktır. Böylelikle hem konaklama ihtiyacı giderilecek hem de yerel halk için gelir üretilmesi sağlanacaktır.

İlçe ve yakın çevresinde haberleşme olanaklarının iyileştirilmesine yönelik mobil telefon kullanımını olanaklı kılacak yansıtıcıların yapılması, içme ve kullanma suyu sistemlerinin sağlıklı olarak yapılması, kesintisiz enerji sağlayıcı trafoların sayısının artırılması, eğitim ve sağlık kuruluşlarının geliştirilmesi kamu yardımıyla gerçekleştirilebilecek turizm yatırımları arasında yer almaktadır.

İlçe ve yakın çevresinde iklimsel olumsuzluklar da önemli dezavantajlardır. Bunlardan en önemlisi rüzgâr ve onun sonucunda meydana gelen rüzgâr erozyonudur. Halen etkileri sürmekte olan bu sorun üzerine yıllardır erozyonu önleme çalışmaları sürmektedir ve büyük yol kat edilmiştir. En önemlisi bugün Karapınarlılar bu konuda çok iyi bilinçlenmiş ve bu örnek çalışmalarını dünyaya duyurmuşlardır. Erozyonu önleme çalışmaları bu doğrultuda hız kesmeden devam ettirilebilirse ileri ki yıllarda erozyon problemi azalacak veya tamamen ortadan kalkabilecektir.

Bu olumsuz faktörler ve bunların iyileştirilmesine yönelik değerlendirmeler yanında yörenin taşıdığı fırsatlar ve avantajlar da ele alınıp geliştirilebilir. Karapınar İlçesi'nin Konya İli'ne yakınlığı değerlendirilmeli, bunun sağlayacağı avantajlar öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle Konya İli'ndeki havaalanı, seyahat ve turizm şirketleri yardımcı olabilecek unsurlardır. Ayrıca ilçeden geçen karayolunun ulusal ana ulaşım ağı içinde olması ve altyapısının gittikçe düzelmesi de önemli avantajlar yaratacaktır.

İlçede eğitim veren Selçuk Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksek Okulu da değerlendirilebilecek iyi bir kaynaktır. Okulda turizm ve otelciliğe yönelik bir bölümün açılması yörenin ekonomik faaliyetlerine destek olabileceği gibi yöre halkının eğitim ve istihdam problemlerine de büyük katkılar sağlayacaktır.

Karapınar İlçesi ve yakın çevresinde yöre halkına ek gelir kaynağı yaratılması ile birlikte alanda doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını sağlayacaktır. Ayrıca

bölgede ekonomik çeşitliliğin sağlanması yöre halkının doğal kaynaklar üzerine olan baskısının azaltılmasını da sağlayacaktır.

Araştırma bölgesinde ki belirlenen doğal ve kültürel varlıkların büyük bir kısmı korunan alan statüsünde değildir. Bu alanların “doğal sit alanı” olarak kabul edilmesi ile doğal ve kültürel varlıklar daha uzun süre varlıklarını devam ettirebilirler.

Etkinlik alanlarında yörenin geleneksel yaşam biçimini sergileyen yöresel el sanatları ürünlerinin satışını gerçekleştiren birimlerin yapılması teşvik edilmelidir. Böylelikle yöre halkının ekonomik kazanç elde etmesi mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

A. KİTAPLAR

AĞAKAY, Mehmet Ali; **Türkçe Sözlük**, TDK, Ankara 1981.

AKGÜR, Zeynep Gökçe; **Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik (1970–1993)**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997.

ASLAN, Cahit; **Sosyoloji**, Baki Kitabevi, Adana 1997.

BİRAND, Hikmet; **Karapınar Olayı Ve Erozyon**, Ankara Üniversitesi Yayınları, No:66, 1969

BOTTOMORE, T.B.; **Toplumbilim**, Çeviren: Ünsal Oskay, Der Yayınları, İstanbul

ÇAKIR, Vedat; **Konya’nın Geleneksel Eğlence Kültürü**, Türkiyat Araştırmalar Dergisi, s. 364-367.

DİE; **2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri.(Konya)**

DÖNMEZER, Sulhi; **Toplumbilim**, Beta Yayınları, İstanbul Ekim 1999.

ERÖZ, Mehmet; **İktisadi Sosyolojiye Başlangıç**, Filiz Kitabevi, 3. Baskı, İstanbul 1982.

GÖKALP, Ziya; **Hars ve Medeniyet**, Hazırlayan: Yalçın Toker, Toker Yayınları,

GÜNDÜZ, İbrahim; **Bütün Yönleriyle Karapınar**, Kuzucular Ofset, Konya 1980.

- GÜNDÜZ, İbrahim; **Karapınar El Dokumaları ve Kökboyacılık**, Damla Matbaacılık, Konya 1993.
- GÜNGÖR, Erol; **Dünden Bugünden Tarih-Kültür ve Milliyetçilik**, Ötüken İstanbul 1995.
- KONGAR, Emre; **Toplumsal Değişme Kurumları ve Türkiye Gerçeği**, (Yayın Evi Yok) İstanbul 1985.
- KÜÇÜKDAĞ, Yusuf; **Karapınar Sultan Selim Külliyesi**, Damla Ofset Matbaacılık, Konya 1997.
- ÖRNEK, Sedat Veyis; **Geleneksel Kültürümüzde Çocuk**, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 1999.
- ÖRNEK, Sedat Veyis; **Türk Halk Bilimi**, T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1995.
- T.C. Konya Valiliği İl Turizm Müdürlüğü; **Hatay Turizm Envanteri**, Konya 2000.
- TEZCAN, Mahmut; **Sosyolojiye Giriş**, Şafak Matbaacılık, 4. Baskı, Ankara 1995.
- TUĞLACI, Pars; **Osmanlı Şehirleri**, Milliyet Kitaplığı, İstanbul 1985.

B. TEZLER

- AKDEMİR, Derya; **Konya-Karapınar Krater Göllerinin Ostrakot Faunası**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2004.
- AKDUMAN, Bayram; **Tufanbeyli'nin Sosyo-Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 2006

AYDIN, Gülhan; **Karapınar İlçesi'nin Coğrafi Etüdü**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2006.

BAĞCI, Yavuz; **Konya-Karapınar Bölgesinin Flora ve Vegetasyonu**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 1993.

BİLGİN, Sebahattin; **Hatay İli Yayladağı İlçesinin Tarihi, Sosyal ve Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Hatay 2007.

ERKOYUNCU, Nermin; **Konya İli Çumra ve Karapınar İlçelerinde Türkmen Yemekleri ve Yemek Kültürü Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2006.

KAYALIK, Perihan; **Türkiye'de Rüzgar Erozyonu Olgusu, Karapınar Örneğindeki Çalışmaların İrdelenmesi ve Öneriler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2007.

POLAT, Ahmet Tuğrul; **Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmış Doktora Tezi), Konya 2006.

Yeyin, Bilal; **Adana İli Ceyhan İlçesinin Sosyo-Kültürel Yapısı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde 2005.

C. ANSİKLOPEDİLER

Meydan Larousse, C.12, s.945

Yeni Türk Ansiklopedisi; Ötüken Neşriyat, İst. 1995, c. 5 s.1713

Ana Biritannica; Ana Yayıncılık, C. 18, s.155

Konya Turizm Envanteri, 2000

D. İNTERNET ADRESLERİ

<http://www.karapinar.bel.tr/>

<http://www.genckarapinar.com/>

<http://www.karapinar.gov.tr/>

<http://karapinar.meb.gov.tr/>

KAYNAK KİŞİLER

Abdullah Kara , 1948, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Adem Kaya, 1959, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Ahmet Duruer, 1971, Lisans, Maliye, Karapınar Salur.

Ahmet Okumuşer, 1952, İlkokul, Esnaf, Karapınar Salur.

Ahmet Sağlamer, 1938, İlkokul, Emekli, Karapınar Salur.

Akif Özenli, 1970, Lisans, Öğretmen, Karapınar Merkez.

Ali Duruer, 1977, Lisans, Bilgisayar Mühendisi, Karapınar Salur.

Ali Osman Görgülü, 1934, İlkokul, Fırıncı, Karapınar Merkez.

ALİ Pak, 1939, , İlkokul, İşçi, Karapınar Merkez.

Altan Yılmaz, 1990, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Ana Kadın Önal, 1933, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

Aşır Düzgüner, 1959, İlkokul, Esnaf, Karapınar Yeşilyurt.

Atiye Dönmez, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Aysel Görgülü, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

Ayşe Dudu Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Ayşe Duruer, 1946, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Ayşe Özkan, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Nasuhpınar Merkez.

Aziz Denizler, 1927, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Bağdaylı.

Bahattin Oruç, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Bayram Gülbahar, 1961, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Behçet Cingöz, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Orta Oba.

Bekir Acer, 1953, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merdivenli.
Bekir Özlü, 1937, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.
Bektaş Günay, 1921, İlkokul, Esnaf, Karapınar Ekizli.
Burhan Terzioğlu, 1977, Lisans, Öğretmen, Karapınar Merkez.
Cemile Üre, 1949, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.
Cennet Usluer, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.
Cuma Usluer, 1946, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Kesmez.
Cumali Sağlamer, 1945, Ortaokul, Esnaf, Karapınar Merkez.
Cumali Uslu, 1937, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.
Döndü Kanık, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.
Döndü Kuru, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merdivenli.
Dudu Oruç, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.
Duran Özkan, 1947, İlkokul, Çiftçi, Nasuhpınar Merkez.
Duran Özsoy, 1957, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.
Durdu Tükenmez, 1938, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.
Durmuş Çopur, 1943, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Hasan Oba.
Durmuş Karacadağ, 1940, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.
Dursun Acar, 1978, Lise, Çiftçi, Karapınar Merkez.
Dursun Çopur, 1956, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.
Dursun Görgülü, 1936, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.
Emin Özden, 1935, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.
Ethem Akkuzu, 1968, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Kayalı.
Eyüphan Kaya, 1963, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.
Fadime Gülcan, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kesmez.
Faik Üre, 1949, İlkokul, Emekli, Karapınar Merkez.
Fatma Cingöz, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Orta Oba.
Fatma Düzgüner, 1930, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.
Gülsem Kalkar, 1937, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.
Gülşen Okurer, 1935, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.
Gürbüz Denizler, 1977, Lise, İşçi, Karapınar Bağdaylı.
Halil Duruer, 1980, İlkokul, İşçi, Karapınar Salur.
Halil İbrahim Aykoç, Lise, Çiftçi, Karapınar Bağdaylı.
Halil Tükenmez, 1936, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.
Hanifi Kuru, 1956, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merdivenli.

Harun Kanık, 1976, Lise, İşçi, Karapınar İslık.

Hasan Görgülü, 1947, İlkokul, Emekli, Karapınar Yeşilyurt.

Hasibe Karakaya, 1950, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

Hatem Özdemir, 1976, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

Hatice Düzgüner, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

Hediye Bayır, 1941, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

İbrahim Yalçındağ, 1924, İlkokul, Esnaf, Karapınar Ekizli.

İdim Özçelik, 1976, Lisans, İşçi, Karapınar İslık.

İdris Uslu, 1962, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

İhsan Duruer, 1932, İlkokul, Emekli, Karapınar Salur.

İmiş Donat, 1963, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Yeşilyurt.

İmiş Karakaya, 1961, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

İsmail Adin, 1976, , Lise, İşçi, Karapınar İslık.

Kısmet Karacadağ, 1945, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

Leyla Acar, 1962, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Lokman Çoban, 1945, İlkokul, Eski Belediye Başkanı, Karapınar Bağdaylı.

Mehmet Ali Kanık, 1937, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

Mehmet Duruer, 1983, Önlisans, Bilgisayar Mühendisi, Karapınar Salur.

Mehmet Kor, 1956, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Mehmet Oruç, 1982, Ön Lisans, Memur, Karapınar Merkez.

Meliha Kanık, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar İslık.

Meryem Altıntop, 1974, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Meryem Ana Aşkın, 1971, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Meryem Aykoç, 1942, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Bağdaylı.

Meryem Eşit, 1970, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Meryem Sağlam, 1947, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Mesut Düzgüner, 1977, Lisans, Öğretmen, Karapınar Yeşilyurt.

Mesut Ulutaş, 1977, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Sırçalı.

Muammer Gökay, 1952, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Salur.

Mustafa Danış, 1973, Lisans, Öğretmen, Karapınar Merkez.

Mustafa Yaman, 1961, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Muzaffer Kabakçı, 1942, İlkokul, Çiftçi, Karapınar İslık.

Münevver Kara, 1978, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Naciye Çopur, 1943, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Hasan Oba.

Naciye Özlük, 1938, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Nadire Acar, 1973, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Nadire Altıntop, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Nazmiye Çetiner, 1972, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Nebi Özkan, 1940, İlkokul, Emekli, Nasuhpınar Merkez.

Necati Karakaya, 1949, İlkokul, Belediye Başkanı, Karapınar İslık.

Necdet Çakan, 1966, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Numan Görgülü, 1980, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Nurdoğan Acar, 1955, İlkokul, İnşaatçı, Karapınar Merkez.

Osman Donat, 1983, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Salur.

Ömer Altıntop, 1929, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Ömer Yaman, 1924, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Rahmiye Akkuzu, 1988, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

Ramazan Görgülü, 1968, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Raziye Özdemir, 1934, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

Recep Karakaya, 1962, Ortaokul, Çiftçi, Karapınar Kayalı.

Recep Tural, 1961, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Safiye Düzgüner, 1979, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Saniye Özden, 1957, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Sırçalı.

Seci Akkuzu, 1965, okur-yazar, Ev Hanımı, Karapınar Kayalı.

Selami Okurer, 1951, İlkokul, Emekli, Karapınar Salur.

Sıddıka Özkan, 1925, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Salur.

Süleyman Ateş, 1977, Lise, İşçi, Karapınar İslık.

Şambaz Dönmez, 1967, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Merkez.

Şenol Donat, 1957, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Salur.

Şükriye Pak, 1974, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Tahsin Görgülü, 1965, İlkokul, Esnaf, Karapınar Merkez.

Yakup Duruer, 1968, Lisans, Esnaf, Karapınar Salur.

Yakup Gülcan, 1973, Ortaokul, Şoför, Karapınar Kesmez.

Zahide Cantürk, 1954, İlkokul, Ev Hanımı, Karapınar Merkez.

Zeki Uğur, 1989, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Hasan Oba.

Zühtü Düzgüner, 1954, İlkokul, Çiftçi, Karapınar Yeşilyurt.

ÖZGEÇMİŞ

Konya'nın Emirgazi İlçesi'ne bağlı Işıklar Kasabasında 20.03.1982 yılında doğdu. İlkokulu köyünde, ortaokulu ve liseyi Karapınar Lisesi'nde okudu. 1998 yılında liseyi bitirerek 1999 yılında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümüne başladı. 2003 yılında Niğde Üniversitesi'nden mezun oldu.

2003 yılının Aralık ayında Batman Merkezde Batman İlköğretim Okulu'nda öğretmenliğe başladı. 3,5 yıl kadar Batman'da öğretmenlik yaptıktan sonra Niğde İli Bor İlçesindeki 100.Yıl Yatılı İlköğretim Bölge Okulunda 1,5 sene öğretmenlik yaptı.

Halen Bor Şehit Nuri Pamir Lisesi'nde Müdür Yardımcılığı yapmaktadır. Evli ve 2 çocuk babasıdır.